

T.C.
BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TEMEL İSLAM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

KUR'ÂN'DA NESLİN KORUNMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ORHAN SÖĞÜT

TEZ DANIŞMANI
DR. ÖĞR. ÜYESİ LOKMAN BEDİR

BİLECİK, 2024

10592598

T.C.
BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TEMEL İSLAM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

KUR'ÂN'DA NESLİN KORUNMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ORHAN SÖĞÜT

TEZ DANIŞMANI
DR. ÖĞR. ÜYESİ LOKMAN BEDİR

BİLECİK, 2024

10592598

BEYAN

“Kur’ân’da Neslin Korunması” adlı yüksek lisans/doktora/sanatta yeterlik tezi/dönem projesinin hazırlık ve yazımı sırasında bilimsel araştırma ve etik kurallarına uyduğumu, başkalarının eserlerinden yararlandığım bölümlerde bilimsel kurallara uygun olarak atıfta bulunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, tezin herhangi bir kısmının Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını, aksinin tespit edileceği muhtemel durumlarda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Bu çalışmanın, Bilimsel Araştırma Projeleri (BAP), TÜBİTAK veya benzeri kuruluşlarca desteklenmesi durumunda; projenin ve destekleyen kurumun adı proje numarası ile birlikte, ETİK KURUL onayı alınması durumunda ise ETİK KURUL tarih karar ve sayı bilgilerinin beyan edilmesi gerekmektedir.			
DESTEK ALINMIŞTIR			DESTEK ALINMAMIŞTIR
Destek alındı ise;			
Destekleyen kurum;			
Desteğin Türü		Proje Numarası	
1- BAP (Bilimsel Araştırma Projesi)			
2- TÜBİTAK			
Diğer;.....			
ETİK KURUL onayı var ise;			
ETİK KURUL karar tarih/sayı:		/.....	

Orhan SÖĞÜT

.....

Tarih

.....

İmza

.....

ÖN SÖZ

Bu tez çalışmasında, İslam dininde zaruri olarak korunması gereken ve beş temel ilke arasında yer alan neslin korunması ilkesinin önemi ve gerekliliği Kur'ân-ı Kerîm'deki ayetler ile anlatılmaya çalışılmıştır. Neslin korunması ilkesine kitaplarda, makaleler ve tezlerde yeteri kadar yer verilmemesi sebebiyle müstakil bir çalışma ortaya koymak amaçlanmıştır. Çalışmamız da neslin korunması ilkesine olumlu ve olumsuz etki eden unsurlarla birlikte alınması gereken tedbirler Kur'ân-ı Kerîm ve Hadis-i Şeriflerin önderliğinde açıklanmıştır.

Danışmanlığımı üstlenerek çalışma konusunun belirlenmesinde ve çalışmanın hazırlanma sürecinin her aşamasında ilmî birikimini, tecrübelerini ve değerli zamanlarını esirgemedi bana her fırsatta yardımcı olan kıymetli hocam Dr. Öğr. Üyesi Lokman BEDİR'e teşekkür ederim. Okul hayatımda maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen kıymetli anne ve babama, lisansüstü eğitimim boyunca sabrı, anlayışı ve teşvikleri ile beni destekleyen kıymetli eşim Büşra KURT SÖĞÜT'e şükranlarımı sunarım.

Orhan SÖĞÜT

2024

ÖZET

KUR'ÂN'DA NESLİN KORUNMASI

Allah Teâlâ insanları kadın ve erkek olarak yaratmış ve birbirlerinin eksikliklerini gidermek üzere her ikisine farklı özellikler bahşetmiştir. İnsanların dünya ve ahiret hayatında mutluluğa ve huzura ulaşabilmesi için kadın ve erkek olmak üzere iki ayrı cinsten yaratılması; hem bedensel ve ruhsal ihtiyaçlarının giderilmesi için verilmiş bir nimet hem de bir imtihan vesilesi olmuştur. Verilen bu nimetlerin karşılığında insanların vazifelerinden biri de neslini korumak için çaba sarf etmesidir. Bu çalışmada, Kur'ân-ı Kerîm'in öncülüğünde dinde korunması zarûri olan neslin korunması ilkesi incelenmiştir. İlk öne Kur'ân'da nesil manasına gelen kelimeler tespit edilerek ifade ettikleri manalar ayetlerle birlikte belirtilmiştir. Bu konuyla paralel olarak İslam dininde neslin korunması ilkesinin önemi açıklanmıştır. Devamında neslin korunması ilkesine zarar veren cinsel sapkınlıklar, cinsel ilişkiler, cinsel yönelim ve tercihlerle beraber İslam'ın yasaklamış olduğu zina kavramı, ebeveynlerin kürtaj ile çocuğunun yaşam hakkına müdahale etmesi, cinsiyetin değiştirilmesi ile nesep karmaşasına sebep olabilecek tercih ve uygulamalar irdelenmiştir. Sonrasında bireyin, ailenin ve toplumun huzur içerisinde devamlılığını sağlayabilmesi için neslin korunması adına alınacak önlemler değerlendirilmiştir. Kadın ve erkeğin fitratlarına uygun olan geçerli bir nikâh ile evlenmeleri ve bu birliktelik sonucu aile kurmaları gereklidir. Bu bağlamda neslin korunması için nikâhın, ailenin ve aile içinde çocuğa verilecek eğitimin önemi ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kur'ân, Nesil, Koruma, Nikâh, Aile.

ABSTRACT

PROTECTION OF GENERATION IN THE QUR'AN

God has created human beings as male and female, endowing each with distinct qualities to complement one another's deficiencies. The creation of two separate genders, male and female, is both a blessing bestowed for the fulfillment of physical and spiritual needs and a test for attaining happiness and tranquility in worldly and eternal life. In return for these blessings, one of the responsibilities entrusted to humanity is to strive for the preservation of their progeny. This study examines the principle of safeguarding progeny in religion, guided by the Qur'an. Initially, terms denoting progeny in the Qur'an are identified, and their meanings, along with relevant verses, are elucidated. Concurrently, the significance of safeguarding progeny in Islamic doctrine is expounded upon. Subsequently, deviations detrimental to the principle of safeguarding progeny, such as sexual perversions, illicit sexual relations, sexual orientations and preferences, and the concept of adultery prohibited by Islam, are scrutinized. Additionally, practices and choices that may lead to lineage confusion, such as parental interference in the child's right to life through abortion and gender alteration, are examined. Following this, measures to ensure the continuity of individual, familial, and societal peace in the preservation of progeny are evaluated. It is essential for men and women to marry in accordance with their natural disposition through a valid marriage contract and establish a family unit as a means to preserve progeny. In this context, the importance of marriage, as well as the upbringing of children within the family, is underscored for the preservation of progeny.

Keywords: Qur'an, Generation, Protection, Wedding, Family.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖN SÖZ.....	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
KISALTMALAR VE SİMGELER LİSTESİ	vii
GİRİŞ	1
1. Araştırmanın Konusu.....	1
2. Araştırmanın Önemi ve Amacı	1
3. Araştırmanın Kapsamı ve Metodu	3

BİRİNCİ BÖLÜM

KUR'ÂN'DA NESLİN KORUNMASI

1. NESİL MANASINDA KULLANILAN LAFIZLAR	3
1.1. Neslün (نَسْلٌ).....	3
1.2. Cibilletün (جِبِلَّةٌ)	5
1.3. Halfûn (حَافٍ)	5
1.4. Karnün (قَرْنٌ)	6
1.5. Züriyyetün (ذُرِّيَّةٌ).....	7
2. NESLİN KORUNMASI İLKESİ.....	8

İKİNCİ BÖLÜM

NESLİN BOZULMASINA SEBEP OLAN UNSURLAR

1. CİNSEL SAPKINLIKLAR.....	12
1.1. Cinsiyet	12
1.2. Cinsellik	14
1.3. Cinsel Yönelim.....	14
1.4. Cinsel Kimlik	14

1.5. Heteroseksüellik	15
1.6. Toplumsal Cinsiyet.....	15
1.7. Çift Cinsiyetlilik	16
1.7.1. Hünsa.....	16
1.7.1.1. Hünsa-i Gayr-i Müşkil	17
1.7.1.2. Hünsa-i Müşkil	17
1.7.2. Hünsa'nın Cinsiyetinin Belirlenmesi ve Neslin Korunmasına Katkısı	17
1.8. Eşcinsellik (Homoseksüellik).....	19
1.8.1. Livata.....	21
1.8.2. Sihâk	23
1.8.3. Kur'ân'da Eşcinsellik	24
1.9. Biseksüellik	25
1.10. Travestilik	25
1.11. Transseksüellik	26
1.11.1. Muhannes/Muhannis ve Müteraccile	26
1.12. Cinsiyet Değiştirme	29
2. ZİNA.....	30
2.1. Zina Suçunun İspat Edilmesi	33
2.1.1. Zinanın İkrar Yolu İle İspat Edilmesi	34
2.1.2. Zinanın Şahitlik Yolu İle İspat Edilmesi.....	34
2.1.3. Zinanın Karine Yolu İle İspat Edilmesi	35
2.2. Zina Suçunun Cezası.....	36
2.2.1. Muhsan (Evli) Olan Zinacının Cezası	36
2.2.2. Muhsan Olmayan (Bekâr) Zinacının Cezası.....	37
2.2.3. Zina Cezasının Uygulanması	37
3. KÜRTAJ	38

4. TAŞIYICI ANNELİK	42
5. SPERM BANKASI	46
6. DONDURULMUŞ EMBRİYO	47
7. SÜT BANKASI.....	49
8. İNSAN KLONLAMA	51

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

NESLİN KORUNMASI İÇİN ALINMASI GEREKEN TEDBİRLER

1. NESLİN KORUNMASINDA NİKÂHIN ÖNEMİ	54
1.1. Nikâhın Çeşitleri.....	56
1.1.1. Sahih Nikâh	57
1.1.2. Fâsit Nikâh.....	57
1.1.3. Batıl Nikâh.....	57
1.1.4. Mevkuf Nikâh	58
1.1.5. Gayri Lazım Nikâh.....	58
1.1.6. Üzerlerinde İhtilaf Olan Bazı Fâsit Nikâh Türleri	58
1.1.6.1. Mut’aNikâhı	58
1.1.6.2. Şîğar(Berdel)Nikâhı.....	60
1.1.6.3. Hülle Nikâhı	60
2. NESLİN KORUNMASINDA AİLENİN VE ÇOCUK YETİŞTİRMENİN ÖNEMİ.....	61
2.1. Ailenin Önemi	61
2.2. Neslin Korunmasın ’da Anne ve Babanın Önemi	63
2.2.1. Eşler Arasındaki İlişkinin Önemi.....	64
2.2.2. Ailede Çocuk Eğitiminin Önemi.....	64
2.2.3. Çocukların Zararlı Etkenlere Karşı Korunması	66
SONUÇ	70
KAYNAKÇA	72

KISALTMALAR VE SİMGELER LİSTESİ

&	: Ve
age	: Adı Geçen Eser
agm	: Adı Geçen Makale
agt	: Adı Geçen Tez
b.	: İbn, Bin
bk.	: Bakınız
bs.	: Baskı
c.	: Cilt
c.c	: Celle Celâluh
çev.	: Çeviri
dr.	: Doktor
ed.	: Editör
gün.	: Güncelleme
hz.	: Hazreti
m.ü	: Marmara Üniversitesi
no.	: Numara
r.a.	: Radıyallahu Anh
s.	: Sayfa
s.a.v	: Sallalâhü Aleyhi ve Selam
sy.	: Sayı
tdv.	: Türkiye Diyanet Vakfı
thk.	: Tahkik eden
ts.	: Tarihsiz
tsh.	: Tashih Eden
vd.	: Ve Diğerleri

GİRİŞ

1. Araştırmanın Konusu

Çalışmamız da Kur'ân ayetleri ve Hadis-i Şerifler ışığında neslin korunması ilkesine maddi ve manevi anlamda zarar veren unsurlarla birlikte neslin korunması için alınması gereken tedbirler konu edilmiştir. Söz konusu neslin korunması ilkesine dair insanlığın dünya ve ahiret hayatında göreceği zarar ve fayda üzerine detaylı bir değerlendirme yapılmaya çalışılmıştır.

2. Araştırmanın Önemi ve Amacı

Allah Teâlâ insanoğlunu eşrefi mahlûkat olarak yani yaratılanların içerisinde kendisine şan, şeref, nimet ve rızık verilen bir varlık olarak yaratmıştır.¹ İnsanların Allah Teâlâ tarafından verilen bu değeri, nimetleri ve imkânları yine Allah Teâlâ'nın yapılmasını emrettiği hususlarda kullanması gerekir. Aksi takdirde emir ve yasaklara riayet edilmezse yine Allah Teâlâ'nın vadettiği yakıtı taşlardan ve insanlardan olan cehennem azabı kaçınılmaz olacaktır.²

İnsanların dünya ve ahiret hayatında ebedi mutluluğa ulaşmalarını sağlayacak yollardan biri de nesillerini korumalarıdır. Gelişen teknolojik imkânların sayesinde iletişim kurmak basit hale gelmiştir. Bu imkânlar insanlığın faydasına kullanıldığı gibi zararı içinde kullanılmaktadır. İnsanlara düşen sorumluluk ise başta kendileri olmak üzere aile ferlerini her türlü zarardan koruyarak toplumun ahlaki ve dini yapısını sağlam tutmaya çalışmaktır.

Neslin korunması ilkesi; insanlığın onuruna ve haysiyetine zarar veren cinsel ilişki türlerine, sapkınlıklara ve zararlı alışkanlıklara mani olmakla birlikte bireyin bedensel ve zihinsel olgunlaşmasını, aile içi mutluluğunu ve toplumsal huzurun oluşmasını sağlar. Bu vesileyle, neslin korunmasıyla ilgili olarak sadece “*Neslin Korunması İlkesinin Kapsamına Dair Bir İnceleme*”³ makalesi dışında müstakil bir çalışma yapılmamıştır. Neslin korunması ilkesine zarûriyyat-ı hamse (diniyye) içerisinde yer aldığı için Diyanet İşleri Başkanlığının cuma hutbelerinde, makale, tez ve bazı kitapların içerisinde kısa tanımlamalar ile yer verilmiştir.

Günümüz imkânlarının da gelişmesiyle özellikle çocuklara ve genç nesillere yönelik ahlakın ve dinin yozlaşması yani bozulması için bazı oluşumların çaba içerisinde olduğu

¹ Kur'ân Yolu Türkçe Meal ve Tefsiri (2012), (Çev.) Heyet, *Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları*, Ankara, c.3, s.502-505, İsrâ 17/70.

² Bakara 2/24.

³ Mesut Bayar (2020), *Neslin Korunması İlkesinin Kapsamına Dair Bir İnceleme*, *Düzce Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, c.4, sy.2.

ortadadır. Kişilerin, ailelerin ve toplumların dünya ve ahiret hayatlarının zayı olmaması adına neslin korunması ilkesi üzerine müstakil bir çalışmanın yapılması amaçlanmıştır.

3. Araştırmanın Kapsamı ve Metodu

İslam dininde korunması istenilen beş temel esas vardır. Bunlar; canın, malın, dinin, aklın ve neslin korunmasıdır. Araştırma konumuz, hakkında yeteri kadar akademik çalışma yapılmamasından dolayı neslin korunması ilkesi olarak belirlenmiştir. Neslin korunması, Kur'ân'da değinilen hususlar kapsamında açıklamaya çalışılacaktır. Bu vesileyle çalışmamızın öncelikle sınırlarını belirledik. Ardından âyetler çerçevesinde ana ve alt başlıkları oluşturduk. Ardından her bir başlık için, konunun çıkış noktası hükmündeki âyetleri ve ilgili hadis-i şerifleri de değerlendirerek ele aldık.

Birinci bölümde, Kur'ân'da nesil manasında kullanılan kelimelerin kavramsal çerçevesi çizilecek, kelimelerin anlamları ilk dönem sözlüklerinin öncülüğünde incelenecektir. Ayrıca neslin korunması ilkesinin önemine dair açıklama yapılacaktır.

İkinci bölümde, insanların bedensel ve zihinsel çöküşlerine, maddi manevi sıkıntıları ile neslin bozulmasına sebep olan unsurlar açıklanacaktır. Kur'ân'ın nesle zarar veren meselelere karşı ortaya koyduğu ayetlerle birlikte Hz. Peygamber (s.a.v)'in de ilgili konulardaki beyanları ile İslam âlimlerinin görüşlerine de yer verilecektir.

Üçüncü bölümde ise ayet ve hadisler ışığında neslin korunması için anlatılmak istenen ana gayeyle birlikte insanların alması gereken tedbirlere ve önlemlere yer verilecektir. Böylece insanın dünyasını ve ahiretini kurtarması, Allah Teâlâ'ya iyi bir kul ve Hz. Peygamber (s.a.v)' de iyi bir ümmet olarak cennet nimetiyle müşerref olması için neslin korunmasının ne denli önemli olduğu anlatılacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM:

KUR'ÂN'DA NESLİN KORUNMASI

İnsan akıl sahibidir. Konuşabilen, iyiye kötünden ayırabilen, şekli, boyu posu güzel olan, işlerini elleriyle görüp ihtiyaçlarını karşılayan bir varlıktır.⁴ Bu verilen özelliklerle birlikte kullanıp faydalanmaları için diğer canlılar yaratılarak insanların hizmetine sunulmuştur.⁵ Verilen bu değer karşısında insan, fitratlarına yani ilk yaratılış halindeki bozulmamış tabiatına uygun yaşamalı,⁶ sapkınlığa düşmemeli, nimetlerin değerini bilmeli ve hem zihinsel hem de bedensel olarak kendisini muhafaza etmelidir.

Allah (c.c.) yukarıda bahsi geçen hususlarda uyarılmaları, müjdelenmeleri ve doğru yoldan sapmamaları için bazı peygamberler aracılığıyla insanoğluna sahifeler ya da kitaplar göndermiştir. Anlaşılmaktadır ki Allah Teâlâ gönderdiği semavi kitaplar ile insanları kendisine muhatap kılmıştır.⁷ İnsanlara karşı tebliğ vazifesini yerine getirmesi için gönderilen son peygamber Hz. Muhammed (s.a.v) ve kutsal kitabı Kur'ân-ı Kerîm'dir.

Kur'ân'da anlatılan önemli hususlardan bir tanesi de neslin muhafaza edilmesidir. Neslin korunması için insanların doğuştan sahip oldukları cinsiyet özelliklerine göre yaşamaları, geçerli bir nikâh ile evlenerek aile kurmaları, gerekli dini eğitimi çocuklarına vererek her türlü zararlı alışkanlıktan uzak tutmaları ve cinsel ihtiyaçlarını karşılamaları üzere yasaklanmış sapkınlıklarla yönelmemeleri istenmiştir.

Birinci bölümde, Kur'ân'da nesil manasında kullanılan *neslün* (نَسْلٌ), *cibilletün* (جِبْلَةٌ), *halfün* (خُلْفٌ), *karnün* (قَرْنٌ) ve *zürriyyetün* (زُرِّيَّةٌ) kelimeleriyle birlikte neslin korunması ilkesi anlatılacaktır.

1. NESİL MANASINDA KULLANILAN LAFIZLAR

1.1. *Neslün* (نَسْلٌ)

Nesil lafzı, bir şeyden bir şeyin ayrılması,⁸ düşmesi,⁹ halk, mahlûk, zürriyet¹⁰ ve veled¹¹ anlamlarına gelir. Ayrıca hayvanlardan, kuştan veya deveden kopup dökülen tüy

⁴ Ebu Cafer Muhammed B. Cerir Et-Taberi, *Taberi tefsiri*, (Çev.) Kerim Aytekin, Hasan Karakaya (1996), Hisar Yayınevi, İstanbul, c.5, s.302.

⁵ Yâsin 36/72; Câsiye 45/12.

⁶ Nurten Zeliha Şahin (2015), “İslam Hukuku ve İnsan Hakları Bağlamında Eşcinsellik Sorunu”, *Ekev Akademik Dergisi*, sy.62, s. 514.

⁷ Lokman Bedir (2017), *Kur'ân-ı Kerîm'de İnsanın Ruhlar Âleminde Ahirete Hayat Yolculuğu*, Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, s.4.

⁸ Ebü'l-Kasım Hüseyin b. Muhammed Rağıb El-İsfahani (1997), *El-Müfredat fî Garibi'l-Kur'ân*, Mektebet'ü Nizâr Mustafa el-Bâz, Mekke, c.2, s.634.

manasına geldiği gibi sür'at etmek, hızlıca yürümek,¹² sütün memeden sıkmaksızın çıkması anlamına da gelmektedir.¹³

Tefaül (تَفَاعُل) vezninde *et-tenâsül* (التَّنَاسُل), birbirinden doğup üremek;¹⁴ *vusûl* (وُصُول) vezninde *en-nüsûl* (النُّسُول), hayvanın tüyü kavlayıp düşmek; *emîr* (أَمِير) vezninde *en-nesîliü* (النَّسِيل), *ğurâb* (غُرَاب) vezninde de *en-nüsalü* (النُّسَال) olarak gelir ki bu ikisi de hayvanın kopup dökülen tüylerine denilir.¹⁵

Babasının belinden annesinin karnından çıkıp ayrıldığı için çocuğa “*nesl*” denilir.¹⁶ Her dışıdan doğan yavru *nesl* olarak ifade edildiği gibi asıl anlamı çıkmak ve düşmektir. Yine bu kökten türeyen “*yensilün*” (يَنْسِلُونَ) kelimesi Kur’ân’da Yasin suresi 51. Âyette ve Enbiya suresi 96. Âyette sür’atle gitmek anlamında kullanılmıştır.¹⁷

Nesil (نَسِيل) kelimesi Kur’ân’da iki yerde zürriyeti ve soyu ifade etmek için kullanılmıştır;¹⁸

وَإِذَا تَوَلَّى سَعَى فِي الْأَرْضِ لِيُفْسِدَ فِيهَا وَيُهْلِكَ الْحَرْثَ وَالنَّسْلَ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الْفُسَادَ

“*Hâkimiyeti ele aldığı anda ise ülkede bozgunculuk çıkarıp ürünleri ve nesilleri yok etmeye çalışır. Allah (c.c.) bozgunculuğu sevmez.*”¹⁹

نَمْ جَعَلَ نَسْلَهُ مِنْ سُلَالَةٍ مِنْ مَاءٍ مَهِينٍ

“*Sonra onun neslini önemsenmeyen bir suyun özünden yaratıp sürdürmüştür.*”²⁰

Neslin (نَسْل) kelimesinin yer aldığı ayetlerde, bir takım kimselerin yeryüzünde çıkartacakları kargaşa, savaş ve kıtlık gibi etkenler yüzünden insan olsun hayvan olsun

⁹ Ebi Abdillâh Muhammed b. Ahmed b. Ebi Bekr El-Kurtubi (2006), *El- Camiu Li- Ahkamî'l Kuran*, Müessesetü'l Risale, Beyrut, c.3, s.386.

¹⁰ Mecdüdin Muhammed b. Yakub Eş-Şirazi el-Firüzabadi (1980), *el-Kamasu'l-Muhit*, Mısır Genel Kitap Heyeti, c.4, s.56; Ebü'l-Fazl Cemâleddin Muhammed b. Mükerrrem b. Ali El-Ensâri İbn Manzûr (1994), *Lisanu'l-Arab*, Dar'u -Sâdır, Beyrut, c.11, s.660.

¹¹ Firuzabadi, age, c.4, s.56; İbn Manzur, age, c. 11. s.660; Ebu Nasır İsmail b. Hammad'il- Cevheri (2009), *Tacu'l-Lügati Ve Sihahi'l-Arabiyye*, (Thk.) Muhammed Muhammed Tamir, Daru'l-Hadis, Kahire, s.1135; Ebü'l-Hüseyn Ahmed b. Faris (1979), *Mu'cemu Mekayisi'l-Luğa*, (Thk.) Abdüsselam Muhammed Harun, Daru'l-Fikr, Beyrut, c.5, s.420; El Halil Bin Ahmed El Ferahidi (2003), *Kitabul Ayn Muretteben Ale Hurufil Mucem*, Daru'l-Kütübi'l- İlmiyye, Beyrut, c.4, s.218.

¹² Firuzabadi, age, c.4, s.56; İbn Manzur, age, c.11 s.660; Cevheri, age, s.1135-1136; İsfahani, age, c.2, s.634.

¹³ Cevheri, age, s.1135-1136; İbn Manzur, age, c.11 s.660; Firuzabadi, age, c.4, s.56

¹⁴ Cevheri, age, s.1135-1136; İbn Manzur, age, c.11 s.660; Firuzabadi, age, c.4, s.56; İsfahani, c.2, age, s.634.

¹⁵ Firuzabadi, age, c.4, s.56.

¹⁶ Ebü Abdillâh (Ebü'l-Fazl) Fahrüddîn Muhammed b. Ömer b. Hüseyin er-Râzî (1981), *Tefsir-i Kebir ve Mefatihü'l -Gayb*, Daru'l Fikr, Beyrut, c.5, s.218.

¹⁷ Kurtubi, *El- Camiu Li- Ahkamil Kuran*, c.3, s.386.

¹⁸ Muhammed Fuat Abdülbaki (1945), *El Mu'cemü'l Müfrehes Li Elfazi'l Kur'âni'l Kerim*, Daru'l Hadis, Kahire, s.699.

¹⁹ Bakara 2/205.

²⁰ Secde 32/8.

yaşayan varlıkların soylarının tükenmesine sebep olacakları belirtilirken diğer âyette insanlığın soyunun devam etmesindeki yaratılış biçimi açıklanmıştır.

1.2. *Cibilletün* (جِبْلَةٌ)

Cibilletün (جِبْلَةٌ) kelimesi *cebele* (جَبَل) kökünden türemiştir ve *cebel* (جَبَل) dağ demektir. *Cebel* (جَبَل) kelimesinin çoğulu *ecbâl* (أَجْبَال) ve *cibâl* (جِبَال), *cibilletün* (جِبْلَةٌ) kelimesinin çoğulu yaratılışlar manasında *cibillât* (جِبَلَات)‘tır.²¹

Timirret (طِمْرَةٌ) vezninde *cibilletün* (جِبْلَةٌ) yaratılışı, hilkatı, ümmeti ve cemaati; emîr (أَمِير) vezninde *cebîl* (جَبِيل) kelimesi insan topluluğunu ifade etmek için kullanılır.²²

Bu kavram Kur’ân’da *cebel* (جَبَل) şeklinde beş yerde, *cibâl* (جِبَال) olarak otuz üç yerde geçmekte ve anlam itibariyle dağ manasın da kullanılmaktadır. Nesil ve zürriyet anlamını ifade eden kullanımlar iki âyette yer almaktadır;²³

وَاتَّقُوا الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالْجِبْلَةَ الْأُولَى

“Sizi ve önceki nesilleri yaratana karşı gelmekten sakının.”²⁴

وَلَقَدْ أَضَلَّ مِنْكُمْ جِبَلًا كَثِيرًا أَفَلَمْ تَكُونُوا تَعْلَمُونَ

“And olsun, o sizden pek çok nesli saptırmıştı. Hiç düşünmüyor muydunuz?”²⁵

Cibilletün (جِبْلَةٌ) kelimesi ile bu iki âyette daha evvel yaratılan nesiller ifade edilmiştir. Hz. Mûsa, Hz. İbrahim, Hz. Nûh, Hz. Hûd, Hz. Salih, Hz. Lût ve Hz. Şuayb peygamberlerin davetlerinden, yaşadıkları mücadelelerden ve iman etmeyen nesillerin helak edilişinden bahsedilmiştir.

İsfahaniye göre *cibilletün* (جِبْلَةٌ) kelimesi Kur’ân’da, dağın büyüklüğüne ithafen toplumun büyüklüğünü ifade etmek için kullanılmıştır.²⁶

1.3. *Halfûn* (خَلْف)

Halfûn (خَلْف) kelimesi ön, ileri, art anlamında ki *guddâmün* (فُدَّام) kelimesinin zıddıdır. Yaramaz, kemter konuşmaya ve değersiz söze denir. Baltanın ağzını veya başını, kuyudan su

²¹ Mehmed b. Mustafâ el-Vânî, *Vankulu Lügati*, (Ed.) Mustafa Koç (2014), Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, İstanbul, bs. 1, c.2 s.1793-1794; İsfahani, age, c.1, s.113; Firuzabadi, age, c.3, s.334.

²² Firuzabadi, age, c.3, s.334.

²³ Abdülbaki, age, s.163-164.

²⁴ Şu’arâ 26/ 184.

²⁵ Yâsin 36/ 62.

²⁶ İsfahani, age, c.1, s.113.

çekmeyi ve hurma serip kurutacak yerleri ifade eder. Nesil ve zürriyyet anlamlarına da gelmektedir.²⁷ Birinin yerine geçip onun yerini doldurana da denilir.²⁸

Kur’ân-ı Kerîm’de (خَلَفَ) kökünden türemiş birçok kelime bulunmaktadır. Nesli ifade eden anlamların dışında arakasında, ardında, sonradan, geriye, yerlerine, aykırı, halife, muhalefet, hâkim, ihtilaf, caymak ve çeşit kelimelerini ifade etmek için kullanılmıştır.

Halfûn (خَلَفَ) kelimesi Kur’ân’da beş âyette nesil manasında kullanılmıştır;²⁹

فَجَعَلْنَاهَا نَكَالًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهَا وَمَا خَلْفَهَا وَمَوْعِظَةً لِّلْمُتَّقِينَ

“Biz bunu, hem çağdaşlarına hem de sonradan gelenlere ibret veren bir ceza, müttakiler için de bir öğüt kıldık”³⁰

فَخَلَفَ مِنْ بَعْدِهِمْ خَلْفٌ وَرِثُوا الْكِتَابَ يَأْخُذُونَ عَرَضَ هَذَا الْأَدْنَى وَيَقُولُونَ سَيُغْفَرُ لَنَا...

“Onların ardından kitaba vâris olan ve ‘Nasıl olsa bağışlanacağız’ diyerek şu dünyanın geçici menfaatine sarılan bir kuşak geldi...”³¹

Halfûn (خَلَفَ) kelimesinin nesil manasında kullanıldığı âyetlerde insanların ders çıkarmaları, daha evvelki toplulukların helak olmalarına sebep olan hatalara düşmemeleri ve ibret almaları için örnekler verilmiştir. Yine peygamberlerle birlikte yaşamış ve kurutulmuş ermiş bir nesilden sonra gelecek neslin *nede olsa bağışlanırsınız* anlayışına düşmemeleri ve iman etmeleri istenmiştir.

1.4. *Karnün* (قَرْنٌ)

Karnün (قَرْنٌ) kelimesi boynuz ve bir bölük saç anlamına gelmektedir.³² İsfahaniye göre büyük kemik ve büyük boynuzlu koç anlamındadır.³³ Küçük dağı, bir kere terlemeyi, yaşta beraber olmayı, bir nesneyi bir nesneye yanaştırıp bitişirmeyi,³⁴ ümmet ve cemaat inkızaından sonra gelen ümmet ve cemaati, kılıcın ve temrenin ağzını,³⁵ vücutla beraber olduğu için nefis ve ruhu ve gebe olan bir kadının rahminde olan şişliği ifade etmek için de kullanılmıştır.³⁶ Çoğulu *cibâl* (جِبَالٌ) vezninde *kurûn* (قُرُونٌ) ve *kirân* (قِرَانٌ) olarak gelir.³⁷

²⁷ Firuzabadi, age, c.3, s.132; İsfahani, age, c.1, s.206; Mustafa el-Vâni, age, c.2, s.1489.

²⁸ İsfahani, age, c.1, s.207.

²⁹ Abdülbaki, age, s.238-241.

³⁰ Bakara 2/66.

³¹ Âraf 7/169; Diğer ilgili âyetler için bk. Yûnus 10/92; Meryem 19/59; Nûr 24/55.

³² Firuzabadi, age, c.4, s.253; Mustafa el-Vâni, age, c.2, s.2303.

³³ İsfahani, age, c.2, s.518.

³⁴ Mustafa el-Vâni, age, c.2, s.2303.

³⁵ Firuzabadi, age, c.4, s.253.

³⁶ İsfahani, age, c.2, s.518

³⁷ Firuzabadi, age, c.4, s.253.

Yukarıda belirttiğimiz; *bir nesneyi bir nesneye yanaştırıp bitleştirme* anlamı farklı durumları da anlatabilmektedir. Bunlar; iki deveyi bir ipe bağlamayı, arka ayağını ön ayağına koyan deveyi ve devenin iki memesinden birinin diğerine yakınlıştığını belirtmek. ³⁸

Karnün (قَرْن) kelimesi Kur’ân-ı Kerîm de on dokuz âyette nesil manasında kullanılmıştır. ³⁹

أَلَمْ يَرَوْا كَمْ أَهْلَكْنَا مِنْ قَبْلِهِمْ مِنْ قَرْنٍ مَكَّنَّاهُمْ فِي الْأَرْضِ مَا لَمْ نُمَكِّنْ لَكُمْ وَأَرْسَلْنَا السَّمَاءَ عَلَيْهِمْ مِدْرَارًا وَجَعَلْنَا الْأَنْهَارَ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهِمْ فَأَهْلَكْنَا هُمْ بِذُنُوبِهِمْ وَأَنْشَأْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ قَرْنًا آخَرِينَ

“Görmediler mi ki, onlardan önce yeryüzünde size vermediğimiz bütün imkânları kendilerine verdiğimiz, gökten üzerlerine bol bol yağmurlar indirip evlerinin altından ırmaklar akıttığımız nice nesilleri helâk ettik. Biz onları, günahları sebebiyle helâk ettik ve onların ardından başka nesiller yarattık.” ⁴⁰

أَلَمْ يَرَوْا كَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنَ الْقُرُونِ أَنَّهُمْ إِلَيْهِمْ لَا يَرْجِعُونَ

“Biz, onlardan önce nice nesilleri helâk ettik. Sen, onların herhangi birinden (bir varlık belirtisi) hiss ediyor veya cılız da olsa bir ses işitiyor musun?” ⁴¹

Karnün (قَرْن) kelimesinin Kur’ân’da kullanıldığı âyetlerde daha evvel yaşamış nesillerin çeşit çeşit nimetlerle donatıldığı ancak iman etmemelerinden ve bozgunculuk çıkartmalarından dolayı helak edilmeleri, Âd kavmi, Semûd kavmi, Ress halkı ve Medyen halkının başına gelenler gelecek nesillere ders olması adına anlatılmıştır.

1.5. Zürriyetün (ذُرِّيَّة)

Zürriyetün (ذُرِّيَّة) kelimesi bazılarına göre *ze ra ra* (ز ر ر), bazılarına göre *de ze ra e* (د ز ر أ) kökünden türemiştir. Hangi kökten olursa olsun bir adamın nesli ve veledi anlamına gelmektedir. Çoğulu *zürriyât* (الذَّرِيَّات) veya *zerârî* (ذَرَارِي) olarak gelir ve zürriyet manasındadır. ⁴²

Zürriyetün (ذُرِّيَّة) kelimesi Kur’ân’da otuz âyette nesil, soy ve çocuk anlamlarında kullanılmıştır. ⁴³

ذُرِّيَّةً بَعْضُهَا مِنْ بَعْضٍ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

³⁸ İsfahani, age, c.2, s.518, Mustafa el-Vâni, age, c.2, s.2304.

³⁹ Abdülbaki, age, s.543.

⁴⁰ En’âm 6/6.

⁴¹ Meryem 19/98; İlgili âyetler için bk. Abdülbaki, age, s.543.

⁴² Firuzabadi, age, c.2, s.33. Mustafa el-Vâni, age, c.1, s.761.

⁴³ Abdülbaki, age, s.270.

“Allah, birbirinden gelme nesiller olarak Âdem’i, Nûh’u, İbrâhim ailesini ve İmrân ailesini seçip âlemlere üstün kıldı. Allah hakkıyla işitmekte ve bilmektedir.”⁴⁴

Zürriyyetün (زُرِّيَّةٌ) kelimesinin kullanıldığı âyetlerde genel itibariyle anne ve babanın çocukları ile devam edecek olan nesillerinden, Peygamberler arasındaki soy bağından ve soylarını devam ettirmek için hayırlı evlatlar istemelerinden bahsedilmiştir.

2. NESLİN KORUNMASI İLKESİ

İslam dininin temel gayesi, insanların dünya ve ahiret hayatında mutluluğa ulaşmasıdır. Bu doğrultuda mutluluk ve huzura ulaşılabilmesi için korunması gereken bir takım maslahatlar vardır. Aslı itibariyle yararın sağlanması, zararın giderilmesi anlamına gelen maslahatların⁴⁵ temeli Cüveyni tarafından atılmıştır. Gazâlî ise bu maslahatları, kişilerin ve toplumun ihtiyaçlarına göre geliştirerek belirli bir sıralamaya tabi tutmuştur. Bunlar; Zarûriyyât, Hâciyât ve Tahsîniyyât’tır.⁴⁶ Maslahatlar muhafaza edildiğinde insanoğlu hem ahiret hayatında hem de dünya hayatında kendisine yakışan esenliğe ve düzene ulaşacaktır.

a. Zarûriyyât; din ve dünya işlerinin yolunda gitmesi kendilerine bağlı olan, onlarsız olmayan durumlardır. Eğer bu durumlar korunmazsa dünya işlerinde kargaşa ve fesat ortaya çıkar, ahiret işlerinde ise kurtuluşa erme ve cennet nimetlerinden istifade etme imkânı ortadan kalkar.⁴⁷

Zarûri olarak korunması gereken bu ilkeler, zarûriyyât-ı hamse, makâsîd-ı hamse ve külliyyât-ı hams⁴⁸ olarak adlandırılan;

1. Dinin korunması
2. Canın korunması
3. Neslin korunması
4. Aklın korunması
5. Malın korunmasıdır.⁴⁹

Zarûriyyât-ı hamse, toplumun varlığının ve birliğinin bozulmaması için önemli bir konumda olduğundan maslahatlar içerisinde en üst düzeydedir. Bazı âlimler yaşadıkları

⁴⁴ Âl-i İmrân 3/34; İlgili âyetler için bk. Abdülbaki, age, s.270.

⁴⁵ Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed el-Gazâlî (1997), *el-Mustasfâ min ilmi’l-usûl*, Beyrut, Müessesetü’r- Risale, c.1, s.416

⁴⁶ İbrahim Kâfi Dönmez (2003 (Gün. 2020), “Maslahat”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, c. 28, s.82.

⁴⁷ Ebû İshak İbrahim b. Mûsâ b. Muhammed el-Lahmî eş-Şâtîbî, *el-Muvâfakât fî usûli’ş-şerîa*, (Thk.) Ebû Ubeyde Meşhûr b. Hasan Âli Selman (1997), Kahire, Dâru İbn Affân, c.2, s.17-18.

⁴⁸ Ertuğrul Boynukalın (2013), “Makâsîdü’ş-Şeria”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, c. 27, s.425.

⁴⁹ Gazâlî, *el-Mustasfâ min ilmi’l-usûl*, c.1, s.416; Şâtîbî, age, c.2, s.20; Hasan Kamil Yılmaz (2006), Zarûriyyât-ı Diniyye ve Sağlam Aile Yuvası, *Altınoluk Dergisi*, Mayıs, sy.243, s.5.

dönemin gelişmelerine binaen bu ilkeler dışında başka maddeler ekleseler de genel itibarla maslahatlar beş temel ilke kapsamında değerlendirilmiştir.⁵⁰ İslam âlimleri arasında zarûriyyât içerisinde sayılan ilkeler hususunda ihtilaf bulunmamakla birlikte bu maddeleri eserlerinde ilk defa zikredip sıralayan usulcû Gazâlî’dir.⁵¹

Dünyada ve ahirette saadete erebilmek için korunması istenen bu ilkelere Hz. Peygamber de, *“Ey insanlar! Bu Zilhicce ayınızda, bu Mekke şehriniz de bu arefe gününüz nasıl mukaddes ise, kanlarınız, mallarınız ve ırzlarınız da aynı şekilde mukaddestir”*⁵² buyruğu ile canın, malın ve neslin korunması hususlarına değinmiştir.

b. Hâciyât; Zarûriyyât kadar mühim olmamakla birlikte insanların hayatlarını kolaylaştırmak için ihtiyaç duydukları düzenlemeler ve bu düzenlemelerin sağladığı faydalardır. Örneğin suyun olmadığı veya kullanılamadığı durumlarda abdestin teyemmüm ile alınmasıdır.⁵³

c. Tahsîniyyât; Zarûriyyât ve Hâciyât derecelerine ulaşamamış ancak hayatı kolaylaştıran, güzelleştiren ve insanı mükemmeli aramaya teşvik eden üstün ahlak ve davranış seviyesine çıkmasına vesile olan düzenlemelerdir. Güzel elbiselerin giyilmesi, yeme içme adabı ve ibadetlerdeki temizliğe dikkat edilmesi tahsîniyyât’tır.⁵⁴

Açıklanan maslahatlar içerisinde konumuz olan neslin korunması ilkesi usûl eserlerinde zarûriyyât-ı hamse başlığı altında maslahatlar bölümünde, fûrû kitaplarında nikâh ve zina konularının içerisinde yer almaktadır.⁵⁵

Neslin korunması ilkesi, olumlu ya da olumsuz sonuçlarının anlık olarak ortaya çıkmaması ve belirli bir süre sonunda etkisini göstermesinden dolayı zikredilen diğer dört ilkeye nazaran daha fazla ihmal edilmektedir.⁵⁶ Bireysel ve toplumsal ailevi ahlak yapısının düzeltilmesi ve toparlanması bir hayli zaman alacağı için neslin korunması hususunda tedbirler alınması elzemdir. Böylelikle toplum içinde yaşanması muhtemel olan nesep karmaşasına da mani olunur.

Nesep ile nesil kavramları birbirleriyle bağlantılıdır. Nesep, dar anlamda çocuğun anne ve babası ile arasındaki soy bağı,⁵⁷ geniş anlamda çocuğun anne ve babasıyla birlikte

⁵⁰ Ertuğrul Boynukalın, agm, 425.

⁵¹ Mustafa Türkan (2018), Makâsidü’ş-Şeria İle İlgili Eserlerde Zarûriyyâtın Tertibi Sorunu, *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, c.17, sy.34, s.443.

⁵² Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâîl el-Buhârî (2006), *Sahîhu’l Buhârî*, Dâru İbn Kesir, Beyrut, “İlim” 9, s.29.

⁵³ Şâtibî, age, c.2, s.21; Dönmez, “Maslahat”, s. 82.

⁵⁴ Şâtibî, age, c.2, s.22; Dönmez, “Maslahat”, s. 82.

⁵⁵ Bayar, agm, s.129.

⁵⁶ Age, s.129.

⁵⁷ İsfahani, age, c.2, s.633.

önceki nesilleri olan dede ve nineleriyle arasındaki akrabalık bağıını ifade eder.⁵⁸ Meşru olmayan evlilikler ve yasak ilişkiler sonucu doğacak çocuklar arasındaki nesep karmaşası neslin korunmasına zarar vereceği için zina başta olmak üzere bütün sapkın ilişki türleri yasaklanmıştır. Kişinin annesini, babasını, kardeşlerini ve akrabalarını bilmesi ailenin, toplumun ve gelecek nesillerin korunması adına önemlidir. Böylece nesebin tespit edilmesiyle neslin muhafazası mümkün olur.

Âyet ve hadislerde neslin muhafazası, insanların geçerli bir nikâh ile evlenerek aile kurmalarına,⁵⁹ aile içi ahlak ve din eğitiminin önemine⁶⁰ ve her türlü cinsel sapkınlıktan uzak durulmasına dayandırılmıştır.

Hiz. Peygamber, kişileri; *“Ey gençler topluluğu! Sizden evlenmeye gücü yeten evlensin. Çünkü evlenmek gözü haramdan daha çok korur ve ferci de daha çok muhafaza eder...”*⁶¹ Hadisi ile evliliğe teşvik etmiştir.

Kur’ân’da; *“Ey iman edenler! Kendinizi ve ailenizi yakıtı insanlar ve taşlar olan ateşten koruyun...”*⁶² beyanıyla anne ve babanın ailesini her türlü zararlı alışkanlıklardan, cinsiyet karmaşasından ve dinsizlikten koruması istenmiştir.

Bu konuda şu iki Âyet önem arz etmektedir; *“Zinaya yaklaşmayın! Çünkü o hayâsızlıktır, çok kötü bir yoldur.”*⁶³

*“Lût’u da (peygamber gönderdik). Kavmine dedi ki: Sizden önceki topluluklardan hiçbirinin yapmadığı iğrençliği mi işliyorsunuz! Kadınları bırakıp da cinsel tatmin için erkeklere yanaşıyorsunuz. Doğrusu siz taşkınlık eden bir topluluksunuz.”*⁶⁴ Âyetleri ile de neslin korunması hususunda kadın ve erkeğin eşcinsellik, homoseksüellik, lezbiyenlik ve gey’lik gibi sapkın tercihlere yönelerek cinsel arzularını tatmin etmeye çalışmaları yasaklanmıştır. Bu sapkın ilişki türleri insanın yaratılış gayesine aykırı olmakla birlikte mevcut nesle, gelecek nesillere ve neslin korunması ilkesine en büyük zararı vermektedir.

Allah (c.c.) insanı kendi elleriyle nasıl yarattığını⁶⁵ ve yaratılış aşamalarını safhalarıyla anlatmıştır.⁶⁶ İnsanın yaratılış itibarıyla onurlu ve haysiyetli bir varlık olduğunu ifade etmiştir: *“Andolsun ki biz, insanoğlunu şan ve şeref sahibi kıldık. Karada ve denizde taşıtlara yükledik*

⁵⁸ İbrahim Kâfi Dönmez (2006), “Nesep”, TDV İslam Ansiklopedisi, c. 32, s.573.

⁵⁹ Nûr 24/32.

⁶⁰ Ebû İsâ Muhammed b. İsâ et-Tirmizî, *El-Cami’ul Kebir*, (Thk.) Dr. Beşşar Avvad Mâruf, Daru’l Ğarbi’l İslam, Beyrut, “Birr”, 33, c.3, s.502-503.

⁶¹ Buhârî, “Nikâh”, 3.

⁶² Tahrîm 66/6.

⁶³ İsrâ 17/32.

⁶⁴ Âraf 7/80-81.

⁶⁵ Sâd 38/75; Tin 95/4.

⁶⁶ Hicr 15/26, 28-29; Hac 22/5; Mü’minûn 23/13-14; Mü’min 40/67.

ve temiz yiyeceklerden onları rızıklandırdık. Onları yarattıklarımızın birçoğundan üstün kıldık.”⁶⁷ Âyetinden anlaşılmaktadır ki Allah (c.c.) vermiş olduğu nimetler açısından insanı, yaratılmış diğer varlıklara karşı üstün kılarak yeryüzünün halifesi yapmıştır.⁶⁸ Verilen bu üstünlük başta Allah (c.c.) ve Resulüne itaat etmekle,⁶⁹ soy ve nesep karmaşasına mani olmakla, erdemli ve ahlaklı bir hayat yaşamakla korunur. Öyle ki; neslin muhafazasına zarar verecek her türlü unsur insan onurunu, şerefini ve haysiyetini zedelemektedir. Sonuç itibariyle şeref sahibi olarak yaratılan insan; Allah Teâlâ ve toplum karşısında kendisini küçük düşürecek ve ahiretini sıkıntıya sokacak bu tür şeylere tevessül etmemelidir.

⁶⁷ İsrâ 17/70.

⁶⁸ Bakara 2/30; En’âm 6/165; Yûnus 10/14, 73; Fâtır 35/39.

⁶⁹ Ahzâp 33/33; Ahkâf 46/31.

İKİNCİ BÖLÜM

NESLİN BOZULMASINA SEBEP OLAN UNSURLAR

Dünya hayatında insanın yaratılmasının amacı, “*Ben cinleri ve insanları, ancak bana kulluk etsinler diye yarattım,*”⁷⁰ âyetinde açıklandığı gibi Allah (c.c.)’a kulluk etmektir. Kulluk ise Allah Teâlâ’yı tanımakla, onun emir ve yasaklarına uymakla, iyi işler yapmakla, ihlas ve samimiyet çerçevesinde ibadet etmekle gerçekleşir. Kulluğunu hakkıyla yerine getiren kişi iyi bir mü’min olur. Mü’min bir kimse namazını kılan, zekâtını veren, boş söz ve yararsız işlerden uzak duran ve ırzını koruyan kişidir.⁷¹ Kadın ve erkeğin hakiki bir kul olması için dikkat etmesi gerek hususlardan bir tanesi de konumuz olan ırzın, namusun korunmasına yani neslin korunmasına zarar verecek her türlü etkene mani olmasından geçmektedir.

Ele alacağımız konular mevcut nesle ve neslin devamlılığına zarar verecek olan cinsel kimlik ve cinsel yönelimlerdeki tercihler, yasaklanmış ve zararlı uygulamalar olacaktır.

1. CİNSEL SAPKINLIKLAR

Cinsel sapkınlık; kadın ve erkeğin cinsel ihtiyaçlarını, sahih bir evlilik yaparak gidermek yerine hem dinin yasakladığı hem de toplum nezdinde hoş karşılanmayan erkeğin erkek ile kadının kadın ile ya da nikâhsız ilişkilerle gidermesidir.

Cinsel sapkınlık olarak nitelendirdiğimiz unsurlara geçmeden evvel fitrî cinsiyet üzerinde durmak daha uygun olacaktır.

1.1. Cinsiyet

Cinsiyet; *asıl nevileri kendisinde toplayan mahiyet* anlamında kullanılan cins kelimesinden ortaya çıkmıştır. Klasik Arapçada kullanılmamaktadır. Modern Arapçada “*uyruk*” anlamında erkek ve dişi ayrımını ifade eder.⁷²

Cinsiyet; bireye üreme işinde farklı roller veren biyolojik olarak cinsel organlar ve hormonlarla erkekle dişiyi ayırt ettiren yaratılış özelliği, eşey ve cinslik anlamlarına da gelmektedir.⁷³

Kadın ve erkek biyolojik ve fizyolojik olarak birbirinden farklıdır ve özellikleri bakımından birbirlerini tamamlar.⁷⁴ Cinsiyet farklılığı hayatın düzen ve devamı için zorunlu

⁷⁰ Zâriyât 51/56.

⁷¹ Mü’minûn 1-11.

⁷² Hayati Hökelekli, (1993), “Cinsiyet”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, c. 8, s.21.

⁷³ Süleyman Turan (2018), *Sınırlarda Dolaşmak Dinlerin Eşcinselliğe Bakışı*, İstanbul, Okur Akademi, s. 23; Türk Dil Kurumu Sözlükleri, “Cinsiyet”, [Erişim: 29.10.2023, <https://sozluk.gov.tr/>]

bir ihtiyaçtır. Cinsiyetlerin kendilerine ait farklı özelliklerinin bulunması hem üremenin devam etmesi hem de birbirlerinin maddi ve manevi ihtiyaçlarını karşılaması adına önem arz etmektedir.

Kur’ân’da Allah Teâlâ insanın ve cinsiyetlerinin yaratılışını; “*Şurası muhakkak ki (rahime) atıldığında nutfeden, erkek ve dişiden ibaret olan iki çifti O yarattı,*”⁷⁵ “*O akıtılan meniden bir damlacık (sperm) değil miydi? Sonra o, alaka (asılıp tutunan zigot) olmuş, derken Allah (c.c.) onu yaratıp şekillendirmiş; Ondan iki eşi, erkek ve dişiyi yaratmıştır.*”⁷⁶ Âyetleri ile açıklamıştır. Nutfе saf su, erkeğin erlik suyu⁷⁷, meni ise canlıların kendisiyle yaratıldığı maddedir.⁷⁸ Tıp ilminin verdiği bilgi⁷⁹ ve âyet-i kerimelere bakıldığında insanın cinsiyeti döllenme ile yani anne ve babanın hücrelerinin birleşimiyle oluşmaktadır.

Allah (c.c.) evrende yarattığı varlıkları çift olarak yaratmıştır. Kur’ân-ı Kerîm’de bazı âyetlerden de anlaşılacağı üzere canlıların erkeklik ve dişilik olmak üzere iki cinsiyette yarattığından şöyle bahsedilmektedir;

“*Ey insanlar! Sizi bir tek nefisten yaratan ve ondan eşini yaratıp ikisinden birçok erkekler ve kadınlar üreten Rabbinizden korkun...*”⁸⁰

“*Ey insanlar! Doğrusu biz sizi bir erkekle bir dişiden yarattık. Ve birbirinizle tanışmanız için sizi milletlere ve kabilelere ayırdık...*”⁸¹

Evrendeki varlıkların çift olarak yaratılması, özellikle erkek ve dişi olmak üzere iki cinsiyet olduğunun açıkça ortaya konulması üçüncü bir tür veya cinsiyetin olmadığı anlamına gelir. Yaşamış olduğumuz çevreye dikkatlice baktığımızda yeni doğmuş bir canlının cinsiyetinin dişi ya da erkek olduğu, çok nadir gerçekleşen hünsa bireyler dışında başka bir cinsiyet türünün olmadığı görülmektedir. Kur’ân-ı Kerîm de birçok âyette bu meseleye değinilmesinin sebeplerinden bir tanesi de cinsel sapkınlıkların ve yönelmelerin önüne geçmektir.

⁷⁴ Bakara 2 /187.

⁷⁵ Necm 53/45-46.

⁷⁶ Kıyâmet 75/37-38-39.

⁷⁷ Isfahani, age, c.2, s. 641.

⁷⁸ Isfahani, age, c.2, s. 610.

⁷⁹ Selmin Gölpınar ve Berna Arda (1995), “Tıbbi Etik Açısından Doğum Öncesinde Cinsiyet Belirlenmesi”, *Türkiye Klinikleri Tıp Etiği-Hukuk-Tarihi Dergisi*, c.3, sy.2, s. 85.

⁸⁰ Nisâ, 4/1.

⁸¹ Hucurât 49/13; Diğer ayetler için bk. Fâtır 35/11; Yâsin 36/36; Şûrâ 42/11; Zâriyât 51/49; Necm 53/45; Kıyâmet 73/39; Ra’d 13/3; Tâhâ 20/53.

Dinler, insanoğlunun yaratılışından itibaren var olan cinsel arzu ve isteklerini görmezden gelmemiş, meşru yollardan giderilmesini istemiştir. Meşru olarak çizilen sınırların dışına çıkanları ise cinsel sapkın olarak nitelendirmiştir.⁸²

1.2. Cinsellik

Cinsellik, insanların cinsel doyum ve uyum halindeki beraberliklerini içeren, eyleme dönüşümünde cinsel hazzı barındıran belirli sosyal değer yargılarıyla belirlenmiş psikolojik ve biyolojik yönleri olan özel bir yaşantıdır.⁸³

Cinsellik insanlığın var oluşu açısından önemlidir. Çünkü insanlığın devamı kişilerin cinsel hazları sonucunda ilişkiye girmeleriyle gerçekleşir. Cinsiyet ve cinsellik birbirinden ayrı kavramlardır. Cinsiyet bireyin kadın ya da erkek olduğunu ifade ederken, cinsellik sahip olunan cinsiyetin verdiği cinsel arzu ve hazzı tatmin etmek için tercih edilen cinsel davranış ve ilişki biçimidir.

1.3. Cinsel Yönelim

Cinsel yönelim; bireyin karşı cinsine, hem cinsine ya da her ikisine birden duygusal, romantik, bilişsel ve cinsel fantezi ile ilgi duymasıdır. Cinsel yönelim kişinin sahip olduğu cinsel kimlikten farklı olarak ortaya çıkabilir. Erkek bir bireyin cinsel olarak kadına duyduğu yönelim ile erkeğe duyduğu yönelim farklıdır. Cinsel yönelimin üç farklı aşaması vardır. Bunlar etkilenme, davranış ve kimliktir. Kişinin kendi cinsine, karşı cinsine ya da her ikisine karşı ilgi duyması etkilenme, bunlarla cinsel ilişki kurmaya çalışması davranış, kişinin kendisini heteroseksüel, homoseksüel ve biseksüel olarak görmesi kimliktir.⁸⁴

1.4. Cinsel Kimlik

Cinsel kimlik; kişinin duygu, düşünce ve davranışlarını hangi cinsiyet ile algıladığı, erkeklığe veyahut kadınlığa kendini psikolojik olarak ne kadar yakın hissettiğidir.⁸⁵ Yani bireyin kendisini, erkek ya da kadın olduğunu hissederek bilmesidir.⁸⁶

Cinsiyet kimliği; bireyin kendisini ve bedenini belirli bir cinsiyette algılaması, duygu ve davranışlarında bunu kabullenmesidir. Sağlıklı bir cinsel kimliğin gelişimi için çevre faktörü oldukça önemlidir. Cinsiyet olgusunu kavramaya başlayan bir kişi en başta aile

⁸² Turan, *Sınırlarda Dolaşmak Dinlerin Eşcinselliğe Bakışı*, s.7.

⁸³ Murat Gülsüm, Mehmet Ak, Ali Bozkurt (2009), “Psikiyatrik Açıdan Evlilik Ve Cinsellik”, *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, c.1, sy.1, s.69.

⁸⁴ Turan, *Sınırlarda Dolaşmak Dinlerin Eşcinselliğe Bakışı*, s.26,27.

⁸⁵ Aydın Deniz Yüce (2017), “Cinsel Yönelim ve Cinsel Kimlik Ayrımı”, s.1, [Erişim: 03.10.2023, https://www.academia.edu/33766458/Cinsel_Y%C3%B9nelim_ve_Cinsel_Kimlik_Ayr%C4%B1m%C4%B1.]

⁸⁶ Turan, *Sınırlarda Dolaşmak Dinlerin Eşcinselliğe Bakışı*, s.26.

bireylerinin tutum ve davranışları olmak üzere arkadaş çevresinden, öğretmenlerinden kısaca etkileşime girdiği herkesten ve her şeyden, kültürel yapı ve deneyimlerden etkilenmektedir.⁸⁷

Cinsel yönelim ile cinsel kimlik karıştırılmamalıdır. Cinsel kimlik daha çok kişinin kendi benliğine ait cinsel dürtüleri ile bağlantılıyken cinsel yönelim ise cinsel arzu ve istekleri tatmin etmek amacıyla iletişime geçilecek olan bireyin cinsiyet türüne göre tercihte bulunmaktadır.

1.5.Heteroseksüellik

Heteroseksüellik, bireyin karşı cinsi cinsel, duygusal hislerle çekici bulması ve ilgi duymasıdır. Erkeğin kadına, kadının erkeğe olan ruhsal ve fiziksel çekimidir.⁸⁸ Heteroseksüel kelimesi, Yunanca “heteros” Latince “sexualis” kelimelerinin birleşiminden oluşur⁸⁹ ve ilk defa 1960’lı yılların sonunda Macar gazeteci Karl Maria Kertbeny tarafından kullanılmıştır. Homoseksüelliğin zıddı olarak oraya atılmış bir terimdir.⁹⁰

1.6. Toplumsal Cinsiyet

Toplumsal cinsiyete (gender) denilmektedir. Yirminci yüz yılın ikinci yarısında Batı’da ortaya çıkmış bir kavramdır.⁹¹ Toplumsal cinsiyet; toplum ve kültürün kadınlar ve erkekler arasında inşa etmiş olduğu sosyolojik ve psikolojik farklılıklar bütünüdür. Bireyin cinsiyetinin olması onun biyolojik ve fizyolojik özelliğini belirler. Toplumsal cinsiyet ise bireye sorumluluk, davranış, nitelik ve beklentileriyle farklı özellikler kazandırır.⁹²

Erkek ve kadınların kendilerine özgü psikolojik özellikleri içinde yaşanan toplumun yapısına göre değişkenlik gösterir. Toplum kendi gelenek ve göreneklerine, dini ve ahlaki bakışına, kültürüne ve genel aile yapısına göre belirli bir ölçüde bireyi bir kalıba sokabilir.⁹³ Yaşanılan her dönemin her bölgenin toplumunun, belirli kurallara bağlanmış olduğu toplumsal cinsiyet anlayışı yoktur. Dönemlere, yaşanan coğrafyaya, maddi ve manevi

⁸⁷ Dr. Yüksel Koten, (1996), *Üniversite Öğrencilerinde Cinsel Tutum Ve Davranışlar İle Sosyoekonomik Durum Ve Psikiyatrik Semptom Dağılımının Karşılaştırılması*, Uzmanlık Tezi, Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi, Psikiyatri Ana Bilim Dalı, Edirne, s.6.

⁸⁸ Umut Şah (2011), Türkiye’deki Gençlerin Cinsel Yönelimlere İlişkin Sosyal Temsilleri, *Türk Psikoloji Yazıları*, 14/27, s.92; Cambridge Dictionary, “*Heterosexual*”, [Erişim: 06.12.2023, <https://dictionary.cambridge.org/tr/s%C3%B6zl%C3%BCk/ingilizce-t%C3%BCrk%C3%A7e/heterosexual>]

⁸⁹ John J. Mocionis (2012), *Sociology/Sosyoloji*, Çev. Ed. Vildan Akan, Ankara, Nobel Yayıncılık, s.196.

⁹⁰ Jonathan Ned Katz (2020), *The invention of heterosexuality*, *Routledge International Handbook of Heterosexualities Studies Routledge*, s.61.

⁹¹ Hülya Terzioğlu (2016), Toplumsal Cinsiyet Anlayışına Katkısı Bağlamında Dini Söylemin Etkisi, *Kader Kelam Araştırmaları Dergisi*, c.14, sy.2, s.542.

⁹² Fırat Üniversitesi (2022), *Toplumsal Cinsiyet Nedir?* [Erişim: 07.10.2023, <https://gazete.firat.edu.tr/toplumsal-cinsiyet-nedir.html>]

⁹³ Tuncel Altınköprü (2007), *Genç Erkek Psikolojisi ve Cinselliği*, Hayat Yayınları, İstanbul, s.97.

durumlara göre toplumun kadın ve erkeğe yüklediği anlam, sorumluluklar ve beklentiler değişebilir.

1.7. Çift Cinsiyetlilik

Allah Teâlâ insanları kadın ve erkek olmak üzere iki cinsiyetten yaratmış ve onlara bazı sorumluluklar yüklemiştir. İnsanların sorumluluklarının bir kısmı kendilerini yaratan Allaha Teâlâ'ya karşıyken bir kısmı ise birbirlerine karşıdır. Bu hususta kadın ve erkek üzerindeki mükellefiyetin belirlenmesindeki temel unsurun cinsiyet faktörü olduğu görülmektedir. Kişinin kadın veya erkek cinsiyetinde doğmasıyla hak ve sorumlulukları belirliken cinsiyeti belirsiz olarak doğan kişilerin mükellefiyetleri hususunda bir takım problemler ortaya çıkmaktadır. İslam hukuku cinsiyeti belirsiz veya çift cinsiyetli olarak adlandırılan bu kimselere “hünsa” demektedir.⁹⁴ Hünsa başlığının konumuzla doğrudan bağlantısı olmasa da dolaylı olarak bağlantılı olduğu için değinmek durumdayız. Aksi halde insanlar tarafından eşcinsel kimselerle karıştırılabilir. Eşcinsellerin yönelmiş oldukları cinsel sapkınlıklar, aile ve toplum arasındaki ilişkiye ve neslin korunması ilkesine zarar vermektedir. Bu bağlamda eşcinseller hünsalığın arkasına saklanıp doğuştan veya duygusal olarak karşı cins gibi hissetmelerine kılıf uydurmamalıdır.

1.7.1. Hünsa

Hünsa; kendisinde hem erkeklik alameti hem de kadınlık alameti aynı anda mevcut olan,⁹⁵ ya da hiçbir tenasül organı bulanmayan kimsedir.⁹⁶ Lügatte kadın tavırlı, yumuşak anlamına gelen hanese'den gelir. Doğuştan erkeklik ve kadınlık organının ikisine birden sahip olan, erkek ya da kadın olduğu tespit edilemeyen, çift cinsiyetli veyahut cinsiyeti belirsiz kişilerdir. Bu durum tıpta hermafroditlik olarak adlandırılmaktadır.⁹⁷

Hünsa “tahannüs” sözcüğünden türeyerek kırılma anlamına da gelir. Hünsada hem erkeklik hem de kadınlık organın olması, erkeğin durumu açısından düşüklük kadınlık durumu açısından üstünlüktür.⁹⁸

Diğer bütün meselelerde olduğu gibi İslam dininde hünsanın durumu da göz ardı edilmemiş onlarla ilgili fıkhi ve hukuki açıklamalar yapılmıştır (bu konuya ilerde

⁹⁴ Hilal Duman (2002), İslam Hukukunda Hünsa (Çift Cinsiyetliler), *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, c.6, sy.1, s.295.

⁹⁵ Firuzabadi, *el-Kamasu'l-Muhit*, c.1, s.165; Mustafâ el-Vânî, *Vankulu Lügati*, c.1 s. 313

⁹⁶ Mehmet Keskin (2016), Şâfiî Fıkhi (Hanefî Mezhebi İle Mukayeseli), *Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları*, Ankara, bs. 1, c.2, s.194.

⁹⁷ Orhan Çeker (1998), “Hünsa”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, c. 18, s.491.

⁹⁸ Esad Muhammed Said Es-Sağırıcı (2016), *El- Fıkh'l-Hanefiyyü Ve Edilletuhü*, Dar'ul-Kelim'ut-Tayyib, Dimeşk-Beyrut, c.3, s.130.

değınilecektir). Hünsa kişilerin durumu doğuştan gelen bir haldır. Erkek veya kadın olarak doğan bir kimsenin psikolojik ve benzeri sebeplerden ötürü cinsiyet değışimine gitmesinin hünsa kişilerle benzer bir tarafı bulunmamakla birlikte mecburi olarak yaşamış oldukları bu cinsel bozukluk eşcinsellerle kıyaslanmamalıdır. Çünkü eşcinsellik sonradan tercih edilen neslin bozulmasına sebep olan bir yönelimdir.

Hünsa; hünsa-i gayr-i müşkil ve hünsa-i müşkil olmak üzere iki kısma ayrılmıştır.

1.7.1.1. Hünsa-i Gayr-i Müşkil

Hünsa-i gayr-i müşkil; erkeklik ve kadınlık alametine aynı anda sahip olmakla birlikte, birinin diğerine göre daha baskın olması ile erkekliğine veya kadınlığına kolayca hükmedilmesi durumudur.⁹⁹ Kişinin idrarını hangi organdan yaptığına, sakalının çıkmasına veya hayız meselelerine bakılarak hüküm verilir. Erkeklik hali baskınsa erkeğe göre hükümlere tabi olurken, kadınlık hali baskınsa kadına göre verilen hükümlere tabidir.¹⁰⁰

Cinsiyet durumunun müşkil olamaması yani açık delillerle ortaya konulmasından dolayı bu hünsaya, hünsa-i gayri müşkil denilmiştir.

1.7.1.2. Hünsa-i Müşkil

Hünsa-i müşkil; cinsiyetine kolayca hükmedilemeyecek şekilde hem erkeklik hem de kadınlık organı aynı anda bulunan¹⁰¹ yahut her iki organı da bulunmayan sadece idrar yapabilecek bir deliğı olan veya idrarın aynı anda her iki organdan yapılmasıyla erkekliği ve kadınlığı anlaşılamayan kimseye denilir.¹⁰²

Bu kimselerin cinsiyetinin belirlenmesi zor olduğundan dolayı hünsa-i müşkil olarak adlandırılır. Genellikle İslam hukukun da hünsa kimseler hakkında verilen hükümler hünsa-i müşkil ile ilgilidir.

1.7.2. Hünsa'nın Cinsiyetinin Belirlenmesi ve Neslin Korunmasına Katkısı

Sosyal hayatta ve dini hayatta hak ve sorumluluklara sahip olabilmek için öncelikle insan olmak gerekir. Bu hak ve sorumlulukların keyfiyetinin uygulanması ve yerine getirilmesi hususunda en önemli faktör cinsiyettir. Cinsiyetin kadın veya erkek olması fıkhi uygulamalarda farklılıklar meydana getirmiştir. İslam âlimleri, kadın ve erkeğe ait hükümleri

⁹⁹ Mustafa el- Hin, Mustafa el-Buğa, Ali eş-Şerbeci (1996), *el-Fıkhu'l-Menhecî alâ Mezhebi'l-İmam eş-Şâfiî*, Darul Kalem, Beyrut, c.5, s.127; Mevsuat'ul-Fıkhiyye (1990), *Vizâratü'l-Evkâf ve's-Şuûni'l-İslâmiyye* "Hünsa" Maddesi, Kuveyt, c.20, s.22; Orhan Çeker, "Hünsa", s.492.

¹⁰⁰ Vehbe ez-Zuhayli (1985), *El-Fıkhu'l-İslâmî Ve Edilletuhu*, Darul Fikir, Dimeşk, c.8, s.426.

¹⁰¹ Mustafa el- Hin, *El-Fıkhu'l-Menhecî alâ Mezhebi'l-İmam eş-Şâfiî*, c.5, s.127.

¹⁰² Mevsuat'ul-Fıkhiyye, c.20, s.22; Vehbe ez-Zuhayli, age, c.8, s.426; Çeker, "Hünsa", s.492.

açıkladıkları gibi hünsa kimseler için de maddi ve manevi anlamda karşılaştıkları ve karşılaşılabilecek durumları göre fıkhi hükümlerini ve görüşlerini beyan etmişlerdir.

Hünsanın cinsiyetini belirleme hususunda en önemli etkenlerden bir tanesi idrarını hangi cinse ait organla yaptığıdır. Bilhassa Peygamber (s.a.v)’e bir toplulukta doğmuş, kendisinin hem kadınlık hem de erkeklik organı bulunan bir çocuğun nasıl mirasçı olacağı sorulduğunda Peygamber (s.a.v) “*idrarını yaptığı organına göre*” demiştir.¹⁰³ Hz. Ali, Cabir b. Zeyd, Katâde ve Saîd b. Müseyyeb’den de idrarını yapacağı organa göre mirasçı olacağı rivayet edilmiştir. Yine cahiliye devri Arapları da bu hükmü benimsemiştir.¹⁰⁴

Doğumda erkekliği ve kadınlığı birbirinden ayıran etken cinsel organdır. Doğumdan itibaren cinsel organın sağladığı fayda idrarın oradan yapılmasıdır. Hadisi şerif ile değerlendirildiğinde idrar, erkeklik organından yapıyorsa kişinin erkekliğine, kadınlık organından yapıyorsa kadınlığına hükmedilir. Her iki organdan da idrar çıkması durumunda Hanefî¹⁰⁵, Şâfiî, Hanbelî¹⁰⁶ ve Mâlikî¹⁰⁷ mezhep imamı kendi görüşlerini yine açıklamışlardır.

Bir kimse erkeklik organıyla ilişkide bulunursa, sakalı çıkarsa ya da ihtilam olursa o kişi erkek demektir. Bu husus başkasının bilemeyeceği kişiye özel bir durum olduğu için kişinin beyanı esastır. Kişinin kadınlarda ki gibi göğüsleri büyürse, hayız görürse, ilişkiye girerek gebe kalırsa o kişi kadındır. Hünsanın cinsiyet tayininin teferruatlı ve önemli olmasından dolayı İmam Muhammed’e göre, cinsiyet ergenliğe girene kadar müşkil vaziyette kalacak ergenlikle birlikte mutlaka belirtiler hâsıl olacaktır.¹⁰⁸

Cinsel gelişim bozukluğu yaşayan çift cinsiyetli kimselerin sorumluluk ve görevlerini ifa edebilmeleri için ihtiyaten yeni düzenlemeler getirilmiştir. Örneğin, miras, diyet, kazf, irtidat, nikâh, gusûl, namaz, cenaze, isim koyma, sünnet konularında kadın ve erkekten farklı; emzirme konusunda erkek gibi; âkile, kasâme, ganimet, savaş, cizye, hâkim olma, hilâfet, ezan, imamlık, hac, tesettür, halvet, şehadet konusunda kadın gibi; ehliyet ve kısas konusunda kadın ve erkekle aynı hüküm verilmiştir. Açıklanan çözümlerle bu müşkil mesele mümkün olduğu kadar giderilmeye ve aşılmaya çalışılmıştır. Kişinin psikolojik ve biyolojik yönelimine

¹⁰³ Ahmed b. Hüseyin Beyhâki (1937), *Sünenü'l-Kübrâ*, Daru' Fikir, Beyrut, Ferâiz 52, c.6,s.261.

¹⁰⁴ Ebu Bekr Muhammed b. Ebu Sehl Ahmed es-Serahsi (1989), *Kitab'ül Mabsut*, Daru'l Marife, Beyrut, c.30, s.103

¹⁰⁵ Serahsi, age, c.30, s.104; Sağırcı, age, c.3, s.131.

¹⁰⁶ Ebü'l-Hasan Ali b. Muhammed b. Habîb El-Mâverdi El-Basri, el-*Havi'l-Kebir Şerhu Muhtasari'l Müzenî fi Fıkhi Mezhebi'l-İmâm es-Şâfiî*, (Thk.) Şeyh Ali Muhammed Muavviz ve ve Âdil Ahmed Abdulmevcûd, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1994, c.8, s.168-173.

¹⁰⁷ Mevsuat'ul-Fıkhiyye, c.20, s.23.

¹⁰⁸ Serahsi, age, s.104-105.

göre yatkın olduğu cinsiyete geçmek için tedavi imkânı varsa tedavisi yapılabilir. Eğer hiçbir tedavi imkânı yoksa bulunduğu durumu kabullenerek hakkında verilen hükümlere uyarak hayatına devam etmesi gerekir.¹⁰⁹

Hünsa kimseler hakkında ortaya konan hükümler, yaratılıştan onlara bahşedilen özel durumlara göre belirlenmiştir. LGBT¹¹⁰ başlığı altında toplanmış cinsel sapkınlıklarını topluma yansıtmaya, kadın kadına, erkek erkeğe cinsel tercihleri ve üçüncü bir cinsel türün olduğunu normalleştirmeye ve toplumda varlıklarına dair yer edinmeye çalışan gruplar kendilerini hünsa kimseler ile bir görmemelidir. Öyle ki günümüz batı toplumlarının desteğiyle spordan siyasete kadar her alanda yapılan olimpiyat veya müzik açılışlarında Lgbt figürleri kullanılarak görsel şölenlerle normalleştirilmeye ve sempati duyulmasına imkân verilmeye çalışılmaktadır. Lgbt topluluklarının dini ve hukuki alanda varlıklarının meşru olduğunu kabul ettirmeye yönelik çalışmalarının ve çabalarının toplum nezdinde kabul görmemesi hem yetişecek nesillerin hem de aile ve toplumun birlikteliği için mutlak bir zorunluluktur.

1.8. Eşcinsellik (Homoseksüellik)

Homoseksüellik terimi, aynı, eşit anlamına gelen Grekçe “homos” ile cins, cinsiyet anlamına gelen Latince “sexus” sözcüklerinin bir araya gelmesiyle oluşmuştur. Aynı cinsler arasındaki duygusal, fiziksel ve cinsel yönelimi ifade eder. Kavram ilk defa 1869 yılında Karl Maria Kerten tarafından kullanılmıştır.¹¹¹

Eşcinsellik, cinsel ve duygusal ihtiyaçları gidermek için öncelikli olarak aynı cinsten kişilere yönelmek,¹¹² aynı cinsten olmalarına rağmen birbirlerine karşı cinsel yakınlık ve istek duymaktır.¹¹³ Ayrıca aynı cinsten olan iki kişinin cinsel ilişkide bulunmasıdır.¹¹⁴

Kişinin yalnızca kendi cinsine cinsel istek duyarken, karşı cinse hiçbir istek ve ilgi duymamasına tam eşcinsellik, kişinin hem kendi cinsine hem de karşı cinse ilgi duyması ve kendini tatmin etmesine çift yönlü eşcinsellik, kişinin karşı cinsle ilişki kurma imkânı yokken

¹⁰⁹ Duman, agm, s.316.

¹¹⁰ LGBT: Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Trans kimliklerinin baş harflerinden oluşan kısaltmadır: Çağla Apaydın (2022), LGBTI+ Nedir? [Erişim: 09.11.2023, <https://madalyonklinik.com/podcast/lgbti-nedir/>]

¹¹¹ Süleyman Turan (2014), “Günah, Hastalık Ya da Alternatif Bir Yaşam Biçimi mi? Modern Yahudi Mezheplerinde Homoseksüellik Konusunda Yaşanan Kırılmalar”, *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sy. 30, s.139.

¹¹² Turan, *Sınırlarda Dolaşmak Dinlerin Eşcinselliğe Bakışı*, s.27; Türk Dil Kurumu Sözlükleri, *Eş Cinsel* , [Erişim: 09.11.2023, <https://sozluk.gov.tr/>]

¹¹³ Tuncel Altınköprü, *age*, s.289.

¹¹⁴ Halime İnceler (2011), “Cinsiyet Sapmaları Ve Sosyal Yapımızdaki Etkileri”, *İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi*, sy.23, s.109.

kendi cinsine ilgi duyması ve imkân bulunca tekrar karşı cinse yönelmesi geçici eşcinselliktir.¹¹⁵

Davranış bozukluklarını benlikleriyle bağdaştıran, kendisi için problem ve sıkıntı çıkartmayan eşcinsellere hasta denilemez. Bu kimseler toplumsal tepkilerden çekinerek doktora gitmezler ki gitseler bile bu kimselere uygulanacak tedavi sonuçsuz kalacaktır. Bu durum içerisinde olan kimselere egosintonik¹¹⁶ eşcinsel denilmektedir. Davranış bozukluklarını kendi benlikleriyle bağdaştıramayan, yönelmiş oldukları cinsel eğilimin farkında olmayan, sürekli bunalım, utangaçlık ve suçluluk halinde olan kimselere egodistonik¹¹⁷ eşcinsel denilir. Bu kimselere ise psikiyatri yoluyla yardım edilebilir.¹¹⁸

Hünsa olan kimselerin istisnai durumları hariç doğuştan gelen iki farklı cinsiyet vardır. Biyolojik olarak meşru çerçevede karşı cinslerin birbirine ilgi duyması gerekir. Ancak psikolojik, sosyal sebeplerden ve cinsel haz isteğinden dolayı aynı cinse ilgi duyulmaktadır.

Eşcinselliğe bakış açısı toplumdan topluma farklılıklar göstermektedir. Bazı toplumlarda hastalık, bazılarında da psikolojik ve bazılarında da kişinin kendi tercihi olarak değerlendirilmektedir. Eşcinselliği, doğuştan gelen bir hastalık ya da kişinin kontrolü dışında zamanla ortaya çıkan bir durum olarak değil, ailevi ve çevresel faktörlerin de etkisiyle bireyin şahsi yönelimi olarak değerlendirmek daha uygun olacaktır. Homoseksüel olunmasında akıl, inanç, ibadet, iman ve irade zayıflığının etkisi vardır.¹¹⁹

Eşcinsel yönelimde, erkeğin erkeğe fiziksel, duygusal ve cinsel yönelimindeki eşcinselliğine gey¹²⁰ (gay)¹²¹, kadının kadına fiziksel, duygusal ve cinsel yönelimindeki eşcinselliğine sevicilik anlamında lezbiyen¹²² (lesbian)¹²³ denilir. Lezbiyen kelimesi Antik Yunan şairi Sappho'nun yaşadığı Lesbos adasından türemiş bir terimdir.¹²⁴ Homoseksüellik kavramı genel itibarla erkek eş cinselliğini ifade etmek için kullanılmaktadır.

¹¹⁵ Tuncel Altınköprü, *age*, s.290.

¹¹⁶ Kişinin kendi benliğine uygun görmesi, doğru ve geçerli kabul etmesidir: Uzm. Dr. Arzu Dalmış, *Psikiyatri Terimler Sözlüğü*, [Erişim: 09.11.2023, <https://arzdalmis.com/tr/psikiyatri-sozlugu/e>]

¹¹⁷ Kişinin duygu, düşünce ve benliğine ters düşmesi; Uzm. Dr. Arzu Dalmış, *Psikiyatri Terimler Sözlüğü* [Erişim: 09.11.2023, <https://arzdalmis.com/tr/psikiyatri-sozlugu/e>]

¹¹⁸ İnceler, agm, s.116.

¹¹⁹ Ali Rıza Demircan (2011), *İslam'a Göre Cinsel Hayat*, Ensar Neşriyat, İstanbul, bs.1, s.425.

¹²⁰ Türk Dil Kurumu Sözlükleri, “Gay”, [Erişim: 09.11.2023, <https://sozluk.gov.tr/>]

¹²¹ Cambridge Dictionary, “Gay”, [Erişim: 09.11.2023, <https://dictionary.cambridge.org/tr/s%C3%B6zl%C3%BCk/ingilizce/gay>]

¹²² Türk Dil Kurumu Sözlükleri, “Lezbiyen”, [Erişim: 09.11.2023, <https://sozluk.gov.tr/>]

¹²³ Cambridge Dictionary, “Lesbian”, [Erişim: 09.11.2023, <https://dictionary.cambridge.org/tr/s%C3%B6zl%C3%BCk/ingilizce/lesbian>]

¹²⁴ Özlem Çolak, (2009) “Eşcinsellere Yönelik Nefret Suçları ve Toplumun Bu Suçlar Kapsamında Faile ve Mağdura Yönelik Tutumları”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul, s.9.

Eşcinsellik, bazı toplumlarda bilinçli olarak özgürlük adı altında genç nesli saptırmak ve aile yapısını bozmak adına benimsenmiş ve desteklenmiştir. Bazı toplumlarda ise erkeğin ve kadının konumlandığı yer gereği üremeye mani olması, yeni nesillerin ortaya çıkmasına engel teşkil etmesi, mevcut neslin ailevi ahlak yapısını bozmasından dolayı yasaklanmış ve uygun karşılanmamıştır. Yine dini kaynaklarda eşcinsellik yasaklanmış bir yönelimdir. İslam hukukunda eşcinsel yönelimlerde geyliği *livata*, lezbiyenliği ise *sihâk* kavramları ifade eder.

1.8.1. Livata

İslam hukukunda erkekler arası cinsel ilişkiye “livata” denilir. Livata kelimesi anlamını, erkekler arası eş cinsel ilişkinin yaygın olduğu ve helak olmalarına sebep olan Lût kavminden almaktadır. Livat, mülavata ve televvut kelimeleri de bu anlamı ifade etmek için kullanılır.¹²⁵ Sözlükte ise havuzu çamur ile sıvazlamak anlamına geldiği gibi Lût kavmin de yapılan pis işi ifade eder. Ayrıca livata ile aynı anlamı ifade etmek için kullanılan Lûtîlik kavramı, cinsel sapkınlığa düşen kimselerden değil bu durumu engellemeye çalışan kişiden gelmektedir.¹²⁶

Livata kelimesi, Türkçede oğlancılık ve eşcinsellik kelimeleriyle kullanılırken, batı dillerinden sodomy/ sodomie kelimeleriyle kullanılır.¹²⁷

İslam hukukunda livata iki kısma ayrılmıştır. Birincisi Hz. Peygamberin nitelendirdiği küçük livâtdır. Küçük livata, erkeğin eşiyle anal ilişkiye girmesidir.¹²⁸ Böyle bir ilişki ise haramdır.¹²⁹ Kişinin eşiyle anal ilişkiye girmesi hususunda birçok hadis rivayet edilmiştir. Bu hadislerde Hz. Peygamber bu fiili işleyen kimselerin Allah Teâlâ’nın rahmetinden mahrum kalacağını buyurmuş ve bu fiilin işlenmesini yasaklamıştır.¹³⁰ Yine Hz. Peygamber “*Ümmetim için en çok korktuğum şeylerden birisi Lût kavminin davranışdır*” buyurmuştur.¹³¹ Hz. Peygamber erkeklerin ve kadınların cinsel sapkınlığa yönelerek kendilerini helak etmelerinden korkarak konunun üzerinde ısrarla durmuştur.

¹²⁵ Kamil Yaşaroğlu (2003,Gün. 2020), “Livata”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, c. 27, s.198.

¹²⁶ Isfahani, age, c.2, s. 588.

¹²⁷ Yaşaroğlu, agm, s.198.

¹²⁸ Tirmizî, “Tahâret”, 102; Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezîd el-Kazvînî ibn. Mace, *Sünen*, (Thk.) Dr. Beşşar Avvad Maruf (1998), Beyrut, c.3, s.357, “Nikâh”, 29; Ebû Dâvûd Süleymân b. el-Eş’as el-Ezdî es-Sicistânî, *Süneni Ebu Davud*, (Thk.) Muhammed Avvame (2010), Daru’l Yûsra, Daru’l Minhac, Beyrut, c.3, s.66, “Nikâh”, 45.

¹²⁹ Demircan, age, s.264.

¹³⁰ Tirmizî, “Rada”, 12; İbn Mâce, “Nikâh”, 29.

¹³¹ İbn Mâce, “Hûdûd”, 12, Tirmizî, “Hûdûd”, 24.

Kur'ân-ı Kerîm'de ve hadislerde “Kadınlarınız sizin tarlanızdır, o halde tarlanıza istediğiniz gibi yaklaşın”¹³² buyrulmaktadır. Ayetteki istediğiniz şekilde yaklaşın lafzından kasıt cinsel ilişki esnasındaki pozisyonu şekillendirme açısından oturarak, yatarak, ayakta, sırtüstü veya yüzüstü çocuğun doğacağı yer olan tabii yoldan olmak şartıyla, kadının dübüründen değil cinsel organından yaklaşımdır.¹³³

İkincisi, erkeğin erkek ile ilişkiye girmesi de anal yoldan olacağı için büyük livâtdır. Kur'ân-ı Kerîm de “Siz kadınları bırakıp ta şehvetle erkeklere mi yaklaşıyorsunuz? Doğrusu siz, haddi aşan bir kavimsiniz”¹³⁴ âyeti bu cinsel sapkınlığın kınandığını ortaya koymaktadır.

İslam hukukun da livata fiilini işleyen kimse için uygulanacak hükümler hakkında görüşler beyan edilmekle birlikte livata'nın dünya hayatında da bir cezasının olması gerektiği görüşünde ittifak vardır. Livata'nın hükmü konusunda çoğu İslam hukukçusu, İsra suresi 32. âyette zinanın, Âraf suresi 80. âyette livata'nın çirkin bir iş olduğunun “fahişe” kelimesi ile ifade edilmesinden dolayı, livatayı zina kapsamına dâhil edilerek aynı hükümlerin uygulanması gerektiğini belirtmiştir. Bir kısmı ise zina kapsamı dışında tutarak görüşlerini açıklamıştır. Bu görüş farklılıkları ise hadislerin yorumlanmasından kaynaklanmaktadır.¹³⁵ Mezhepler nezdinde Hanefî¹³⁶, Şâfiî¹³⁷, Mâlikî¹³⁸ ve Hanbelî¹³⁹ mezheplerinde de livata'nın cezai müeyyidesiyle ilgili görüşler açıklanmıştır. Ayrıca livata'nın cezanın uygulanmasından önce ispat edilmesi gerekir. İspat ise şahitlerle gerçekleşmektedir.¹⁴⁰

¹³² Bakara 2/223; Ebû Davûd, “Nikâh”, 46.

¹³³ İmamül Hafız Şemsüddin Ez-Zehebî, *Kitabül-Kebair*, (Thk.) Dr. Üsâme Muhammed Abdülazim Hamza (1990), Darül Feth, Kahire, s. 230-231; Taberi, age, c.1, s.549-555.

¹³⁴ Âraf 7/81.

¹³⁵ Yaşaroğlu, agm, s. 198-199.

¹³⁶ Ebu Hanife'nin, Ebu Yusuf ve İmam Muhammed'in livata hakkındaki hükümleri için bk. Serahsi, age, c.9, s.77; İmam Burhaneddin Ebû'l-Hasan Ali b. Ebî Bekr El-Merğîni (1471), *el-Hidâye Şerhu Bidâyeti'l Mübtedî, İdâretü'l-Kur'ân ve'l-Ulûmi'l İslâmiyye*, Pakistan Karaçi, c.4, s.104-105; Beyhâkî, Sünen-i Kübra, c.8, s.233; Abdülgani El-Guneymi El-Meydani El- Dimeşki (2014), *El-Lübab Fi Şerhi'l – Kitab*, (Thk.) Said Bektaş, Daru'l Beşairu'l İslamiyye, Beyrut, c.4 s. 475; Serahsi, age, c.4, s.77- 78.

¹³⁷ Şâfiî mezhebinin görüşleri için bk: Mâverdi, *el-Havi'l-Kebir*, c.13, s.224; Serahsi, age, c.4, s.77; Merğîni, age, c.4, s.104; Mustafa el- Hin, *El-Fıkhu'l-Menhecî alâ Mezhebi'l-İmam eş-Şâfiî*, c.8, s. 60-61.

¹³⁸ Mâlikî mezhebinin görüşleri için bk. Mâlik B. Enes, Muvatta, (Çev.) Ahmet M. Büyükçınar (1994), Vecdi Akyüz, Ahmet Arpa, Durak Pasmaz, Abdullah Yücel, Beyan Yayınları, İstanbul, c.4, s.112; Ebî Abdillâh Muhammed b. Muhammed b. Abdurrahmân er-Ru'aynî El- Hattab (1995), *Mevâhibü'l- Celil li Şerhi Muhtasari Halil*, Dârü'l-Kütübü'l-İlmiyye, , Beyrut, c.8, s.397.

¹³⁹ Hanbelî mezhebinin görüşleri için bk. Ebu Muhammed Abdullah b. Ahmed b. Muhammed b. Kudame, el-Muğni (1969-1989), Mektebetü'l-Kahire, Kahire, c.9, s.87-88; İbnu Kudâme el-Makdisî, *Umdet'ul Fıkhi Fi'l Mezhebi'l Hanbelî*, (Tsh.) Ebu Selman Abdülhakim (2018), Neda Yayınları, Konya, s.349.

¹⁴⁰ Mezheplerin livata'nın cezasındaki şahitlerin sayısı ve vasıfları hakkındaki görüşleri için bk. Alâeddin Muhammed b. Ahmed es-Semerhândi (1984), *Tuhfetu'l-Fukahâ*, Dârü'l-Kütübü'l-İlmiyye, Beyrut, c.3, s.140; Ömer Nasuhi Bilmen (Ts.), *Hukuku İslamiyye ve Istilahatı Fıkhiyye Kamusu*, Bilmen Yayınevi, İstanbul, c.3, no.580, s.216-217; Serahsi, age, c.9, s.102; Mevsuat'ul-Fıkhiyye, “Livata”, c.35, s.341; Dr. Üzeyir Köse (2017), Eşcinsellik Ve İslam Ceza Hukukundaki Durumu, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Eylül, sy.52, s.386-395.

Livata erkeklerin birbirleriyle anal yoldan ilişkiye girmesini ifade eder. Erkek erkeğe böyle bir ilişkiye girilmesi ile çocuğun dünyaya gelmeyeceği aşikârdır. Öyle ki bu bir cinsel sapkınlıktır. Hem üremenin önüne geçer hem de insanların, ailenin toplumun yapısını ve ahlakını bozarak nesillerin korunmasına mani olur.

1.8.2. Sihâk

İslam Hukukunda kadınlar arasındaki eşcinsel ilişkiyi ifade eden kavram “sihâk” tır. Sihâk, sahk ve müsâhaka sevicilik yani lezbiyenlik anlamına gelirken, müsahika ve sehaka sevicî ve lezbiyen anlamına gelir.¹⁴¹ Bazı dilciler bu kavramın İslam’dan sonra ortaya çıkıp kullanıldığı görüşündedir.¹⁴²

Sihâkın haram olması hususunda İslam âlimleri ittifak halindedir.¹⁴³ “Onlar ki, ırzlarını korurlar. Ancak eşleri ve ellerinin altında bulunan cariyeleri bunun dışındadır. Onlarla ilişkilerinden dolayı kınanmazlar. Kim bunun ötesine geçmek isterse, işte onlar haddi aşanlardır”¹⁴⁴, “Kadınlarınızdan fuhuş (sevicilik) yapanlara karşı aranızdan dört şahit getirin. Eğer şahitlik ederlerse, o kadınları ölüm alıp götürünceye yahut Allah (c.c.) onlara bir yol açıncaya kadar evlerde hapsedin.”¹⁴⁵ “Kadın kadınla ilişkide bulunursa her ikisi de zina etmiştir”¹⁴⁶, “Erkek başka bir erkeğin avret yerine, kadın da başka bir kadının avret yerine bakmasın. Aynı örtünün altında erkek başka bir erkeğe, kadın da aynı örtünün altında bir başka kadına sürtünmesin”¹⁴⁷ âyet ve hadisleri sihâkın haram ve büyük bir günah olduğuna dair delilleridir.

Sihâk suçunun cezai müeyyidesi Ehl-i Sünnet mezheplerince zinadan farklıdır. Zinaya benzetilmesindeki sebep bu tür çirkin fiilin ehemmiyetini, büyük günah ve haram olduğunu göstermek içindir. Kadınlar arasındaki cinsel ilişkide çocuk meydana gelmeyeceği ve nesebin karışması gibi bir durumun ortaya çıkması mümkün olmayacağı için sihâk suçuna ta’zir cezası verilir.¹⁴⁸

Kadınlar arasındaki eşcinsel birliktelik ile tam anlamıyla bir ailenin kurulması gerçekleştirilemez. Çocuk sahibi olmak istediklerinde biyolojik olarak kadınlar arasında

¹⁴¹ Selman Ögüt (2009), “Sihâk”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, c. 37, s.169.

¹⁴² Ebi Mansur Muhammed b. Ahmed El-Ezheri (1994), *Tezhibü'l-Luğa*, (Thk.) Abdüsselam Harun, Kahire, c.4, s.23.

¹⁴³ Maverdî, *el-Havi'l-Kebir*, c.13, s.184; Ögüt, agm, s.169.

¹⁴⁴ Mü'minûn 23/5-7.

¹⁴⁵ Nisâ 4/15.

¹⁴⁶ Beyhâki, *Sünen-i Kübra*, c.8, s.233.

¹⁴⁷ Ebû'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc b. Müslim el-Kuşeyrî en-Nisâ bûrî (2006), *Sahihu Müslim*, (Thk.) Nazar Muhammed El-Fariyabi, Daru Tayyib, Riyad; Müslim, “Hayız”, 74.

¹⁴⁸ Maverdî, *el-Havi'l-Kebir*, c.13, s.224. Ögüt, agm, s.169.

çocuğun olması mümkün olmadığı için ya evlatlık yoluyla ya da sperm bankalarından babası belli olmayan hücrelerin alınmasıyla çocuk sahibi olurlar. Bu durumda yine nesil ve nesep karmaşası ortaya çıkacaktır.

Sonuç itibarıyla erkek erkeğe, kadın kadına yapılan eşcinsel ilişkilerin büyük günah olduğu ve bu suçu işleyenlere ceza verilmesi noktasında İslam âlimleri görüş birliği içindedir. İnsanın şerefini, haysiyetini ve onurunu zedeleyen aynı zamanda neslin korunması ve dini değerlerin kaybedilerek ahlakın bozulmasına sebep olan bu yönelim türlerinin önüne geçmek adına tedbirlerin alınması gereklidir.

1.8.3. Kur'ân'da Eşcinsellik

Kur'ân'da eşcinsellik denilince karşılaşılan ilk şey Lût kavmi ve cinsel sapkınlıklarından dolayı helak olan nesildir. Hz. Lût, Allah Teâlâ tarafından insanları uyarması ve müjdelemesi için gönderilmiş peygamberlerden bir tanesidir.¹⁴⁹ Hz. Lût şirke, delaleti, cinsel sapkınlıklara ve fuhşiyata kapılmış bir kavme peygamber olarak gönderilerek onların Allah Teâlâ'ya yönelmelerini istemiş dinsizlikten ve içinde bulundukları sapkınlıktan kurtulmaya davet etmiştir.¹⁵⁰ Ancak bu kavim ise Allah'a şirk koşarak en çirkin sapkınlardan biri olan eşcinselliğe yönelmiştir. Bu durum Kur'ân'da, *"Rabbinizin sizler için yarattığı eşlerinizi bırakıp da insanlar arasından erkeklerle mi beraber oluyorsunuz? Doğrusu siz haddini aşan bir kavimsiniz!"*¹⁵¹, *"Lût'u da hatırla! O kavmine, Göz göre göre hâlâ o hayâsızlığı yapacak mısınız? Gerçekten siz kadınları bırakıp da şehvetle erkeklere mi yöneliyorsunuz?"* ayetleri ile anlatılmaktadır. Böylece Lût kavminde dinsizliğin ve homoseksüelliğin yaygınlaştığı görülmektedir.

Arzu ve şehvetlerini istedikleri gibi kullanmak isteyen bu kavim, Hz. Lût 'un yapmış olduğu uyarılara ve ikazlara karşı *"Ey Lût! dediler, Bu tutumundan vazgeçmezsen iyi bil ki sen de kovulacaksın!"*¹⁵² ve *"Hadi, doğru söyleyenlerden isen başımıza Allah'ın azabını getir de görelim!"*¹⁵³ cevabını vererek pis işlerden vazgeçmeyi reddetmişlerdir. Bunun üzerine Hz. Lût, *"...Şu ahlakı bozan topluluğa karşı bana yardım et Rabbim!"* diye dua etmiştir. Allah Teâlâ'da bu kavmi helak etmek için meleklerini görevlendirmiştir. Sonunda yaptıkları kötü

¹⁴⁹ Sâffât 37/133; Şuarâ 26/161,162; Neml 27/54; En'âm 6/86; Enbiyâ 21/ 74,75.

¹⁵⁰ M. Kemal Atik (1988), Kur'ân'da Lût Kavmi ve Düşündürdükleri, *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, sy.2, s.293.

¹⁵¹ Şu'arâ 26/165-166; Benzer ayetler için bk. Âraf 7/80-81; Neml 27/54-55.

¹⁵² Şu'arâ 26/167.

¹⁵³ Ankebût 29/29.

işlerden vazgeçmeyen bu kavim, şehrin altının üstüne getirilmesiyle ve üzerlerine pişirilmiş balçıktan taşlar yağdırılmasıyla helak edilmiştir.¹⁵⁴

Kur'ân-ı Kerîm geçmişte bazı hatalara düşen ve helak olan kavimlerden örnekler vererek insanların ibret almaları ve aynı hatalara düşmemeleri için uyarı ve tavsiyelerde bulunmaktadır. Çünkü Kur'ân'da bulunan kıssalar da anlaşılması ve idrak edilmesi gereken birçok öğüt ve konu vardır. Bu bağlamda herkesin farklı çıkarımlarda bulunacağı bu kıssalar canlılığını ve ehemmiyetini hiç kaybetmemektedir.¹⁵⁵ Lût kavminin kıssası da bunlardan bir tanesidir. Daha sonra gelen nesillerin ibret alarak cinsel sapkınlığın bütün türlerinden uzak durması gerektiği anlaşılmaktadır. Ancak günümüzde artan ve yaygınlaşan eşcinsellik ile yine yetişen nesiller ahlaki ve dini inançlarını kaybederek, aile ve toplumsal birlikten uzaklaşarak hem dünya hayatında maddi ve manevi sıkıntılar ile hem de ahiret hayatında cehennem çukuruna düşerek helak olabilirler. Neslin korunması adına daha evvel başkaları tarafından acı bir şekilde tecrübe edilmiş olayları iyi değerlendirip dikkate almak gereklidir.

1.9. Biseksüellik

Hemcinsini ve karşı cinsi, aynı anda romantik, cinsel ve duygusal olarak arzulayan¹⁵⁶, kadınlara ve erkeklere karşı cinsel çekim hissedenden kişiye biseksüel denilir. Biseksüel kimseler her iki cinse de her zaman aynı seviyede cinsel haz hissetmeyebilir. Gelişen şartlara ve yaşadıkları tecrübelerle göre zamanla eşcinsel, heteroseksüel olabilirler. Kendini eşcinsel veya heteroseksüel olarak gören kişiler de daha sonra biseksüel olabilirler. Genellikle bu kimseler eşcinsel olduklarını kabullenmeden önce kendilerini biseksüel olarak tanımlarlar. Toplum içerisinde kendini biseksüel olarak ifade eden kişilerin sayısı eşcinsellere oranla oldukça azdır.¹⁵⁷

1.10. Travestilik

Erkek ve kadın bir bireyin cinsiyetini değiştirmemek kaydıyla, karşı cinse özenip onun gibi davranmaktan, giyinip kuşanmaktan haz almasıdır. Travesti kimsenin psikolojik ve fizyolojik olarak karşı cinsi görsel anlamda tamamen taklit etmesidir. Erkeğin kadına, kadının

¹⁵⁴ Âraf 7/83-84; Hûd 11/81-83; Hicr 15/65, 73-74; Kamer 54/ 37-39; Tahrîm 66/10; Lût kavmiyle ilgili detaylı açıklama için bk. Ömer Müftüoğlu (1997), Kur'ân'da Hz. Lût ve Kavmi, Eskişehir İslami İlimler Vakfı Yayınları, Eskişehir, s.3-236.

¹⁵⁵ Osman Kabakçılı (2021), Hz. Şuayb Kıssasının Ahlak İlkeleri Açısından Analizi, *Bülent Ecevit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, c.8, sy.1, s.112.

¹⁵⁶ Türk Dil Kurumu Sözlükleri, "Biseksüel", [Erişim: 08.12.2023, <https://sozluk.gov.tr/>]

¹⁵⁷ Hürriyet Kelebek (2019), Biseksüellik nedir? Biseksüel ne demektir? [Erişim:08.12.2023, <https://www.hurriyet.com.tr/kelebek/hayat/biseksuellik-nedir-biseksuel-ne-demektir-40615580>]

erkeğe benzemesidir.¹⁵⁸ Travestilik aynı zamanda cinsel duygular için tercih edilen bir cinsel kimlik türüdür. Travestiler cinsel yönelimde bulunarak eşcinsel ilişkide bulunurlar. Travesti kişi daha çok erkeklerden çıkarken kadınlar arasından da çıkar. Birey mevcut cinsel organından memnunken cinsel herhangi bir huzursuzluk ve rahatsızlık hissetmeyebilir. Genel olarak karşı cinsin görüntüsüne bürünmekten hoşlanırlar. Travesti olmanın sonucunda cinsiyet değiştirme durumu söz konusu değildir. Transseksüellerle arasındaki en önemli fark cinsiyetin değiştirilmemesidir.¹⁵⁹

1.11. Transseksüellik

Transseksüellik, kişinin kendisini erkeğe kadın cinsiyetine, kadınsa erkek cinsiyetine bedenlen, ruhen ve cinsel olarak ait hissetmesidir.¹⁶⁰ Hormonal, cerrahi ve estetik cerrahi müdahalelerle biyolojik cinsiyetin değiştirilmesidir.¹⁶¹ İnsan doğası gereği biyolojik olarak erkek veya kadın şeklinde doğar, ancak kişi transseksüellikte kendini karşı cinse ait biri olarak tanımlar. Kendi özelliklerini reddederek karşı cinsin bedensel özelliklerini benimser.

Transseksüeller, kendi biyolojik cinsiyetlerinden rahatsızlık duyarak cinsel organlarından memnun kalmazlar. Arzu ettikleri cinsiyetin bedensel ve ruhsal özelliklerine sahip olarak yaşamak için ameliyat olmayı tercih ederler.¹⁶²

İslam hukukunda, kadının erkeğe benzemesi müteraccile, erkeğin kadına benzemesi muhannes/muhannis kavramlarıyla ifade edilmektedir. Bu kavramlar travestiler ve transseksüeller için de kullanılmıştır.¹⁶³

1.11.1. Muhannes/Muhannis ve Müteraccile

Muhannes kelimesi kırılmak, kırıtmak, yürürken kırılıp bükülmek,¹⁶⁴ erkeğin görünüş, hareket ve karakter bakımından kadınlara benzemesidir.¹⁶⁵ Kadınsı erkek,¹⁶⁶ kadın tabiatlı

¹⁵⁸ Yıldırım Sipahi, Gülberk Gürbüz (2022), İslam Hukukunda Cinsel Tabiat, *Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, c.3, sy.2, s.108.

¹⁵⁹ Türkiye LGBTİ Birliği, Transseksüel Nedir, Ne Değildir? , [Erişim: 19.12.2023, <https://lgbti.org/transeksuel-nedir-ne-degidir/>]

¹⁶⁰ Aydın Deniz Yüce, agm, s.2.

¹⁶¹ Fatma Arık (2014), “*Lgbt Bireylerin Stigma Yaşantıları ve Eşit Yurttaşlık Talepleri*”, Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kadın Çalışmaları ve Toplumsal Cinsiyet Ana Bilim Dalı, Antalya, s.27.

¹⁶² Adnan Öztürel (1981), Trasseksüalizm İle Hermafrodizimde Yasasal Tıpsal ve Adli Tıp Problemleri (Kadınlardan Erkekler, Erkeklerden Kadınlar, İki Cinsliler), *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, c.38, sy.1, s.263-265.

¹⁶³ Hilal Özay (2019), İslam Hukukunda Transseksüel veya Travesti Olmanın Hükümü, *İlahiyat Tetkikleri Dergisi*, sy.51, s.214.

¹⁶⁴ Firuzabadi, age, c.1, s.165; İbn Manzur, age, c.2, s.138.

¹⁶⁵ İmam Muhyiddin En-Nevevi (2012), *Sahih-i Müslim Şerhi El-Minhac*, (Çev.) M. Beşir Eryarsoy, Karınca & Polen Yayınları, İstanbul, c.9, s.155.

erkek olmak,¹⁶⁷ kırılğan hareketlerle güzel ve hoş sözlerle kadınlara benzemek anlamlarına gelmektedir.¹⁶⁸ Kişinin yaratılışı itibariyle kendini kibar konuşma, görüntü, ses ve düşünceleriyle kadına benzetmesidir. Özel anlamıyla fuhşiyatın o kimsede bilinmesidir.¹⁶⁹ Muhannes ve Muhannis kelimeleri arasında kaynaklarda ayırım yapılmamıştır. Genellikle muhannes kelimesi kullanılmıştır.¹⁷⁰

Yaratılışı itibariyle kendisinde hem kadınlık hem de erkeklik organı olan kimseler hünsadır ve durumları muhannes'ten farklıdır. Kişinin yaratılışında erkeklik organı olmasına rağmen hal, hareket ve konuşmalarında kadına benzemesine muhannes denilir. Bu kimseler kadınlara karşı cinsel arzu ve istek duymazlar, kadınlığı kullanarak uygunsuz işler yapmazlar. Hanefîlere göre muhannes, kadınlığı kullanarak uygunsuz işler yapıyorsa fasık gibidir, kadınların yanında bırakılmamalıdır.¹⁷¹ Hz. Peygamber (s.a.v)'de kadınlara karşı şehvetinin ve ilgisinin olmadığını düşündüğü muhannes bir şahsın kadınların yanında kalmasına müsaade etmişken daha sonra kadınlara ilgisini fark edince kadınların yanında bulunmasını yasaklamıştır.¹⁷²

Muhannes kavramı Kur'ân-ı Kerîm'de Nur suresinin 31. ayetin de geçen “ غَيْرِ أُولِي الْأَرْبَةِ ” kelimesi ile ilişkilidir. Ayetin bu bölümünü tefsirciler farklı şekillerde yorumlayarak muhannes kişinin kastedildiğini ifade etmişlerdir.¹⁷³ Tefsirler de bu kelimeye, kadınlara meyli olmayan erkek,¹⁷⁴ erkekliği olmayan hayâları burulmuş, erkek ve kadın olmayan kimse,¹⁷⁵ cinsi iktidarı olmayan hizmetçi,¹⁷⁶ erkeklikten yana ihtiyacı olmayan, erkeklikten kesilmiş olan,¹⁷⁷ kadına ihtiyacı olmayan arzusuz iktidarsız ihtiyar, erkeklikten kesilmiş yiyecek içecek isteme dışında kadına ihtiyacı olmayan ve ailedeki kadınlara şehveti kalmamış erkek¹⁷⁸ gibi anlamlar verilmiştir.

İslam hukukçuları muhannesleri iki kısma ayırmıştır. Doğuştan itibaren yani yaratılıştan organlarında kısıtma, konuşmalarında yumuşaklık olan, kadınlara karşı arzu ve

¹⁶⁶ Mevsuat'ul-Fıkıhye, “Muhannes”, c.36, s.264.

¹⁶⁷ Serahsi, age, c.16, s.131.

¹⁶⁸ Zebidi, age, c.5, s.240.

¹⁶⁹ Ebu Kudame, *El-Muğni*, c.7, s.104.

¹⁷⁰ Özay, *İslam Hukukunda Transseksüel veya Travesti Olmanın Hükümü*, s.219.

¹⁷¹ Serahsi, age, c.10, s.158.

¹⁷² Ebû Davûd, “Edep”, 61.

¹⁷³ Özay, *İslam Hukukunda Transseksüel veya Travesti Olmanın Hükümü*, s.217.

¹⁷⁴ Kurtubi, age, c.15, s.208.

¹⁷⁵ Kurtubi, age, c.15, s. 221-222.

¹⁷⁶ Taberi, age, c.6, s.138.

¹⁷⁷ Fahrüddîn er-Râzî, age, c.23, s.202.

¹⁷⁸ Türkçe Kur'ân Mealleri, “Nûr Suresi 31. Âyet Türkçe Mealleri”, [Erişim: 28.12.2023, <https://www.kuranmeali.com/ÂyetKarsilastirma.php?sure=24&âyet=31>]

istek duymayan, uygunsuz cinsel işlerde kadın gibi davranmayan erkekler birinci kısımdır.¹⁷⁹ Bu kimseler zina ve livata gibi sapkınlığa düşmedikleri sürece lanetlenmezler. İkinci kısım da ise, yaratılıştan yani doğuştan erkek olduğu halde cinsel sapkınlığa düşerek uygunsuz işler yapmak için kendi iradesiyle kadın gibi giyinip davranan, hal ve hareketleriyle kadınlara benzeyen kimselerdir.¹⁸⁰ Bu kimseler ise lanetlenmiştir.¹⁸¹

Müteraccile, kişinin kadın olarak doğmasına rağmen erkek gibi konuşması, giyinmesi, erkeğe özenerek tüm hal ve hareketlerini ona benzetmesidir. Erkeklerin kadınlara benzemelerinde olduğu gibi kadınlarında erkeklere benzemeye çalışmalarını Hz. Peygamber lanetlemiştir.¹⁸²

Eşcinsellik, Biseksüellik, Travestilik ve Transseksüellik şeklinde adlandırılan cinsel sapkınlık türleri hiçbir şekilde yaratılıştan gelmemektedir. Toplum içerisinde yer edinmeye çalışan insanın fitratına aykırı bu tür sapkın oluşumların hem halk nezdinde hem de devlet nezdinde yasaklanması gereklidir. Anne babaların bu kimselere karşı çocuklarını korumaları da oldukça önemlidir. Elektronik ortamlar, arkadaş ortamları, yazılı veya görsel yayınlar olsun açıkça olmasa da yetişen neslin ahlakını bozmak, kendilerine benzetmek ve varlıklarının yaratılıştan gelen bir durum olduğunu kabullendirmek için özellikle çocukların bilinçaltına yerleştirmek üzere her türlü çabanın gösterildiği aşikârdır. Bu kimseler cinsiyet karmaşası çıkartmakla kadın ve erkeğin evlilik yolu ile beraber olmalarını engelleyerek neslin ifsadına sebep olmaktadır. Eşcinsel birlikteliklerle önce tek ebeveynli kimseler ortaya çıkacak daha sonra ise aile kurumu başta olmak üzere akrabalık bağları ve toplumsal birliktelik yok olacaktır.

İslam dininde insanların doğuştan yaratıldıkları cinsiyetlerine göre hayatlarını devam ettirmeleri ve bu cinsiyetler özelinde verilen hükümlere riayet etmeleri istenmiştir. Erkeğin ve kadının yaşantılarındaki imkânları ve imtihanları kendileri için özel olarak vâd edilmiştir. Kişilerin mevcut cinsel özelliklerini reddederek karşı cinse benzemesi ile cinsel sapkınlıklar çoğalacak, insanın doğal yoldan üremesi engellenecek, annesinin ve babasının kim olduğu belli olmayan çocukların ortaya çıkmasıyla önü alınamayacak nesep karmaşası ortaya çıkacak ve hem dünyasını hem de ahiretini heba etmiş bir neslin oluşumuna sebep olunacaktır.

¹⁷⁹ Serahsi, age, c.16, s.131.

¹⁸⁰ Nevevi, age, c.9, s.489.

¹⁸¹ Buhârî, “Libas”, 61.

¹⁸² Buhârî, “Libas”, 61-62; Tirmizî, “Edeb”, 34; Ebû Davûd, “Edep”, 62; İbn Mâce, “Nikâh”, 22; bk. Özay, İslam Hukukunda Transseksüel veya Travesti Olmanın Hükümü, s.220.

1.12. Cinsiyet Değiştirme

Allah (c.c.) insanı en güzel biçimde yaratmış¹⁸³ ve yaratmış olduğu birçok varlığın üzerinde tutmuştur.¹⁸⁴ Dünya hayatında insanoğluna faydalanmaları için sayısız nimetler sunmuştur.¹⁸⁵ Bunca nimet, imkân ve üstünlüğün sonucunda yapılması beklenen şey insanoğlunun Allah (c.c.)'ın emir ve yasaklarına riayet ederek kulluk etmesidir ki “*Ben cinleri ve insanları ancak bana kulluk etsinler diye yarattım*”¹⁸⁶ ayeti kerimesi de bunu göstermektedir.

Bir kısım kimseler heva ve heveslerine, arzu ve isteklerine yenik düşerek Allah Teâlâ'nın belirlemiş olduğu sınırları aşmaktadır. Yaratılıştaki özellikleri ve hikmetleri reddederek delalete düşmektedir. İnsanların dünya hayatında Allah Teâlâ'nın belirlemiş olduğu kanunları çiğneyerek arzu ve isteklerine yenik düşmemeleri için hem Kur'ân-ı Kerîm de “*Eğer sana cevap veremezlerse, bil ki onlar, surf heveslerine uymaktadırlar. Allah (c.c.)'tan bir yol gösterici olmaksızın kendi hevesine uyandan daha sapık kim olabilir!*”¹⁸⁷ âyeti ile hem de Hz. Peygamber'in “*Gerçekten zeki ve akıllı kişi, nefsinin kötü arzularına hâkim olup ölümden sonrası için çalışandır. Aciz kişi ise, nefsinin her türlü arzu ve isteklerine uyarak hayatını devam ettirip, Allah (c.c.)'tan her şeyi ve cenneti isteyen kişidir*”¹⁸⁸ beyanları ile uyarılmıştır.

Cinsiyet, insanın yaratılışında kendi iradesi olmadan Allah Teâlâ tarafından verilen bir özelliktir. Kişilerin doğuştan var olan biyolojik cinsiyetlerine göre yaşamaları istenmektedir. Ancak sapkınlığa düşerek, arzu ve isteklerin esiri olarak, giyim, konuşma, hal ve hareket dışında tam anlamıyla karşı cinse benzemek için kişiler biyolojik cinsiyetlerini değiştirmektedir. Bu durum hem yasaklanmış hem de yapanlara lanet edilmiştir.¹⁸⁹

Tıbbi müdahale ile kişinin var olan cinsiyetini karşı cinse dönüştürmesi Allah Teâlâ'nın yaratmasına karşı bir müdahaledir. Erkek ve kadının uyacağı ve uygulayacağı hükümler belirlenmiştir. Cinsiyetini değiştirenler için farklı fikhî hükümler ortaya konmayacak yaratılıştan sahip oldukları cinsiyetin hükümlerine tabi olacaklardır. Cinsiyetini

¹⁸³ Tin 95/4.

¹⁸⁴ İsrâ 17/70.

¹⁸⁵ Lokmân 31/20.

¹⁸⁶ Zâriyât 51/56.

¹⁸⁷ Kasas 28/50.

¹⁸⁸ Tirmizî, “Kıyâmet”, 25.

¹⁸⁹ Buhârî, “Libas”, 61-62; Tirmizî, “Edeb”, 34; Ebû Davûd, “Edeb”, 62.

değiştiren bir kişi ibadet, evlilik, miras vb. gibi konularda kendisi için belirlenen hükümlerin dışına çıkmış olacaktır.¹⁹⁰

En önemli hususlardan bir tanesi üreme sorunudur. Kişinin değiştirmiş olduğu organı üreme fonksiyonuna sahip değildir. Üremeden yani çocuk sahibi olmaktan mahrum kalacaktır. Cinsiyet değiştirme ameliyatı olan kadın veya erkek sadece karşı cinsin cinsel uzuvlarını bedenine ekletecektir. Cinsel uzuvların bedende var olması kişinin yaratılışındaki biyolojisini değiştiremeyecektir. Dolayısıyla bu durum fitrattan uzaklaşmak, ilahi dengeyi bozmaktır.¹⁹¹

Cinsiyet değiştiren bir kimse Zarûrât-ı Diniyye hususlarını yok sayar. Yeterli maddi imkânı olamayan kişi para kazanmak için sapkın yollara düşmekle veya dinen yasaklanmış, toplum nezdinde ötekileştirilmiş bu durum için maddi harcama yapmakla malına ve onuruna zarar verecektir. Yaratılışında olmayan organlarını değiştireceği için sağlığına, canına zarar verecektir. Psikolojik olarak yaşayacağı problemlerden ve toplum nezdinde kabul görememenin baskısından ötürü akıl sağlığına zarar verecektir. Cinsel organını değiştirmekle üreme faaliyetini bitirecek neslinin korunmasına ve devam etmesine engel olacaktır. Dinen yasaklanan ve lanetlenen bu durumu gerçekleştirerek dinin emir ve yasaklarını çiğneyecek dine zarar verecektir. Cinsiyet değiştiren kişilerin sayısının artması toplum içerisinde böyle sapkınlıkların normalleşmesine, alışılmasına sebep olacak kamunun huzurunu ve yetişen neslin yapısını bozacaktır.

Bu tür psikolojik sıkıntıların bahane edilerek yapılan cinsiyet değiştirme ameliyatı caiz değildir. Bedene yapılan bu müdahaleden dolayı hem kişi hem de ameliyatı yapan doktor günahkâr olur.¹⁹²

2. ZİNA

Zina; evlilik dışı gerçekleştirilen, meşru olmayan cinsel birleşme,¹⁹³ şer'i bir sözleşmeye dayanmaksızın isteyerek yapılan haram ilişkidir.¹⁹⁴ Mezhep imamları genel olarak zinayı, aralarında nikâh bağı veya şüphesi dahi olmadan bir kadın ve erkeğin öndeki cinsel uzuvlarıyla ilişkiye girmeleri, erkeğin cinsel organının haram kılınmış kadının cinsel organına

¹⁹⁰ Çeker, "Hünsa", s.491.

¹⁹¹ Hilal Özay (2016), İslam Hukuku Açısından Cinsiyet Değiştirme, *Gaziosmanpaşa Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, c.4, sy.1, s.19-20.

¹⁹² Din İşleri Yüksek Kurulu, Cinsiyet Değiştirmek Caiz midir? [Erişim:31.12.2023, <https://kurul.diyaret.gov.tr/Cevap-Ara/1292/cinsiyet-degistirmek-caiz-midir>]

¹⁹³ Hüseyin Esen (2013), "Zina", *TDV İslam Ansiklopedisi*, c.44, s.440; Türk Dil Kurumu Sözlükleri, "Zina", [Erişim: 31.12.2023, <https://sozluk.gov.tr/>]

¹⁹⁴ Bilmen, age, c.3, no.530, s.197.

girmesi veya makatına girmesi olarak tanımlamışlardır.¹⁹⁵ Zina nesep karmaşasına, neslin zarar görmesine, aile hayatının bozulmasına, ferдин ve toplumun manevi ve ahlaki yapısının tahrip edilmesine sebep olan çirkin bir davranıştır.¹⁹⁶

Zina kelimesi Kur'ân-ı Kerîm de beş yerde geçmektedir.¹⁹⁷ İlgili âyetlerde zinadan şu şekilde bahsedilmiştir; Zina yaklaşılmaması gereken çok kötü bir yoldur.¹⁹⁸ Büyük günahlar içerisinde Allah (c.c.)'a şirk koşmak ve adam öldürmekten sonra üçüncü sırada zikredilmiştir.¹⁹⁹ Zina eden kişilere ayrı ayrı yüz celde sopa vurulur ve evlenme konusunda müminlerle evlenmeleri haramdır.²⁰⁰ Hadis'i Şeriflerde ise Hz. Peygamber, zinanın ve zina iftirasının büyük günahlardan olduğu,²⁰¹ zina yapanlara verilecek cezalar konusunda kişilerin bekâr, muhsan ve hamile olup olmamalarına göre recm veya celde cezasının verilmesi gerektiği,²⁰² konusunda açıklamalarda bulunmuştur.

Kur'ân'da zinayı ifade etmek için farklı kelimeler de kullanılmıştır. Bunlar fahşa, fahişe ve fevahiş kelimeleridir ve yirmi dört yerde geçmektedir.²⁰³ Birçok yerde zina manasında çirkin işleri, iffetsizliği, hayâsızlığı, fuhşiyatı ve kötülüğü ifade etmek için kullanılmıştır.²⁰⁴ Anlam itibariyle fuhuş, bir kadının evlilik dışında para kazanmak için bedenini başka erkeklere sunmasıdır. Bu fiili işleyen kadına fahişe denilir. Kadının kadın ile erkeğin erkek ile yaptığı cinsel sapkınlıkta fuhuş içerisine girmektedir.²⁰⁵ Hadislerde de fuhuş kavramı fahiş, mütefahhiş, fahişe, fevahiş ve fahhaş kelimeleri ile aşırılığı, büyük günahı ve iffetsizliği ifade etmek için kullanılmıştır.²⁰⁶

Zina işleyen kimse onuruna, şahsiyetine ve iffetine zarar verecektir. Nefsine hâkim olup iffetini muhafaza etmek isteyen insan zina gibi cinsel sapkınlığa düşmemek için

¹⁹⁵ Bu konuda mezheplerin görüşleri için bk. Hüseyin Esen, agm, s.440; Şemsüddin Muhammed B. Hatib Eş-Şirbini, *Muğni'l- Muhtac İla Ma'rifeti Maani Elfazi'l-Minhac*, (Thk.) Muhammed Halil Itani (1997), Daru'l-Ma'rife, Beyrut, c.4, s.186-187; İmam Sahnun b.Sa'id Et-Tenuhi (1994), *Müdevvenetü'l- Kübra İmam Malik b. Enes*, Daru'l-Kütübü'l-İlmiyye, Beyrut, c.4, s. 477-478; İbnu Kudâme el-Makdisî, *Umdet'ul Fıkhi Fi'l Mezhebi'l Hanbelî*, s. 347.

¹⁹⁶ İlmihal 2 İslam ve Toplum (2013), *Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları*, Ankara, 21. Baskı, s.129

¹⁹⁷ Abdülbaki, age, s.332.

¹⁹⁸ İsrâ 17/32.

¹⁹⁹ Furkan 25/68; Mümtahine 60/12.

²⁰⁰ Nûr 24/2-3.

²⁰¹ Buhârî, "Hûdûd",44; Müslim, "İmân", 145.

²⁰² Ebû Davûd, "Hûdûd", 23

²⁰³ Abdülbaki, age, s.513.

²⁰⁴ Bakara 2/169; Ahzâp 33/30; Necm 53/32; Talak 65/1; Ankebût 29/45; Nisâ 4/15-19-22-25.

²⁰⁵ İsfahani, age, c.2, s.483.

²⁰⁶ Buhârî, "Edeb", 38, 48; Tirmizî, "Birr", 47,59; Günay Tümer (1996), *"Fuhuş", TDV İslam Ansiklopedisi*, c.13, s.209.

evlenmelidir. Hz. Peygamber, İffetini muhafaza etmek için evlenen kimselerin cenneti hak edeceğini²⁰⁷ ve bu kişilere Allah Teâlâ'nın yardımının hak olacağını müjdelemiştir.²⁰⁸

Zina insanın bir anda gerçekleştireceği bir fiil değildir. Zaman içerisinde kişiler çevresinden, gördüklerinden veya duyduklarından etkilenecek çirkin işleri normalleştirmeye başlar ve bir süre sonra farkına varmadan zinaya doğru sürüklenir. Hz. Peygamber de insanı zinaya sürükleyen süreçle ilgili olarak, "... Gözün zinası yabancı kadına şehvetle bakmaktır. Dilin zinası şehvetli konuşmaktır. Kulakların zinası dinlemektir. Elin zinası tutmak, ayakların zinası yürümektir. Nefsin zinası zinayı temenni etmesidir. Cinsel organ da bu organların hepsinin arzularını ya tasdik edip gerçekleştirir yahut bunları bırakarak yalanlar"²⁰⁹ buyurmuştur. İnsan zina yapmamak için tüm benliğini ve organlarını muhafaza etmelidir. Dünya ve ahiret hayatındaki mutluluktan mahrum kalmamak için zinaya götürecek, dinen bu suçu işletecek her türlü eylem ve sebepten uzak durulması gereklidir.

Zinaya meyleden bir kimsenin hiç şüphesiz imanında eksiklikler vardır. Tarih boyunca zina tüm semavi dinlerce zararlı, çirkin bir davranış ve insanlık suçu olarak görülmüştür.²¹⁰ Hz. Peygamberin "Zina eden kişi, hem mümin olup hem zina edemez. Hırsızlık eden kişi, hem mümin olup hem çalamaz. İçki içen kişi, hem mümin olup hem içki içemez. (Şayet mümin olduğu hâlde bunlardan birini yapacak olursa) tövbe kapısı açıktır,"²¹¹ buyruğu ile Allah Teâlâ'nın emirlerine riayet eden ve Peygamberin sünnetlerini dikkate alan bir mü'min'in bu tür günahlardan uzak durması kaçınılmazdır.

Zinanın suç olarak kabul edilmesi ve cezai müeyyidelerin uygulanması Kur'ân'a ve sünnete dayanmaktadır. İslam âlimleri de ayet ve hadislerden yola çıkarak icma ile hükümleri vermişlerdir. Elbette ki cezayı uygulamak tamamen caydırıcı bir yol olarak görülmemiştir. Diğer suçlarda da olduğu gibi asıl amaç suçluları cezalandırmak değil suçun oluşabileceği ortamları ortadan kaldırmak, insanların huzur, güven ve ahlaki yapıda yaşamasını sağlamaktır. İslam dini, insanların zinadan korunabilmesi için ailenin ve toplumun dini ve ahlaki değerlerine sahip çıkmasını, yetişen neslin bilinçlendirmesini, evlenme yaşına gelenlerin ve imkânı olanların evliliği geciktirmemesini istemektedir. Ancak tüm tedbirlere ve

²⁰⁷ Müslim, "Cennet", 63.

²⁰⁸ Tirmizî, "Fedâilül Cihad", 20.

²⁰⁹ Buhârî, "İsti'zan", 12; Müslim, "Kader", 20.

²¹⁰ Ahmet Vanlıoğlu (1992), Zina ve Zararları, *Diyanet İlim Dergi*, Ekim-Kasım-Aralık, c.28, sy.4, s.38.

²¹¹ Buhârî, "Mezâlim", 30; Müslim, "İmân", 104.

uğraşa rağmen zina suçu işleniyor ve ispat ediliyorsa hem suçun yaygınlık kazanmasını önlenmek hem de toplumun ahlaki yapısını korumak adına ceza uygulanmaktadır.²¹²

İslam hukukunda zinanın cezası belirli şartlara göre uygulanır. Öncelikli olarak zina gerçekleşmeli, sonra da ispat edilmelidir. Zinanın bir suç olarak ortaya çıkması için kişinin bilerek ve isteyerek cinsel ilişkiye girmesi gerekir. Erkeğin cinsel organının sünnet edilen yerine kadar kadının cinsel organına girmesi ile zina fiili gerçekleşir. Erkek ile kadın arasında nikâh ve nikâh şüphesi de yoksa gayri meşru iş gerçekleşmiş olur.²¹³ Zinanın cezası cinsel organlar ile ilişkiye girilmişse uygulanır. Çünkü bazı kimselerin hadis-i şerifte geçen dilin, gözün, kulakların, elin, ayağın ve nefsin zinası gibi her türlü haramı asıl zina fiili ile bir tutmalarından dolayıdır.²¹⁴

Zina fiili neslin korunması ilkesine zarar veren en tehlikeli unsurlardan bir tanesidir. Çünkü zina ile karı koca olmayan kişiler arasında nikâhsız birliktelikler oluşmaktadır. Bu birlikteliklerden doğacak çocuklar arasında nesep karmaşasının çıkması kaçınılmazdır. Böyle bir karmaşaya müsaade edildiği takdirde yaşanan bölgede ne aile kurumu nede toplum kalacaktır. Zina sonucu birçok aile dağılmakta ve yasak ilişki sonucu doğan çocuklar kürtaj ile alındırılarak yaşamlarına son verilmektedir. Neslin korunması için nikâhlı birlikteliklerle üremenin gerçekleşmesi ve doğacak çocuklara yaşam hakkı verilmesi gerekirken zina bu duruma mani olmaktadır. İslam dini insanları ve toplumları koruyabilmek adına koruyucu her türlü önlemler almış, ciddi tedbirler getirmiştir. İslam'ın zina suçunu işleyenlere ağır cezalar vermesi zinanın ne kadar büyük bir günah olduğunun delilidir.²¹⁵ Ancak zina suçundan dolayı cezası verilmeden evvel bu suçun ispat edilmesi gereklidir.

2.1. Zina Suçunun İspat Edilmesi

Zina kişiye, aileye, topluma ve yetiyecek nesle ciddi zararlar vereceği için yasaklanmış, yapılması ve yaklaşılması kesinlikle istenmeyen bir suç olarak görülmüştür. İslam âlimleri zina cezasını uygulamadan evvel Kur'ân ve Sünnet ışığında suçun ispat edilmesi için bazı şartlar aramıştır. Zina suçu; kişinin kendi aleyhinde ikrar da bulunması, başkalarının zinanın işlendiğine dair şahitlik etmesi ve bazı karineler yoluyla tespit edilir.²¹⁶

²¹² İlmihal 2 İslam ve Toplum, age, s.130.

²¹³ Esen, agm, s.441; Vehbe ez-Zuhayli, age, c.6, s.26.

²¹⁴ Serahsi, age, c.9, s.38-39.

²¹⁵ Vanlıoğlu, agm, s.37.

²¹⁶ Age, c.9, s.37.

2.1.1. Zinanın İkrar Yolu İle İspat Edilmesi

İkrar, bir kişinin kendi üzerinde bulunan hakkı itiraf etmesi, haber vermesidir. Kitap, sünnet ve icma ile ikrarın meşruiyeti sabittir.²¹⁷ Kur'ân-ı Kerîm de zina suçu için bazı cezalar verilmiştir. Ancak ikrar yoluyla zina suçunun cezası bu suçu işleyen kişinin ikrarı ile sabit olur. Öncelikle zina suçunu itiraf eden kişinin söylemlerinin dikkate alınması için bazı özelliklere haiz olması gerekir. Bunlar; kişinin akıl sağlığının yerinde olması ve bulûğa ermiş olmasıdır. Çünkü çocuk ve delinin yükümlülüğü olmadığı için hüküm verilemez.²¹⁸

Hadis kaynaklarında ikrar meselesiyle ilgili olarak ön plana çıkan ve mezheplerin görüşlerini belirleyen iki farklı olay vardır. Bu olaylar doğrultusunda mezhep imamları ikrar ile sabit olan zina suçu hakkında hüküm vermişlerdir.²¹⁹

Zina suçunda eğer şüphe ortaya çıkarsa veya ikrar eden kişi ikrarından dönerse had cezası düşer. Bu durum da had cezası verilse, cezasının yarısı uygulanmış olsa veya ceza sırasında suçlu kaçsa bile ceza düşecektir. Hz. Peygamberin Maiz hadisesinde ki “*Keşke bıraksaydınız. Belki tövbe ederdi de, Allah (c.c.) tövbesini kabul ederdi*”²²⁰ söylemi de buna delil olarak gösterilmiştir. İkrarda bulunan kişinin itirafını hâkim huzurunda yapması gerekir, sabit olmayan veya şüphe olan itirafta had cezası terk edilmektedir.²²¹

2.1.2. Zinanın Şahitlik Yolu İle İspat Edilmesi

Şahitlik; tanıklık etmek, herhangi bir şey hakkında haber vermektir. Kur'ân, sünnet ve icma ile meşru kılınan bir yoldur.²²² Zina suçunun cezanın uygulanması için şahitler ile hüküm verilebileceği Kur'ân'da açıklanmıştır.

“Kadınlarınızdan zina edenlere karşı, içinizden dört şahit getirin...”²²³,

“Namushu kadınlara zina isnat edip sonra da dört şahit getiremeyenlere seksen değnek vurun...”²²⁴,

“Bu iddialarına dört şahit getirselers ya! Bu sayıda şahit getiremiyorlarsa onlar, Allah (c.c.) nezdinde yalancılardan ta kendileridir.”²²⁵

²¹⁷ Mustafa el-Hin, *El-Fıkhu'l-Menhecî alâ Mezhebi'l-İmam eş-Şâfiî*, c.8, s.237.

²¹⁸ Vehbe ez-Zuhayli, age, c.6, s.52; Merğınani, *el-Hidâye Şerhu Bidâyeti'l Mübtedî*, c.4, s.81.

²¹⁹ Mezhep imamlarının görüşleri için bk. Nevevi, c.8, s. 32; Serahsi, age, c.9, s.92; Abdülkadir Udeh (1968), *Et-Teşriü'l-Cinai*, Daru'l- Kitabu'l- Arabi, Beyrut, c.2, s.432; Vehbe ez-Zuhayli, age, c.6, s.52; Merğınani, *el-Hidâye Şerhu Bidâyeti'l Mübtedî*, c.4, s.81.

²²⁰ Nevevi, c.8, s. 32.

²²¹ Vehbe ez-Zuhayli, age, c.6, s.56-57; Mustafa el-Hin, *El-Fıkhu'l-Menhecî alâ Mezhebi'l-İmam eş-Şâfiî*, c.8, s.239.

²²² Mustafa el-Hin, *El-Fıkhu'l-Menhecî alâ Mezhebi'l-İmam eş-Şâfiî*, c.8, s.211.

²²³ Nisâ 4/15.

²²⁴ Nûr 24/4.

Âyetlerde açıkça görüldüğü gibi şahitlik zina suçunda başvurulacak bir yoldur. Zina suçu işleyen kişinin suçunun sabit olması için en az dört şahit olması gerektiği ve bu sayı şartını sağlayamayan kişilerin ceza alacakları Kur'ân'da beyan edilmiştir. Zina toplum içerisinde yüz kızartıcı, küçük düşürücü bir durum olmakla birlikte dinen nihâyetinde ölüm olan bir suçtur. Öyle ki bir tarafın mağdur edilip iftiraya uğramaması için şahitlerin sayısı altı çizilerek belirtilmiştir. İslam âlimleri de dört kişinin şahitlik etmesi hususunda ittifak etmekle bu sayının altındaki şahitlikleri kabul etmemişlerdir.²²⁶

Zina suçu gibi sonucu had cezasına bağlanacak olan bir mahkemede hem şahitlerin tanıklık edecek şartlara haiz olmaları hem de hâkimin olayı ve olayı anlatan şahitleri detaylı olarak soruşturması gerekir. Şahitlerin tanıklıklarının geçerli olması için bazı özel ve genel şartlar aranmaktadır. Gerekli şartları taşımayan kişilerin tanıklıkları ve atfedilen zina suçu geçerli olmadığı için herhangi bir had cezası uygulanmayacaktır.²²⁷

Hâkimin detaylı araştırma yapmasındaki maksat herhangi bir mağduriyetin ortaya çıkmamasıdır. Ayrıca Hz. Peygamberin “*Şüphelerle had cezalarının düşürün*”²²⁸ buyruğu üzere hâkimler cezayı düşürmek için teşvik edilmiştir. Yine hâkim tanıkları dinlerken bu kişilerin güvenilir olduğunu bilmiyorsa tanıklar hakkında ki soruşturma bitene kadar şüpheliyi kaçırmaması için hapsedebilir.²²⁹

2.1.3. Zinanın Karine Yolu İle İspat Edilmesi

İkrar ve şahitlik dışında kesin olmayan belirtiler üzerinden fikir yürütme veya yorumlama ile karara varmaya çalışma durumu tartışmalara yol açmıştır. Zina suçunda hükmün verilebilmesi için kesin delillere ihtiyaç vardır. Evli olamayan bir kadının hamile kalması ile lian uygulamasında kadının geri durması yani kocanın karısına şahitleri olmadan zina isnat ederek doğruluğu için yemin etmesi ile karısının bu durumu inkâr ederek kocasının yalan söylediğine dair yemin etmesidir.²³⁰

Mâlikilere göre evlenmeden hamile kalan kadının durumu zinaya delil teşkil eder. Evlendikten sonra altı ay içerisinde doğurmakta bu kapsamdadır. Hanefî, Şâfiî ve Hanbelî

²²⁵ Nûr 24/13.

²²⁶ Mezheplerin görüşleri için bk. Ebu Kudame, *el-Muğni*, c.9, s.69; Vehbe ez-Zuhayli, *age*, c.6, s.51.

²²⁷ Şahitlerde aranan özel ve genel şartlar için bk. Udeh, *age*, c.2, s. 396 - 432.

²²⁸ Ebû Davûd, “Hûdûd”, 24.

²²⁹ Serahsi, *age*, c.9, s.38; Mehmet Boynukalın (1995), *İslam Hukukunda Zina Suçu Ve Cezası*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Bölümü İslam Hukuku Ana Bilim Dalı, İstanbul, s.91.

²³⁰ Hüseyin Esen, *age*, s.442; Mehmet Boynukalın, *age*, s.85-87.

mezheplerinde bu durum zina fiilinin işlendiğine dair delil olamaz. Zina ancak ikrar ve şahitlik ile sabit olur.²³¹

Lian meselesiyle ilgili olarak kadının liandan çekinmesi Hanefî ve Hanbelî mezheplerine göre zina edildiğine dair delil sayılmaz. Mâlikî ve Şâfiî mezheplerine göre zina edildiğine dair delildir. Kadın yemin etmemekte ısrarcı olursa had cezası uygulanır.²³² Günümüz teknolojisi değerlendirildiğinde sesli ve görüntülü araç gereçler, DNA testleri, kan tahlilleri ve parmak izi gibi bulgular zina davalarında adaletli ve kesin bir sonuca ulaşma adına değerlendirilebilir.²³³

2.2. Zina Suçunun Cezası

Zina suçunu işleyenlere cezai yaptırım uygulanacağı Kur'ân-ı Kerîm de beyan edilmiştir. Cezaların hem ahiret hayatına yansıyan kısmı hem de dünya hayatına yansıyan kısımları vardır. Ahiret hayatında bu suçu işleyenleri elim bir azabın karşılayacağı haber verilmektedir.²³⁴ Dünya hayatında ise ilk başta verilen hükümler hapsedme, eziyet ve celde cezalarının uygulanmasıdır.²³⁵

Zina cezasının uygulanması suçu işleyenlerin durum ve özelliklerine göre farklılıklar göstermektedir.

2.2.1. Muhsan (Evli) Olan Zinacının Cezası

Zina suçunu işleyen kişinin cinsiyeti fark etmeksizin muhsan ise cezası recm'dir. Yani suçluya taş veya benzeri şeyleri atarak öldürmektir. Recm cezasının varlığı Kur'ân'da bulunmasa da Sünnet ile sabittir.²³⁶

Muhsan olmanın bazı koşulları vardır. Bir kimseye muhsan denilebilmesi için o kişi öncelikle Müslüman olmalı, geçerliliği devam eden nikâhı olmalı ve kendisi gibi bir kadınla cinsel ilişkiye girmiş olmalıdır. Bunların dışında cezanın uygulanması noktasında kişinin akıl sağlığının yerinde olması, özgür olması ve ergenliğe girmiş olması gerekir. Ebu Yusuf ve İmam Şâfiî Müslüman olunması koşulunu gerekli görmemiştir.²³⁷

²³¹ Mehmet Boynukalın, agt, s.85-86.

²³² Muhammed b. İdris eş-Şâfiî (2001), *el-UMM*, (Thk.) Dr. Rıfat Fevzi Abdülmüttalip, Daru'l-Vefa, Kahire, c.6, s. 719-720.

²³³ Esen, agm, s.442; Mehmet Boynukalın, agt, s.85-87.

²³⁴ Furkan 25/68-69.

²³⁵ Serahsi, age, c.9, s.37.

²³⁶ Ebu Kudame, *el-Muğni*, c.9, s.34-35; Vanlıoğlu, agm, s.44; Mustafa el-Hin, *El-Fıkhü'l-Menhecî alâ Mezhebi'l-İmam eş-Şâfiî*, c.8, s.255.

²³⁷ Serahsi, age, c.9, s.39; Ebu Kudame, *el-Muğni*, c.9, s.38-39.

Kur'ân'da zina suçuyla ilgili ceza celde²³⁸ cezası iken sünnette recm²³⁹ cezasıdır. Bu cezaların uygulanmasında genel itibarla mezhepler arasında görüş birliği bulunmaktadır. Hanefîlere göre Muhsan olan kişiye recm cezası uygulanacaksa celde cezasının da uygulanmasına gerek yoktur. Maiz'e recm cezası uygulanırken Hz. Peygamberin celde cezasını uygulamamış olması kanıt olarak gösterilir. İmam Şâfiî ve İmam Malik'in görüşleri de bu yöndedir.²⁴⁰ Ahmed b. Hanbelden gelen iki görüş vardır. İlk görüşe göre Kur'ân'da celde cezası zikredildiği için uygulanması gerekirken, diğer görüşe göre Maiz örneğindeki gibi recm cezası uygulanırken celde cezası uygulanmaz.²⁴¹

2.2.2. Muhsan Olmayan (Bekâr) Zinacının Cezası

Muhsan olmayan kişilerin hükümleri Kur'ân ve sünnetle ile sabittir ve bu hükümlerde ihtilaf yoktur. Kur'ân'da *"Zina eden kadın ve zina eden erkekte her birine yüz sopa vurun"*²⁴², Sünnette *"...Bekârın bekârla zina etmesinin cezası yüz sopa ve bir yıl sürgündür, Evlenmiş olanın evlenmiş olanla zina etmesinin cezası ise yüz sopa ve taşla recm etmektir."*²⁴³ beyanlarınca bekâr zinacıların hükmü açıkça zikredilmiştir.

Muhsan olmayan kimselere zina cezasının uygulanırken celde ve sürgünün aynı anda uygulanıp uygulanmaması konusunda mezhepler arasında bazı ihtilaflar bulunmaktadır.²⁴⁴

2.2.3. Zina Cezasının Uygulanması

Zina suçunu işleyen kişilerin suçu belirtilen yollar ile sabit olduktan sonra haklarında verilen cezalar muhsan ise recm, muhsan değilse yüz celde ve bir yıl sürgündür. Cezaların uygulanması esnasında erkek ve kadınlar arasında bazı farklılıklar vardır.

Recm cezası uygulanırken mahkûm kişi erkekse, taşlanacağı yerde onun için çukur kazılmaz ve ceza ayakta icra edilir. Mezhep imamları bu hususta ittifak etmiştir. Ayrıca ceza uygulanırken kişi bağlanmaz ve tutulmaz çünkü kişi kaçabilir ve ikrarından vazgeçebilir. Hz. Peygamberin Maiz hakkında verdiği cezanın uygulanmasında çukur kazdırılmamış ve ayakta bağlanmadan recm edilmiştir. Eğer mahkûm kişi kadın ise Hanefî mezhebine göre onun için çukur kazılabilir bu caizdir ve hükmün kararı hâkime aittir. Şâfiîlere göre ise çukur örtünme için kazılabilir. Eğer suç ikrar yolu ile sabit olmuşsa kaçarak ikrarından vazgeçebileceği için o

²³⁸ Nûr 24/2.

²³⁹ Ebû Davûd, "Hûdûd", 24.

²⁴⁰ Serahsi, age, c.9, s.37; Udeh, age, c.2, s. 385.

²⁴¹ Ebu Kudame, *el-Muğni*, c.9, s.35.

²⁴² Nûr 24/2; Merğınani, *el-Hidâye Şerhu Bidâyeti'l Mübtedî*, c.4, s.86.

²⁴³ Müslim, "Hûdûd", 3; Ebû Davûd, "Hûdûd", 23; Tirmizî, "Hûdûd", 8.

²⁴⁴ Detaylı açıklama için bk. Udeh, age, c.2, s. 380-385; Ebu Kudame, *el-Muğni*, c.9, s.43; Kurtubi, age, c.6, s.147.

zaman çukur kazılmaz. Mâlikî ve Hanbelî mezheplerine göre cezanın uygulanmasın da çukur kazılmaz.²⁴⁵

Hakkında recm cezası verilen ve sonuç itibariyle taşlanarak öldürülen kişi defnedilmeden evvel yıkanır, kefenlenir ve cenaze namazı kılınır.²⁴⁶

Celde cezasında ceza erkeğe ayakta uygulanır. Hanefî mezhebine göre erkeğin donu hariç bütün kıyafetleri çıkartılır. İmam Şâfiî ve Ahmed b. Hanbel'e göre erkeğin üzerindeki kalın kürkü ve cübbesi çıkartılır. İmam Malik'e göre erkeğe uygulanacak bütün had cezalarında göbeği ve diz kapağı arası hariç elbiseleri çıkartılır. Kadına uygulanacak celde cezasında ise kadının avret yerlerinin gözükmemesi haram olduğu için kalın kürkü veya pamuklu kalın elbisesi dışındaki giyecekleri çıkartılmaz. Kadının cezası oturtturularak uygulanır.²⁴⁷

Celde cezası uygulanırken önemli olan hayati organlara yani yüze, başa ve cinsel organlara vurulmaz. Celde cezası, ceza itibariyle caydırıcı ve terbiye edici bir özelliğe sahiptir. Ciddi bir sağlık probleminin oluşmaması ve ölümle sonuçlanmaması için vücudun muhtelif yerlerine vurulur.²⁴⁸

Zina suçuna dair Kur'an'da insanların yaklaşmaması için birçok uyarıda bulunulmuştur. Öyle ki cezalar bile insanların bu çirkin işe yaklaşmaması adına ağırdır. Çünkü zina Allah Teâlâ'nın insanlar arasında kurmuş olduğu nesil ve nesep bağına çok büyük zararlar vermektedir. Zina, insanlar arası ilişkilerin, aile ve akraba bağlarının bozulmasına ve toplum ahlakının yok olmasıyla birlikte her yaş grubu insanın imanının zayıflamasına sebep olmakla birlikte neslin korunmasına engel olmaya çalışan en önemli etkindir.

3. KÜRTAJ

Vücutta boşluklar içinde bulunan yabancı cisimleri, zararlı veya hasta olan dokuları kazıyarak alma, kazıma ve döl yatağının içini temizleyip cenini çıkartmaya “kürtaj” denilir.²⁴⁹ Kürtaj kavramını ifade etmek için klasik fıkıhta “*iskat-ı cenin*”²⁵⁰, Arapça da “*İçhad*”²⁵¹

²⁴⁵ Merğınani, *el-Hidâye Şerhu Bidâyeti'l Mübtedî*, c.4, s.89; Vehbe ez-Zuhayli, age, c.6, s.60-61; Abdülğani, age, c.4 s. 457.

²⁴⁶ Merğınani, *el-Hidâye Şerhu Bidâyeti'l Mübtedî*, c.4, s.85; Abdülğani, *El-Lübab Fi Şerhi'l-Kitab*, c.4 s. 459-460; Ebu'l-Hasen Ahmed b. El- KudûrîEl-Bağdadi (1997), *Muhtasarı Kuduri*, Daru'l-Kitabu'l-İlmiyyeh, (Thk.) Kamil Muhammed Muhammed Uveyzi, Beyrut, s.195.

²⁴⁷ Vehbe ez-Zuhayli, age, c.6, s.61;

²⁴⁸ Merğınani, *el-Hidâye Şerhu Bidâyeti'l Mübtedî*, c.4, s.86-87; Vehbe ez-Zuhayli, age, c.6, s.63-64; Kuduri, *Muhtasarı Kuduri*, s.195-196.

²⁴⁹ Türk Dil Kurumu Sözlükleri, “*Kürtaj*”, [Erişim: 01.01.2024, <https://sozluk.gov.tr/>]

²⁵⁰ Bilmen, age, c.3, no.446, s.147.

²⁵¹ Firuzabadî, age, c.2, s.324.

kelimeleri kullanılmakla birlikte İslam hukukçuları daha çok içhad ile eş anlamlı olan “ıskat, ilga, imlas ve tarh” kelimelerini kullanmıştır.²⁵²

Kürtajın en bilinen tanımı rahimdeki embriyonun tıbbi yollarla alınmasıdır. Halk arasında bebek aldırma veya çocuk düşürme olarak bilinir. Kürtaj sadece istenilmeyen çocukların aldirılmasında değil sağlık açısından ihtiyaç duyulan durumlarda da uygulanır. Kadının rahminin içinde oluşan üreme sağlığına zarar verecek unsurlar kürtaj ile temizlenmektedir. Yine gebelik esnasında ortaya çıkacak farklı olumsuzluklarda da kürtaj uygulanır.²⁵³

Konumuz gereği üzerinde daha çok duracağımız husus, kürtaj ile gelişimini tamamlamamış, anne karnında var olan çocuğu aldirarak gebeliği sonlandırmaktır. Anne rahmindeki çocuk belirli merhalelerden geçerek dünyaya gelmektedir ve genel itibarla doğana kadar “cenin” olarak adlandırılmıştır.²⁵⁴ Kur’ân’da, “...Şüphesiz Rabbin, bağışlaması çok geniş olandır. Sizi, topraktan yarattığında da ve analarınızın karnında ceninler iken de, en iyi bilendir...” âyeti ile cenin kelimesi anne karnındaki çocuğu ifade etmek için kullanılmıştır.²⁵⁵ “Andolsun, biz insanı, çamurdan bir özden yarattık. Sonra onu az bir su menî hâlinde sağlam bir karargâha ana rahmine yerleştirdik. Sonra bu az suyu alaka hâline getirdik. Alakayı da mudga yaptık. Bu mudga’yı da kemiklere dönüştürdük ve bu kemiklere de et giydirdik. Nihâyet onu bambaşka bir yaratık olarak ortaya çıkardık. Yaratıların en güzeli olan Allah (c.c.)’ın şanı ne yücedir!”²⁵⁶ âyetiyle de Kur’ân’da insanın yaratılırken ana rahmine düşüşünden itibaren doğumuna kadar anne karnında nasıl bir süreçten ve hangi aşamalardan geçtiği sırasıyla açıklanmıştır.

Cenin gelişimini tamamlayıp doğana kadar anneye bağlıdır. İslam hukukunda cenin, sağ olarak doğması şartı ile anne karnındaki varlığından itibaren miras, nesep, vakıf ve vasiyet gibi haklara sahiptir.²⁵⁷ Yani cenin canlı bir varlıktır. Yaşama hakkı vardır. Varlığıyla bir takım haklara da sahip olan anne karnındaki çocuğun aldirılmasının ya da düşürülmesinin bazı sonuçları ve yaptırımları da mevcuttur.²⁵⁸

²⁵² Mevsuat’ul-Fıkhiyye, c.2, s.56.

²⁵³ Korum Ankara Hastanesi (2022), “Kürtaj Hakkında Bilmeniz Gereken 4 Bilgi”, [Erişim: 01.01.2024, <https://www.koruhastanesi.com/kurtaj-hakkinda-bilmeniz-gereken-4-bilgi-2960-5>]

²⁵⁴ Mustafa Uzunpostalci (1993), “Cenin”, TDV İslam Ansiklopedisi, c. 7, s.369; Bilmen, age, c.3, no.439, s.145.

²⁵⁵ Necm 53/32.

²⁵⁶ Hac 22/5; Mü’minûn 23/12-14.

²⁵⁷ Uzunpostalci, agm, s.369-370.

²⁵⁸ Ebû Davûd, “Diyat”, 19; Tirmizî, “Diyat”, 15.

Kur'ân'da çocuğun düşürülmesiyle alakalı olarak özel bir hüküm bulunmamaktadır. Ancak "...O'na hiçbir şeyi ortak koşmayın. Anne babaya iyilik edin. Fakirlik korkusuyla çocuklarınızı öldürmeyin; biz, sizin de onların da rızkını veririz. Kötülüklerin açığına da gizlisine de yaklaşmayın. Haklı bir sebep olmadıkça Allah'ın (c.c.) yasakladığı cana kıymayın. İşte bunları Allah (c.c.) size emretti; umulur ki düşünüp anlarsınız"²⁵⁹ buyrulmaktadır. Yine bu konuda Hz. Peygamber (s.a.v)'de karnındaki çocuğu ölü olarak çıkartan kadına diyet cezası vermiştir.²⁶⁰ Ayrıca had cezası alan hamile kadınların cezaları uygulanmadan evvel çocuklarını doğurmaları ve süt emzirme sürelerini bitirmeleri beklenmiştir.²⁶¹ Âyet ve hadis kaynaklarına bakıldığında anne karnında bulunan ceninin dinen ve tıbben meşru ve haklı bir gerekçesi olmadan aldırılmasına ve devam eden gebeliğe son verilmesine müsaade edilmeyeceği anlaşılmaktadır.

Mezhep imamları, anne karnındaki çocuğun düşürülmesi veya alınmasıyla ilgili olarak görüşlerini Hz. Peygamber'den rivayet edilen hadis-i şeriflere, kendi bilgilerine ve içinde bulundukları dönemin el verdiği tıbbi imkânlarla göre açıklamışlardır. Bu görüşlerini daha çok Hz. Peygamberin şu buyrukları üzerinden açıklamışlardır; "*Sizden her birinizin yaratılışının başlangıcı, annesinin karnında kırk günde derlenip toparlanır. Sonra ikinci kırk günlük süre içinde pıhtı haline döner. Sonra da bir o kadar zaman içinde bir parça et olur. Daha sonra Allah (c.c.) bir melek gönderir ve melek, ona ruh üfler. Bu melek dört şeyle; anne rahmindeki canlının rızkını, ecelini, amelini, iyi biri mi, yoksa kötü biri mi olacağını yazmakla emrolunur...*"²⁶²

Belirtilen naslar doğrultusunda İslâm âlimleri, cenin ile ilgili âyet ve hadislerden yola çıkarak, cenine ruh üflenmiş ve organları belli olmuşsa veya annenin hayatını kurtarmak gibi geçerli bir mazeret yoksa kürtajın haram olduğu konusunda ittifak etmişlerdir. Ruhun üflenmesinden önce kürtajın hükmü ile kürtaj yapılmasının zamanı konusunda farklı görüşler ortaya koymuşlardır. Bir kısım İslâm âlimi gebeliğin 120. gününden sonra, bir kısım ise 40. 42,45 veya 48. günden sonra kürtajın caiz olmadığını, bundan önce kürtaj yapılabileceğini belirtirken, diğer bir kısmı ise sperm ile yumurtanın birleşmesinden itibaren kürtajın caiz olmadığını söylemiştir.²⁶³ 120 günün üzerindeki zorunlu çocuk aldırma dışındaki kürtaja ittifakla izin verilmemiştir. Eğer anne ve baba ortak karar vererek 120. günün üzerindeki bir

²⁵⁹ En'âm 6/151.

²⁶⁰ Buhârî, "Diyat", 25-26.

²⁶¹ Tirmizî, "Hüdûd", 9.

²⁶² Buhârî, "Bed'u'l-halk", 6; Müslim, "Kader", 1-5; Tirmizî, "Kader", 4; İbn Mâce, "Mukaddime", 10.

²⁶³ İbrahim Paçacı (2007), "Klonlama ve Kök Hücre Çalışmalarının İslâm Dini Açısından Değerlendirilmesi", *Usul İslam Araştırmaları Dergisi*, c.7, sy.7, s.59; Orhan Çeker (1993), "Çocuk Düşürme, İslam Dininde Çocuk Düşürme", *TDV İslam Ansiklopedisi*, İstanbul, c.8, s.364; İlmihal 2 İslam ve Toplum, age, s.138-139.

cenini kürtaj ile aldırırlarsa hayattaki bir insanı öldürmüş gibi cinayet işlemiş olurlar. Son dönem İslam hukukçularının çoğunluğuna göre döllemeden itibaren kürtaj ile çocuğu düşürmek haramdır.²⁶⁴

Kürtaj zaruri ve hayati öneme sahip durumlarda caizdir ve çocuğun alınmasına anne ve baba değil doktorlar karar verir. Aksi halde kürtaj yaşama hakkı olan bir canlının hayatını sonlandıracağı, gelecek neslin sağlıklı bir şekilde devamlılığının sağlanmasına ve neslin korunmasına engel olacağı için caiz değildir.²⁶⁵ Tıbbi ve dini bir zarûret hali olmadıkça çocuğun düşürülmesi veya aldırılması bir suçtur ve haramdır.²⁶⁶

Kürtajın caiz olması için gerekli olan zaruri durumlar:

1. Annenin sağlığının tehlikeye girmesi,
2. Ceninin anne karnında ölmesi.²⁶⁷

Kürtajın caiz olmadığı durumlar:

1. Aile Planlaması maksadıyla aldırma,
2. Gayr-i meşru ilişki gizlemek için aldırma,
3. Tecavüz sonucu çocuk olması halinde aldırma,
4. Memedeki çocuğu korumak için aldırma,
5. Ailenin ekonomik durumu ve yoksulluk korkusu ile yapılan kürtaj caiz değildir.²⁶⁸

İslam Âlimleri görüşlerini dönemlerinin tıbbi imkânları dâhilinde açıklamıştır. Ancak günümüzde tıbbın ve imkânların ilerlemesiyle şartlar değişmiştir. Örneğin ilk dönemlerde, memedeki çocuğu korumak için babanın sütanne tutacak imkânı olmaz ise hayattaki çocuğun ölme riskinden dolayı çocuk aldırılabilir hükmü verilirken, günümüz mevcut şartlarına bakıldığında mama ve ek gıda imkânları ile hayattaki çocuğun beslenme ihtiyacı rahat bir şekilde karşılanabilir. Böylece anne karnındaki çocuğun alınmasına gerek kalmayacaktır.²⁶⁹ Kur'ân'da *“Fakirlik korkusuyla çocuklarınızın canına kıymayın! Biz onların da sizin de*

²⁶⁴ İbrahim Tüfekçi (2013), İslam Hukukuna Göre Gebeliğin Sonlandırılması, *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, c.45, sy.45, s.141.

²⁶⁵ Din İşleri Yüksek Kurulu, *“Doğum Kontrolü ve Kürtaj / Kürtaj yaptırmak caiz midir?”*, [Erişim: 01.01.2024, <https://kurul.diyinet.gov.tr/Cevap-Ara/999/kurtaj-yaptirmak-caiz-midir>]

²⁶⁶ İlmihal 2 İslam ve Toplum, age, s.137.

²⁶⁷ Kuru Ankara Hastanesi (2022), *“Kürtaj Hakkında Bilmeniz Gereken 4 Bilgi”*, [Erişim: 01.01.2024, <https://www.koruhastanesi.com/kurtaj-hakkinda-bilmeniz-gereken-4-bilgi-2960-5>]

²⁶⁸ Müsfir b. Ali b. Muhammed El-Kahtani *“İslam Hukukuna Göre Anne Rahminde Sakat Olan Çocukların Kürtaj Yoluyla Düşürülmesinin Hükmü”*, (Çev), Abdullah Kahraman (2008), Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, c.12, sy.1, s.462-467.

²⁶⁹ El-Kahtani, agm, s. 467.

rızkınızı veririz. Onları öldürmek gerçekten büyük bir günahtır”²⁷⁰ âyetinden anne karnında olsun veya hayatta olsun çocukların bu sebepten ötürü öldürülmesinin yasaklandığı anlaşılmaktadır.

İnsanlığın zürriyetinin devamlılığına zarar veren, neslin korunmasına mani olan, doğacak çocukların yaşama hakkını elinden alan, dinen caiz görülmeven, haram olan ve tıbben anne sağlığını da tehlikeye atan kürtajdan uzak durmak için çocuk sahibi olmak istemeyen anne ve babaların en başta hamile kalmamak üzere alınan önlemlere dikkat etmeleri oldukça önemlidir.

4. TAŞIYICI ANNELİK

Evli insanların en temel arzu ve isteklerinden bir tanesi çocuk sahibi olmaktır. Çünkü çocuk ailenin kuruluş amaçlarındandır. İslam dini de insanların meşru bir nikâhla evlenmelerini, aile kurmalarını ve çocuk sahibi olmalarını teşvik etmiştir. Meşru bir nikâh akdi olmadan evlilik dışında yapılacak çocuk, toplumun fesadına, nesil, nesep ve aile kurumunun zayıflamasına sebep olacağı için yasaklanmıştır.²⁷¹

Çocuk gibi nadide bir nimete sahip olmak Allah Teâlâ’nın bir lütfudur. Kur’ân’da “Göklerin ve yerin mülkü Allah Teâlâ’nındır. O, dilediğini yaratır. Dilediğine kız çocukları, dilediğine erkek çocukları verir. Yahut o çocukları erkekler, dişiler olmak üzere çift verir, dilediği kimseyi de kısır yapar. Şüphesiz O, her şeyi hakkıyla bilendir, hakkıyla gücü yetendir”²⁷² âyetince insanların tek tek veya çiftler şeklinde çocuk sahibi olabileceği dışında kısırlık sebebiyle çocuk sahibi olamayacağı da beyan edilmiştir. Ancak kısırlık sebebiyle olsun veya başka sebeplerden ötürü çocuğu olmayan kimselerin tedavi arayışına girmelerinde bir sakınca görülmemiştir.²⁷³ Bu arayış içerisinde başvuru alan iki çeşit uygulama vardır. Birinci uygulama tüp bebek yöntemi ikincisi ise taşıyıcı annelik yöntemidir. Başlangıçta çocuk sahibi olamayan karı kocaların evlat sahibi olabilmeleri için kullanılan tüp bebek yöntemi ilerleyen süreçte amacından saptırılmıştır. Tüp bebek yöntemi dini ve hukuki alanda şartlar sağlandığı takdirde uygulanabilirken, taşıyıcı annelik yöntemi dini ve hukuki alanda yasaklanmıştır.

Kavramsal olarak “*taşıyıcı annelik*”, çocuk sahibi olmak için gerekli imkânlara sahip olmayan, farklı sebeplerden dolayı doğum yapamayan ve yaparsa sağlığı tehlikeye girecek

²⁷⁰ İsrâ 17/31.

²⁷¹ İlmihal 2 İslam ve Toplum, age, s.140.

²⁷² Şûrâ 42/49-50.

²⁷³ Halil Günenç (2012), *Günümüz Meselelerine Fetvalar*, Yâsin Yayınevi, İstanbul, c.2, s.158.

olan bir kadının çocuğunu, onun yerine başka bir kadının karnında taşımasıdır. Başkasının çocuğunu karnında büyütüp doğuran kimseye ise “*taşıyıcı anne*” denilir.²⁷⁴ Kendisine ait olmayan döllenmiş yumurtayı taşıyan kişi bu işi belirli bir ücret karşılığında yaparsa “*kiralık taşıyıcı anne*”, gönüllü olarak yaparsa “*gönüllü taşıyıcı anne*” şeklinde adlandırılır.²⁷⁵

Taşıyıcı annelik uygulaması dünyanın birçok yerinde kısırlık tedavisi adı altında başvuru bir yöntemdir. Bir kadının kısır olan başka bir kadının yerine hamile kalmasıdır. Doğum gerçekleştikten sonra çocuk ailesine teslim edilir ve arada herhangi bir bağ kalmaz. Bu yöntem her ne kadar çocuk sahibi olmak isteyenlere istediklerini vermiş olsa da hukuki, toplumsal, psikolojik ve dini alanda birçok probleme sebep olmaktadır.²⁷⁶

Hukuki açıdan taşıyıcı anne eğer evli iken böyle bir uygulama yapıyorsa kocası çocuğun babası olacağı için, genetik babası velâyeti reddedilmediği sürece hukuken çocuk üzerinde hak sahibi olamayacaktır. Eğer taşıyıcı anne bekârsa çocuğun velâyeti evlilik dışı meydana geldiği için yine anneye kalacaktır.²⁷⁷

Ülkemizde ise çocuk sahibi, çocuğu doğuran kişi olarak kabul edilir. Evli olan kişilerin veya başkalarının sperm ve yumurtasından meydana gelen embriyonun başkasına taşıyıcı annelik yapması için verilmesi yasaklanmıştır. Kişiler arasında bu süreç için yapılan herhangi bir sözleşme ve anlaşma kişi haklarına, adap kurallarına ve ahlaka zıt düştüğü için geçersizdir.²⁷⁸

Doğum süreci başından itibaren zahmetli ve zor bir süreçtir. Bu süreçte anne ve çocuk birbirlerine her ne kadar bedensel olarak bağlı olsalar da psikolojik olarak da bağlıdır. Annenin yaşamış olduğu bütün duygusal değişimler, yediği ve içtiği her şey çocuğa da yansımaktadır. Taşıyıcı annenin hamilelik esnasında çocuğu nasıl etkileyeceği ve doğumdan sonra yaşanacak psikolojik etkileri de ayrı bir tartışma konusudur. Doğumdan sonra taşıyıcı annenin çocuğu vermek istememesi, hamilelik esnasında doğumdan vazgeçilmesiyle çocuğun aldırılması, kiralanan anneye parasının verilmemesi veya eksik verilmesi, doğan çocuğun

²⁷⁴ Sevtap Metin (2012), *Yörüngesinden Çıkan Tabiat: Etik, Sosyal, Psikolojik Ve Hukuki Görünümleriyle Taşıyıcı Annelik*, Sağlık Hukuku Makaleleri 2, İstanbul Barosu Yayınları, s.7.

²⁷⁵ Ülfe Görgülü (2010), Taşıyıcı Annelik-Fıkhi Bir Bakış, *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi*, sy.15, s.198.

²⁷⁶ Erdem Aydın (2006), Taşıyıcı Annelik İle İlgili Etik Sorunlar, *Türk Jinekoloji ve Obstetrik Derneği Dergisi*, c. 3, sy.1, s.19-25.

²⁷⁷ Şükran Şıpka (2024), *Taşıyıcı Annelik Ve Getirdiği Hukuki Sorunlar*, [Erişim:02.01.2024, https://www.turkhukuksitesi.com/makale_537.htm, "Taşıyıcı Annelik Ve Getirdiği Hukuki Sorunlar" başlıklı makalenin tüm hakları yazarı Doç. Dr. Şükran Şıpka'ya aittir ve makale, yazarı tAraf ından Türk Hukuk Sitesi (<http://www.turkhukuksitesi.com>) kütüphanesinde yayınlanmıştır.]

²⁷⁸ Görgülü, Taşıyıcı Annelik-Fıkhi Bir Bakış, s.199.

hasta doğması ya da genetik ailenin doğumdan sonra çocuğu almak istememeleri gibi birçok problemde ortaya çıkması mümkündür.²⁷⁹

Taşıyıcı annelik konusu hem tıp alanında hem de İslam hukukunda sıhhati tartışılan bir meseledir. Caiz olup olmaması üzerine iki farklı görüş ortaya konulmuştur.

Taşıyıcı anneliği caiz görmeyenlerin delili:

1. İlahi iradeye aykırı olması, Allah Teâlâ'nın yarattığını değiştirme anlamına gelmesi,
2. Neslin nikâhlı birliktelik ile devam ettirilmesine aykırı olacağı için zina gibi haram olması,
3. Nesep karmaşasına sebep olması,
4. Kadının kendi uzvunu kiralama konusunda hak sahibi olmaması,
5. Tedavi amaçlı olmadığı için süreç içerisinde mahremiyetin ihlal edilmesi,
6. Ahlaki, hukuki, bireysel ve toplumsal problemlere yol açılması.

Taşıyıcı anneliği caiz görenlerin delilleri:

1. Caiz olmadığına dair kesin bir delilin olmaması, sadece ilmihal bilgilerinin olması,
2. Taşıyıcı anneliğin sütanneliğe, rahmin süt veren memeye kıyas edilmesi,
3. Çocuk sahibi olmanın zarûret hali olarak görülmesi ve tedavi amaçlı olması caiz görenlerin delileridir.²⁸⁰

Taşıyıcı anneliğin dini boyutu Din İşleri Yüksek Kurulunun 11.09.2014 tarihinde toplanan Dini Konuları İnceleme ve Soruları Cevaplandırma Komisyonunca “*Taşıyıcı Annelik ve Sonuçları*” adlı metinde görüşülmüştür. Bu görüşmede taşıyıcı annelik uygulamasının dinin, kişiliğin, evliliğin, neslin, şahıslarda ruh ve beden sağlığının korunmasına zarar vermesi, insanlar arasındaki onur ve saygınlığında zedelemesinden dolayı caiz olmadığı kararı alınmıştır. Ayrıca haram olan bu yöntem ile doğan çocuğun nesebi sperm ve yumurta sahibi evli olan eşlere aittir. Rahminde çocuğu taşıyan kadın ise annelik şüphesi sebebiyle çocuğa karşı mahrem sayılmıştır.²⁸¹

²⁷⁹ Agm, s.200-201.

²⁸⁰ Detaylı açıklama için bk. Ayşe Şimşek (2014), *İslam Hukuku Açısından Taşıyıcı Annelikte Meşruiyet Tartışmaları*, İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi, sy.24, s.243-252.

²⁸¹ Din İşleri Yüksek Kurulu (2014), Taşıyıcı Annelik Uygulaması ve Böyle Bir Yolla Doğan Çocuğun Annesi, Nesebi, Mirası, Mahremiyeti ve Velayetinin Dini Hükmü Hakkında, [Erişim:02.01.2024, <https://kurul.diyinet.gov.tr/Cevap-Ara/Karar/4482/tasiyici-annelik-uygulamasi-ve-boyle-bir-yolla-dogan-cocugun-annesi-nesebi-mirasi-mahremiyeti-ve-velayetinin-dini-hukmu-hakkinda>]

Çeşitli sebeplerden dolayı doğal yollarla çocuk sahibi olamayan eşlerin başvurdukları tıbbi yöntemlerden bir diğeri ise “*Tüp Bebek*” yöntemidir.²⁸² Tüp bebek yöntemi; kadının üreme hücresi olan yumurtasıyla erkeğin sperminin laboratuvar ortamında bir araya getirilmesi ve döllenmiş yumurtanın anne rahmine yerleştirilmesi ile uygulanan yapay döllenme tekniğidir.²⁸³

İnsanların bu yöntemle başvurarak çocuk sahibi olmaya çalışmaları aile içi mutluluğun sağlanması, neslin devam etmesi ve yasak ilişkilerden uzak durulması açısından iyi niyetli bir yaklaşımdır. Ancak özellikle Batı toplumu bu durumu suiistimal ederek toplumun dini ve ahlaki değerlerini zedeleyen amaçlar doğrultusunda kullanmaya başlamıştır. Kimliği belirsiz kişilerin spermleri üzerinden çocuk sahibi olmayı arzulamak, kocasının spermlerinin yetersiz olmasından dolayı yabancı erkeğin spermini kullanmak ve taşıyıcı annelik yaptırarak çocuk sahibi olmaya çalışmak dini ve toplumsal alanda büyük tahribatlar oluşturmaktadır.²⁸⁴ İlerleyen teknoloji ve tıp imkânlarını kullanarak herhangi bir engel veya tıbbi sebep yokken gebelik sürecinde güncel hayatlarının aksatmak istemeyenlerin, karşı cinsten biriyle birlikteliğe girmeden çocuk sahibi olmak isteyenlerin ve biyolojik olarak hamile kalamayacak cinsel sapkınlık içerisinde olan eşcinsellerin tercih ettiği bir yol olmuştur. Bu yöntem amacı dışında kullanılarak nesep karmaşasına, neslin bozulmasına ve aile kurumunun yok olmasına sebebiyet olmaktadır.

Tüp bebek ile çocuk sahibi olma konusunda Kur’ân’da açık bir beyan bulunmamaktadır. Teknoloji ve tıbbın gelişimiyle paralel olarak ortaya çıkan bir uygulama biçimi olduğu için son dönem İslam hukukçuları görüşlerini açıklamıştır. İslam Konferansı Teşkilatına bağlı Uluslararası İslam Fıkıh Akademisinin 3. oturumu 11-16 Ekim 1986 tarihinde Ürdün Haşimi Krallığı Amman’da gerçekleşmiş, yapılan çalışmalar sonucunda toplantının 4 nolu kararında gerekli açıklamalar yapılmıştır. Tüp bebek konusuyla ilgili yedi adet uygulamanın yapıldığı tespit edilmiştir. Uygulama yöntemlerinden beş tanesi kesinlikle yasaklanmış caiz görülmemiş, iki tanesi ise gerekli hallerde tedbir alınması şartıyla caiz görülmüştür.

Yasaklanan tüp bebek uygulamaları:

²⁸² İlmihal 2 İslam ve Toplum, age, s.140.

²⁸³ Medical Park (2024), *Tüp Bebek Nedir? Tüp Bebek Tedavisi*, [Erişim:02.01.2024, <https://www.medicalpark.com.tr/tup-bebek-nedir/hg-1787#:~:text=G%C3%BCn%C3%BCm%C3%BCzde%20en%20s%C4%B1k%20tercih%20edilen,ile%20uygulan%C3%B6llenme%20tekni%C4%9Fidir>]

²⁸⁴ Hacı Mehmet Günay (2010), *Günümüz Fıkıh Problemleri*, Eskişehir Anadolu Üniversitesi İlahiyat Önlisans Programı, (Ed.) Hacı Mehmet Günay, bs.1, Eskişehir, s.121.

1. Kocanın sperminin nikâhlı eşi dışındaki başka bir kadından alınan yumurta hücresiyle döllendirilmesinden sonra kişinin kendi eşinin rahmine yerleştirilmesi,

2. Yabancı bir erkekten alınan spermin kadının yumurtası ile yapılan döllendirmenin kadının rahmine yerleştirilmesi,

3. Karı kocadan alınan sperm ve yumurtanın dışarda döllendirilerek gönüllü olan yabancı bir kadının rahmine yerleştirilmesi. Taşıyıcı annelik yaptırılması,

4. Yabancı bir erkekten alınan spermin yine yabancı bir kadının yumurtasıyla döllendirilerek kadının rahmine yerleştirilmesi,

5. Kocanın spermi ile eşinin yumurtasının döllendirilerek kocanın diğer eşinin rahmine yerleştirilmesi,

Caiz görülen tüp bebek uygulamaları:

1. Kocanın spermi ile eşinin yumurtasının dışarda döllendirilerek tüp bebek yöntemi ile yine eşinin rahmine yerleştirilmesi,

2. Kocanın sperminin alınarak eşinin döl yatağına veya rahmindeki uygun bölgeye enjekte edilmesidir.²⁸⁵

Anlaşılmaktadır ki çocuk sahibi olmak için başvurulanan yöntemlerde eşler dışındaki üçüncü bir kişinin varlığı asla kabul edilmemiştir. Aksi halde kimin kiminle anne, baba, kardeş ve akraba ilişkisi içerisinde olduğu belli olmayacaktır. Dinin çizmiş olduğu kurallar çerçevesinde, gelişen teknolojik imkânlarının toplumun ve ferdin çıkarları doğrultusunda kullanması, nesep karmaşasına mani olunması ve nesillerin korunması açısından oldukça kıymetlidir.

5. SPERM BANKASI

Sperm bankası; döllenebilecek durumda olan sağlıklı spermelerin soğutularak saklandığı merkezlerdir. Bu tür merkezlerde farklı sebeplerden dolayı çocuk sahibi olamayan kimselere istekleri halinde mevcut spermelerden verilir.²⁸⁶

²⁸⁵ İslam Konferansı Teşkilatı Uluslararası İslam Fıkıh Akademisi (1986), “*Tüp Bebek*”, [Erişim: 02.01.2024, <https://iifa-aifi.org/en/32254.html>]; İlmihal 2 İslam ve Toplum, age, s.141-142; Hacı Mehmet Günay, age, s.122- 123; Din İşleri Yüksek Kurulu (2017), “*Tüp Bebek Yöntemi İle Çocuk Sahibi Olmak Caiz midir?*”, [Erişim: 02.01.2024, <https://kurul.diyaret.gov.tr/Cevap-Ara/996/tup-bebek-yontemi-ile-cocuk-sahibi-olmak-caiz-midir>]

²⁸⁶ Murat Volkan Dülger (2013), Yasa Dışı Sınır Ötesi Sağlık Sektörü: Organ Ticareti, Taşıyıcı Annelik ve Sperm Bağışı, *Sağlık düşüncesi ve Tıp Kültürü Dergisi*, sy.26, s. 70.

Kadınların çocuk sahibi olabilmek adına sperm bankalarına başvurmaları sonucu taleplerini karşılamaları birçok olumsuz durma yol açmaktadır. Kimliği belirsiz erkeklerden alınan spermler ile çocuk sahibi olmakla fitri, ailevi, ahlaki yönlerle birlikte mahremiyet, evlilik, nesep açısından birçok problem ortaya çıkacak bu yöntem ile doğacak çocuklarda dini, ahlaki, sosyal ve psikolojik sıkıntılar meydana gelecektir. Sperm bankalarına sperm veren erkeklerden onlarca çocuğun doğması ile enstest ilişkiler veya akraba evliliklerinin meydana gelmesiyle toplumsal yapıyla beraber aile yapısının bozulması, neslin korunmasına engel olunması ve nesep karmaşasına sebebiyet verilmesi kaçınılmazdır.

Eşler arasındaki cinsel ilişki dışında suni ilkâh ile kadının hamile kalabilmesi tüp bebek şartlarında olduğu gibi sadece nikâhlı eşler arasında gerçekleşebilir. Üçüncü bir kişinin araya girmesi kesinlikle yasaklanmış, telafisi mümkün olmayan durumlara sebep olduğu ve zina unsuru taşıdığı için caiz görülmemiştir.²⁸⁷

6. DONDURULMUŞ EMBRİYO

Erkeğin spermi ile kadının yumurtasının birleşiminden zigot meydana gelir ve bu duruma döllenme denilir. Döllenme sonucu ceninin organlarının oluşmadığı 0-8 haftalık dönemdeki organizmaya da embriyo denilir.²⁸⁸

Suni ortamda döllendirilen dişi ve erkek hücrelerinden birçok embriyo elde edilebilir. Özellikle tüp bebek tedavisi için kullanılan embriyolar anne rahmine yerleştirilir daha sonra geri kalanlar ise eşlerin rızaları dâhilinde ileride kullanılmak için dondurulup saklanabilirken, kök hücre araştırmalarında veya farklı tıbbi araştırmalarda da kullanılmak üzere ilgili kurumlara verilebilir.²⁸⁹

Embriyonun dondurularak saklanması dini boyutuyla ilgili olarak Din İşleri Yüksek Kurulunun yapmış olduğu açıklamada, tıbbi mecburiyet halinde embriyonun dondurulması ve dondurulan embriyonun ilerleyen zamanda nikâhlı eşler arasında kullanılmasında dinen sakınca görülmemiştir. Ayrıca tüp bebek uygulamasında tıbbi olarak kullanılacak yumurtaların ihtiyaç sayısınca döllendirilmesi ve gereğinden fazla embriyonun oluşturulmasından ve dondurulmasından uzak durulması gerekir. Daha sonra kullanılmak üzere dondurularak saklanan embriyonun, boşanma veya eşler arasında ölümün gerçekleşmesi halinde problem oluşturabileceğinden bu uygulama riskli bulunmuştur. Eşi vefat etmiş bir

²⁸⁷ Faruk Beşer, “İlkâh”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, 2000, c.22, s.116.

²⁸⁸ Ülfet Görgülü (2018), *Fıkıhta Cenin Hukuku*, M.Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, İstanbul, 2. Baskı, s. 107; *Turkcerrahi.com* (2024), Embriyo, [Erişim: 27.05.2024, <https://www.turkcerrahi.com/tip-sozlugu/embriyo/>]

²⁸⁹ Görgülü, *Fıkıhta Cenin Hukuku*, s. 120.

kadının kocası hayatta iken dondurmuş oldukları embriyoları iddet süresi içerisinde olsa dahi çocuk sahibi olmak için kullanması caiz görülmemiş, eşlerin boşanmış olmasının da hükmü değiştirmeyeceği beyan edilmiştir.”²⁹⁰

İslam hukukunda canın korunması ilkesince, aşılana fazla yumurtaların yok edilmesi embriyonun yaşamına son vermesi anlamına geldiği için dini yönden sakıncalı görülmüştür. Nikâhlı eşler arasında çocuk sahibi olacak kadar yumurtanın döllendirilmesi gerekir. Tekrar çocuk sahibi olmak isteyen karı koca ise evliliklerinin devam etmesi şartıyla dondurulmuş embriyoyu kullanabilir. Eğer dondurulmuş embriyonun daha sonra kullanımı mümkün değilse başkaları tarafından kullanılmasını engellemek adına son çare olarak embriyoların dondurulmasına son verilebilir.²⁹¹

İslam Konferansı Teşkilatına bağlı İslam Fıkıh Akademisi, yumurtaların ihtiyaç sayısından döllendirilmesine, fazla döllenmiş yumurtanın tıbbi müdahale edilmeksizin doğal olarak yok edilmesine karar verirken başka bir kadının döllenmiş yumurtaları gayri meşru gebelikte kullanmaması için gerekli tedbirlerin uygulanması hususunda karar almıştır.²⁹²

Embriyonun dondurulması, tıbben mecbur kalınması halinde ihtiyaç sayısından üretilerek nikâhlı birlikteliği devam eden eşler arasında kullanılması şartıyla caiz görülür, herhangi bir nesep karmaşasına sebep olmaması ve ticari amaçlı kullanılmaması için tüp bebek tedavisi dışında embriyo üretimine girilmemesi gerekir. İhtiyaç fazlası üretim caiz görülmediği için sayıca fazla embriyoların dondurulmasına da başvurulmamalıdır.²⁹³ Neslin korunmasına zarar vermemek için gerekli şartlar oluşmadan ve tedbirler alınmadan embriyo dondurma işlemi tercih edilmemelidir.

²⁹⁰ Din İşleri Yüksek Kurulu (2009), Dondurulmuş Sperm veya Embriyonun Kocanın Ölümünden Sonra Kullanılması, [Erişim: 27.05.2024, <https://kurul.diyaret.gov.tr/Cevap-Ara/Karar/38334/dondurulmus-sperm-veya-embriyonun-kocanın-olumunden-sonra-kullanilmasi>]

²⁹¹ Din İşleri Yüksek Kurulu (2017), Tüp bebek yönteminde rahme yerleştirilmeyen fazla embriyoların yok edilmesi caiz midir? [Erişim: 27.05.2024, <https://kurul.diyaret.gov.tr/Cevap-Ara/1333/tup-bebek-yonteminde-rahme-yerlestirilmeyen-fazla-embriyolarin-yok-edilmesi-caiz-midir>]

²⁹² İslam Konferansı Teşkilatı Uluslararası İslam Fıkıh Akademisi (1990), “Gereksiz zigotlara ilişkin karar”, [Erişim: 23.06.2024, <https://iifa-aifi.org/ar/1797.html>]

²⁹³ Alpaslan Alkış & Tayyibe Tabak (2021), “Yapay Embriyo Üzerindeki Müdahalelerin İslam Hukuku Açısından Değerlendirilmesi”, *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sy.38, s. 111-112.

7. SÜT BANKASI

Süt bankası, farklı kadınlardan toplanan sütlerin sağlıklı bir ortamda analiz ve pastörize edilerek depolanıp ihtiyaç halinde bebeklere verilmek üzere muhafaza edildiği yerdir.²⁹⁴

Anne sütünün ilk 6 ay başta olmak üzere 0-2 yaş aralığında olan bebeklerin büyüme ve gelişimlerine etki edecek ve hastalanmalarına karşı bağışıklıklarını kuvvetlendirecek ihtiyaç duydukları birçok faydası vardır.²⁹⁵ Farklı sebeplerden anne sütünden mahrum kalan bebeklerin ihtiyaçlarının giderilmesi, bazı bölgelerde konum olarak anne sütüne rahatça ulaşımın olmaması, sütü olan annelerin sütü olmayan annelere para karşılığı süt satmak istemeleri, kadınların iş hayatında aktifliğinin artması ve yine bazı bölgelerde aile bağlarının azalmasından ve sütanneliğin yaygınlaşmasından dolayı ilk defa 1909 yılında Avusturya'nın Viyana şehrinde süt bankası kurulmuştur.²⁹⁶

Süt bankacılığı uygulaması, son dönemlerde teknolojinin ilerlemesiyle birlikte bir şeyleri daha iyi muhafaza etmeyi sağlayan soğutucu ve dondurucu ürünlerin geliştirilmesiyle ortaya çıkmıştır. İlk dönemlerde saklama imkânları gelişmemiş olduğu için süt bankacılığıyla ilgili değerlendirmeler bulunmamaktadır. İslam hukukunda bu konu daha çok “Radâ”²⁹⁷ başlığı altından değerlendirilmiş ve hükümler verilmiştir.

Mezhep imamları, süt akrabalığıyla ilgili görüşlerinde belirli yaş aralığında olan çocukları emzirmenin, emzirme sayısının veya emilen süt miktarı ile haramlığın oluşmasındaki ölçüleri belirtmişlerdir. Süt emme süresi Ebu Hanife'ye göre otuz ay, Şâfiî, Hanbelî, Ebu Yusuf ve Muhammed'e göre iki yıldır.²⁹⁸ Bu yaş aralığından büyük olan çocukların süt emmeleri sonucu süt hısımlığı oluşmamaktadır. Ayrıca Hanefî ve Mâlikîlere göre çocuk bir defa bile süt emmişse süt hısımlığı oluşurken, Şâfiî ve Hanbelîlere göre farklı zamanlarda en az beş defa emme olayının gerçekleşmesi gerekir. Ayrıca anne sütünün farklı ürünlere katılıp verilmesinde Ebu Hanife ve Hanbelîlere göre süt oranı fazla olsa dahi hısımlık oluşmazken, Ebu Yusuf, Muhammed ve Mâlikîlere göre sütün oran olarak çokluğuna

²⁹⁴ Kıymet Öztürk (2016), *İslâm Hukukuna Göre Süt Bankacılığı*, Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir, s.49;

²⁹⁵ Arzu Kul Uçtu & Nebahat Özer (2017), “Anne Sütü Bankası”. *Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, c.4, sy.2, s.593; Şevket Pekdemir, “İslam Hukukuna Göre Anne Sütü Bankaları”, *The Journal of Academic Social Science Studies*, 2015, sy. 40, s.537.

²⁹⁶ Pekdemir, agm, s.538-539; Nermin Yokmaç Çelik - Safa Çelik (2014), Milk Banking in Turkey: Review, *Türkiye Klinikleri Tıp Etiği-Hukuk ve Tarih Dergisi*, c.22, s.35-36.

²⁹⁷ Radâ; Annenin çocuğunu kendisinin veya başka bir kadının emzirmesidir. Osman Kaşıkçı (2007), “Radâ” *TDV İslam Ansiklopedisi*, c.34, s.385.

²⁹⁸ Abdülgani, *El-Lübab Fi Şerhi'l-Kitab*, c.4 s. 76; Serahsi, age, c.5, s.136; Kaşıkçı, agm, s.385.

bakılır, Şâfiîlerde ise sütün oranı dikkate alınmazken beş defa içilmesi suretiyle süt hısımlığı oluşur.²⁹⁹

İslam hukukçuları arasında anne sütünün biriktirilip ayrı ayrı veya hepsinin karıştırılarak satılmasıyla alakalı olarak farklı görüşler ortaya çıkmış, bir kısım süt bankacılığını caiz görürken bir kısım caiz görmemiştir. Bir kısım ise belirli şartlara bağlayarak caiz görmüştür.³⁰⁰

Süt bankacılığıyla ilgili olarak İslam Konferansı Teşkilatına bağlı İslam Fıkıh Akademisi 22-28 Aralık 1985 tarihli gerçekleştirdiği toplantısında süt bankasının batılların bir deneyi olması ve bilimsel sakıncaların ortaya çıkması, İslam da emzirmenin nesep bağına benzetilmesi ile süt bankasının soyun korunmasında şüphelere yol açması ve İslam coğrafyalarında süt bankasına ihtiyaç duymadan çocuğun süt ihtiyacının karşılanabiliyor olmasından dolayı anne sütü bankasının kurulmasının engellenmesi ve bu bankalardan alınan sütler ile çocuğun emzirilmesinin haram olduğu kararı alınmıştır.³⁰¹

Her ne kadar bebeklerin ihtiyaçlarını gidermek adına böyle bir uygulamaya gidilmiş olsa da beraberinde farklı sorunlarında oluştuğu veya oluşacağı aşikârdır. Annelerin kendi sütlerini ilerleyen zamanlarda yine kendi çocukları için saklamak istemelerinde herhangi bir sakınca yokken farklı kadınların sütlerinin kayıt altına alınmadan kimin sütünün kimlere verildiği belirtilmeden böyle bir uygulamaya gidilmesi veya birçok kadının sütünün karıştırılıp bebeklere kontrolsüzce dağıtılmasıyla süt hısımlığı meydana gelir. Kur'ân'da sütanne ve sütkız kardeşle evlenmenin yasak olması³⁰² ve Hz. Peygamber (s.a.v)'in süt sebebiyle haramlığın oluşacağını beyan etmesi³⁰³ ile birlikte bu uygulamanın zarûrât-ı diniyye maddeleri içerisinde yer alan neslin korunması ilkesine aykırı olacağı açıkça görülmektedir. Dinen haram olan bir evliliğe sebep olmamak ve süt akrabalığında herhangi bir karmaşaya mahal vermemek adına sütü veren kişiyle sütü emen kişinin kayıt altına alınması gerekir.³⁰⁴

Günümüz imkânları değerlendirildiğinde emzirme için gerekli sütü olmayan annelerin çocukları için kullanacakları çeşit çeşit mama türleri vardır. Yine annelerin emzirmenin zorluğundan, sütünün olmamasından, çocuğun kilo alımında yavaşlama olmasından veya

²⁹⁹ Bk. Kaşıkçı, agm, s.384.

³⁰⁰ Görüşlerle ilgili detaylı açıklama için bk. Öztürk, agt, s. 58-72; Pekdemir, agm, s. 540-546; Esmâ Kabasakal & Ömer Bozkurt (2019), Türkiye'de Anne Sütü Merkezi Girişimlerinin Değerlendirilmesi ve Sistem Önerisi, *Journal Of Contemporary Medicine*, c.9, sy.4, s.420-421.

³⁰¹ İslam Konferansı Teşkilatı Uluslararası İslam Fıkıh Akademisi (1985), “Süt Bankaları”, [Erişim: 23.06.2024, <https://iifa-aifi.org/ar/1584.html>]

³⁰² Nisâ 4/23.

³⁰³ Buhârî, “Şehâdât”, 7.

³⁰⁴ Diyanet İşleri Yüksek Kurulu, Fetvalar, *Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları*, Ankara, 2018, bs.4, s.437.

daha rahat besleme imkânı vermesinden dolayı bu tür mamalara yöneldikleri görülmektedir. Herhangi bir süt hısımlığı probleminin oluşmasına meydan verilmemesi adına başka kadınların sütleri yerine alternatif mamaların kullanımı değerlendirilebilir.

8. İNSAN KLONLAMA

Klon; tek bir hücreden köken alan eşeysiz üreyen hücre veya organizma topluluğuna denilir. Genetik olarak aynı yapıya sahip canlılardır. Klonlama ise eşeysiz üreme şekli olarak aynı genetik yapıya sahip canlıların oluşturulmasıdır.³⁰⁵

Doğal üremede hayvanların ve insanların cinsel birleşmeye girmeleri gerekir. Klonlamada ise erkek spermi olmadan erkek veya dişi canlının hücresinden alınacak genetik bilgilerin taşındığı çekirdeğin dışının yumurtasından çıkartılan çekirdek ile aşılmasıyla üreme gerçekleştirilir. Kopyalamanın bu türüne çekirdek nakli denilir.³⁰⁶

Klonlama bir yaratma türü değildir. Burada ki kullanılan ana unsur “Hücre” dir. İnsan gücü veya herhangi bir teknolojiyle hücrenin oluşturulması mümkün görülmemektedir. Yaratmak bir şeyi yoktan var etmek olduğundan klonlama ile yeni bir şeyin yaratıldığı söylenemez.³⁰⁷

Klonlama çalışmaları bitkilerde, hayvanlarda, ilaç sanayisinde, tıp alanında ve insanlar üzerinde yapılmak istenmiştir. Hayvanlar üzerinde nesli tükenmekte olan hayvanların korunması, değerli olup artık yavru veremeyecek yaşlı hayvanların çoğaltılabilmesi ve teknolojik imkânlarında elvermesiyle birlikte genetik değişiklikler yaparak daha verimli ve dayanıklı hayvanların üretilmesi amaçlanmıştır. Tıbbi olarak ilaç sektöründe tedavi imkânı zor olan hastalıkların giderilmesi, maddi yönden pahalı ilaçların daha uyguna elde edilebilmesi ve hastalıkları gidermek adına yeni ilaçların üretilmesi için çalışmalar yapılmaktadır.³⁰⁸ Ayrıca insanların organ nakline ihtiyaç duyması ve gerekli organın bulunamaması halinde hasta kişinin hayatını kaybetmesi söz konusu olacağı için klonlama yoluyla alternatif olarak tedavi amaçlı kişiye özel organ veya doku üretilmesi istenilmektedir.³⁰⁹

Bilim insanları yapmış oldukları çalışmalarda hayvanları kopyalamayı başarmışlardır. Hayvanlarda ve bitkilerde yapılan klonlama çalışmalarından sonra insanlar üzerinde de böyle

³⁰⁵ Paçacı, agm, s.37.

³⁰⁶ Ekrem Keleş (2003), Genetik Kopyalama Üzerine Bir Değerlendirme, *Diyanet Aylık Dergi*, Aralık, s.13.

³⁰⁷ Duran Ali Yıldırım (2016), Kur’ân’a Göre İnsanın Yaratılışı, *Çimke Yayınevi*, s.118.

³⁰⁸ Ahmet Yaman (1998), Klonlama Ya Da Genetik Kopyalamaya İslam Hukuku Açısından Bir Yaklaşım, *Diyanet İlmi Dergi*, c.34, sy.2, s.24-25.

³⁰⁹ Paçacı, agm, s. 37-39.

bir çalışmaya gidilmek istenmiştir. Teorik olarak insanların kopyalanabileceğinin öñü açılmış olsa da herhangi bir deneme yapılmamıştır. Bilim insanların büyük çoğunluğu hayvanların klonlanmasında yaşanan; organlarının anormal gelişimleri, yavruların fazla büyük olmaları ve doğumdan kısa süre sonra ölmeleri gibi problemlerin ortaya çıkmasından dolayı insan klonlamanın hali hazırda gerçekleştirilmesinin erken olduğu görüşündedirler.³¹⁰ Ancak insanların kopyalanabileceğinin konuşulmasıyla beraber dini, hukuki, ahlaki, sosyal ve psikolojik olmak üzere birçok tartışma konusu ortaya çıkmıştır. Şuan için insanın klonlanması, eyleme dönüşmüş veya uygulanma aşamasına geçilen bir durum olmasa da İslam hukukçuları bu konu hakkındaki görüşlerini beyan etmişlerdir.³¹¹

Klonlamanın dinen caiz olması için; yapılan çalışmaların insanın varoluş amacına uygun ve faydalı olması, insanın onur ve şerefine, aile ve akraba yapısına zarar vermemesi, toplumsal düzenin ve ekolojik dengenin bozulmaması gerekir. Daha faydalı bir maslahata ulaşılabilecekse hayvanlara eziyet etmeden ve doğanın dengesini bozmadan hayvanlar ve bitkiler üzerinde klonlama çalışmaları ve genetik mühendislik caizdir.³¹² Öyle ki İslam Konferansı Teşkilatına bağlı Mecma'u'l-Fıkhi'l-İslâmî 1997 yılında yapmış olduğu toplantıda insan klonlamayla ilgili olarak; klonlamanın uygulanmasıyla ilgili anlatılan iki yolla veya insanın başka bir yolla üremesine sebep olacak insan klonlamak haramdır. Anne rahminin kiralınması ve yumurta, sperm veya hücrenin kopyalanmak için alınması gibi hangi şekilde olursa olsun karı koca arasına üçüncü şahısların girdiği her durum haramdır. Şeriat sınırları içerisinde insanlara fayda sağlayacaksa bitki ve hayvanlar üzerinde çalışma yapılması caizdir. İslam ülkelerinde insan klonlamaya dair yapılacak çalışmaların engellenmesi adına her türlü tedbirin alınması, İslam konferansı teşkilatıyla uyumlu çalışılması, insan klonlama dışında genetik mühendislikle ilgili çalışmaların İslami kurallar ile kurulan merkezlerde yapılması ve bilimsel gelişmelerde dini bakış açısıyla hareket edilmesi gerektiği kararı alınmıştır.³¹³

Klonlama yoluyla dünyaya gelecek çocuklar için aile kavramından, akrabalık ve kan bağından söz etmek ne kadar doğru olacaktır? Bu durum İslam dinin en çok değer verdiği kurumlardan biri olan ailenin bozulmasına ve değersizleşmesine zemin hazırlayacaktır. Günümüz dünyasında insanların ten renklerinin farklılıklarından bile toplumlar içerisinde fesat çıkarken aile içinde doğan çocuklar ile yapay ortamda doğan çocukların ilerleyen süreçte

³¹⁰ Agm, s.40.

³¹¹ Keleş, agm, s.12-13.

³¹² Paçacı, agm, s. 46-47.

³¹³ İslam Konferansı Teşkilatı Uluslararası İslam Fıkıh Akademisi (1997), “İnsan Klonlama”, [Erişim: 24.06.2024, <https://iifa-aifi.org/ar/2013.html>]

aynı ortamda yaşamaları toplumsal kargaşaya ve ayrışmaya sebep olmayacak mıdır?³¹⁴ Neslin korunması için bu hususta yapılacak her türlü çalışmanın insanlık adına ne kadar fayda sağlayacağını ya da ne kadar zarar vereceğinin iyi değerlendirilmesi gereklidir.

İslam dini genel itibarla insanlığın yararına olacak her türlü çalışmayı desteklerken insanlığın ve toplumun ahlaki, manevi değerlerine ters düşecek ve tehlike oluşturacak her türlü çalışmayı yasaklamıştır. Klonlamanın istismar edilmeye elverişli olmasıyla insanlığın soyunun ıslah edilmeye çalışılması, üstün bir ırk oluşumuna kapı aralanması, Allah Teâlâ'nın doğada kurmuş olduğunu dengenin bozulması ve yaratılıştaki çeşitliliğin bozulması ile neslin bozulması ihtimallerinin her zaman göz önünde bulundurulması gerekir.³¹⁵ Öyle ki İnsanlar üzerinde yapılacak klonlama çalışmasının neslin korunması bağlamında vereceği zararının faydasından daha çok olacağı aşîkârdır.

³¹⁴ Yaman, agm, s.29.

³¹⁵ Yaman, agm, s.29-30; Keleş, agm, s.15-16.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

NESLİN KORUNMASI İÇİN ALINMASI GEREKEN TEDBİRLER

İnsanoğlu kadın ve erkek olarak yaratılmıştır. Kadın ve erkek yapı itibariyle eksikliklerini giderme ve tamamlama açısından birbirlerine muhtaçtır. Bu hususta kadın ve erkeğin birlikte olması için öncelikle sahih bir nikâhla evlenmeleri ve aile kurmaları gerekir. Kurulan ailenin birbirine sevgi, saygı ve nezaket içerisinde bağlanması aile kurumunun devamlılığı açısından oldukça kıymetlidir.

Kadın ve erkeğin aile kurmalarındaki sebep kendilerini ve aile bireylerini her türlü kötülükten korumaktır. Ailenin ve toplumun huzur içinde olması için korunması gereken en önemli husus kuşkusuz ki çocuklar yani yetişecek nesil olmalıdır. Neslin korunması ailede verilen dini ve ahlaki eğitimle, toplumsal ahlak, gelenek ve göreneklerin bilinciyle yetişmiş çocuklar ile mümkündür.

Neslin korunması ile doğum oranının düşmesi suretiyle insan nüfusunun azaltılmasının önüne geçilmesi ve neseplerin karışması gibi tehlikelerden korunması kastedilir. Öyle ki neslinin çoğalması ve herhangi bir neseplere karışmasına fırsat vermemesi geçerli sahih nikâh akdi ile kurulan aile yuvalarında gerçekleştirilebilir.

1. NESLİN KORUNMASINDA NİKÂHIN ÖNEMİ

Nikâh; sözlükte kadın ve erkeğin evlenmeleri,³¹⁶ birbirlerine çift olmaları,³¹⁷ cinsel ilişkiye girmeleri ve bir şeyin bir şeye katılması anlamındadır.³¹⁸ Fıkıhta ise aralarında evlenmelerine herhangi bir engel olmayan kadın ve erkeğin, ömürlerinin sonuna kadar hayatlarını birleştirmelerini sağlayan akittir.³¹⁹ Yine İslam hukukunda ulema arasında nikâhın cinsel ilişkiye girmek, evlilik akdini gerçekleştirmek anlamlarına gelmesiyle birlikte her iki anlamda da kullanıldığı yönünde farklı tanımlamalar yapılmıştır.³²⁰

Hanefîlere göre nikâh, kadının ve erkeğin birbirinden bizzat faydalanma mülkiyetini ifade eden bir akittir. Bazı Hanefî âlimleri ise nikâhın, kadının uzvundan faydalanmak için konulmuş bir akit olduğunu ifade etmiştir. Fıkıh usulü ve dil âlimleri nikâhı; “Geçmişte

³¹⁶ İsfahani, age, c.2, s.653.

³¹⁷ Firuzabadi, age, c.1, s.252.

³¹⁸ Serahsi, age, c.4, s.192.

³¹⁹ Fahrettin Atar (2007), “Nikâh”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, c.33, s.112.

³²⁰ Abdurrahmân b. Muhammed el-Cezîrî (2003), *Kitabü'l-Fıkh ale'l-Mezâhibi'l-Erbâa*, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, c.4, s.7.

*olanlar bir yana, babalarınızın nikâhladığı kadınlarla evlenmeyin...*³²¹ Âyetini delil göstererek, esas anlamı itibariyle cinsel ilişki, mecazi olarak akit anlamında kullanmışlardır.³²² Mâlikî âlimlerine göre nikâh, lügat itibariyle cinsel ilişki, akit anlamında mecazi'dir. Ya da her iki manada da müşterek olarak kullanılmıştır. Şâfiî ve Hanbelî âlimlerine göre lügatte asıl anlamı itibariyle akit, mecazi olarak cinsel ilişkidir.³²³

Nikâh kavramı, Kur'ân'da evlenme akdini anlatmak üzere on dokuz ayette geçmektedir.³²⁴ Kur'ân'da, insanların neslin bozulmasına sebep olacak zina gibi kötü fiillere yönelmemeleri için gayri meşru ilişkiler yasaklanmıştır.³²⁵ Buna karşılık olarak kendi aralarında kaynaşıp huzur bulacakları, sevgi ve saygı içerisinde yaşayacakları eşlerinin yaratılmasıyla³²⁶ çocuk ve torun sahibi olmaları³²⁷ yine eşlerin birbirlerinden her anlamda istifade etmeleri ve fenalıklara karşı birbirlerine örtü olmaları için insanlar evliliğe teşvik edilmiştir.³²⁸ Ayrıca Kur'ân'da nikâh akdi ile erkek tarafından kadına sağlam bir teminat verilmiş,³²⁹ evlilik imkânı olmayan kişilerin ise imkân sahibi olana kadar namuslarını korumaları istenmiştir.³³⁰ Kur'ân'da evliliğe verilen önem gereği, nikâh akdinin başından sonlandırılmasına kadar birçok hükmün açıklanması evliliğin büyük bir sorumluluk olduğunun göstergesidir.³³¹

Hadis-i şerifler de Hz. Peygamber; evliliği teşvik etmek için nikâhın, kendisinin ve daha evvelki peygamberlerin bir sünneti olduğunu,³³² evlenmeye imkânı olan kimselerin iffetini koruması ve neslini devam ettirebilmesi için evlenmesi,³³³ evliliğin sıhhatinin sağlıklı devam etmesi ve eşler arasında denklik olması için evlenmeden evvel kişilerin birbirini görmesi,³³⁴ velisiz nikâh yapılmaması³³⁵ ve kadının da rızasının alınarak³³⁶ evliliğin

³²¹ Nisâ 4/22.

³²² Vehbe ez-Zuhayli, age, c.7, s.29-30; Bilmen, age, c.2, , s.14.

³²³ Bilmen, age, c.2, s.14-15.

³²⁴ Abdülbaki, age, s.718.

³²⁵ İsrâ 17/32.

³²⁶ Rum 30/21.

³²⁷ Nahl 16/72.

³²⁸ Nûr 24/32.

³²⁹ Nisâ 4/21.

³³⁰ Nûr 24/33.

³³¹ Atar, agm, c.33, s.112.

³³² Tirmizî, "Nikâh", 1.

³³³ Ebû Davûd, "Nikâh", 1.

³³⁴ Buhârî, "Nikâh", 15.

³³⁵ Buhârî, "Nikâh", 36.

³³⁶ İbn Mâce, "Nikâh", 11.

gerçekleştirilmesi hususunda tavsiyelerde bulunmuştur. Ayrıca ciddi bir sebep olmaksızın evlilik akdinin sonlandırılmasından Allah Teâlâ'nın hoşlanmadığını belirtmiştir.³³⁷

Nikâh; Kitap, sünnet ve icma ile sabittir. Âlimlerin çoğunluğuna göre nikâh akdi sünnet veya müstehaptır.³³⁸ Ayrıca dini açıdan evlenmenin farz, vacip, sünnet, müstehap veya mekruh olması insanların içerisinde bulunduğu şartlara göre değişkenlik gösterebilir.³³⁹

Nikâhla ilgili İslam dinin genel yaklaşımı kadın ve erkeğin birbirlerinden uzak durmaları değil, Allah Teâlâ tarafından çizilen sınırlar çerçevesinde beraber yaşamalarıdır. Kastedilen sınırlardan maksat meşru bir nikâh ilişkisi ile yapılan evliliktir.³⁴⁰

Nikâh akdinin yapılması ve geçerli sayılması için bazı rükün ve şartları taşıması gerekir. Bu rükün ve şartlardan bazılarında eksiklik olması evliliğin ya hiç oluşmamasına veya eksik oluşmasına sebep olmaktadır.³⁴¹ Rükün ve şartla evlilik akdini oluşturacak temel öğeler kastedilir. Bu unsurlara uyulmadığı takdirde nikâh batıl olacaktır.³⁴²

Nikâh, kadın ve erkeğin tam anlamıyla bir aile olmalarını ve yuva kurmalarını sağlar. Neslin korunması ve nesep karmaşasına mani olunması için nikâhlı birliktelik çok önemlidir. Çünkü nesep nikâh ile sabit olduğu için doğacak çocuğun annesi ve babası da belli olur. Nikâhsız birlikteliklerde zina sonucu doğan çocukların ilerleyen zaman içerisinde tanışıp evlenmeleri, süt akrabalığı karmaşasıyla sütkardeşlerin evlenmeleri, annesini ve babasını tanımayan ilgisiz kalan çocukların sapkın akımlara yönelmeleri ve zararlı alışkanlıklara karşı bağımlılık kazanmaları kaçınılmaz olacaktır. Nikâh insanın yaratılışındaki şeref ve haysiyetine uygun bir şekilde hayatını devam ettirmesini ve kendisinden yetiyecek neslin korunmasını sağlar.

Nikâh konusunun önemine binaen konumuz çerçevesinden çok dışarı çıkmadan nikâhın çeşitlerine de değinilmesinin uygun olacağı kanaatindeyiz.

1.1. Nikâhın Çeşitleri

Nikâh akdinin unsurlarından ve şartlarından bazılarının eksik olması, nikâh akdinin sonuçlarının ve hukuki niteliğinin farklı olmasına sebep olur. Eksikliklerden bir kısmı akdin yapısını bozmadan sonradan düzeltilirken bir kısmı ise nikâh akdinin yeniden yapılmasıyla

³³⁷ Ebû Davûd, "Talâk", 3.

³³⁸ Detaylı açıklama için bk. Serahsi, age, c.4, s.193.

³³⁹ Detaylı açıklama için bk. Vehbe ez-Zuhayli, age, c.7, s.31-33; Mustafa el- Hin, *El-Fıkhu'l-Menhecî alâ Mezhebi'l-İmam eş-Şâfiî*, c.4, s.17-19

³⁴⁰ M. Akif Aydın (2013), *İlmihal 2 İslam ve Toplum, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları*, Ankara, 21. Baskı, s.199.

³⁴¹ Detaylı açıklama için bk. Cezîrî, age, c.4, s.16-25; Atar, agm, c.33, s.114-116.

³⁴² Aydın, age, s.203-204.

düzeltiler. Bazı vasıflar ise hiçbir şekilde düzeltiler. Bu doğrultuda nikâhın; sahih, fasit, batıl, mevkuf ve gayri lazım nikâh olmak üzere farklı çeşitleri ortaya çıkmıştır.³⁴³ Mezheplerde, evlilik şartlarındaki ihtilaflardan dolayı evlilik çeşitleri de değişmektedir.³⁴⁴

1.1.1. Sahih Nikâh

Nikâhın bütün rükün ve şartlarını tam anlamıyla karşılayan evlilik akdidir ve taraflar açısından bağlayıcıdır. Bu sahih evlilik ile eşler birbirlerinden faydalanabilirler. Sahih nikâh ile karı koca arasında helallik ortaya çıkar, mehir, miras, nesep, sıhri akrabalık ve nafaka gibi evliliğin bütün sonuçları oluşur. Bu akit ile eşler arasında sevgi, saygı ve muhabbet bağının oluşmasıyla birlikte birbirlerine karşı iyi günde ve kötü günde beraber olmalarını gerektiren sorumluluklar yüklenir.³⁴⁵ Bu nikâh ile kuran ailede neslin korunması mümkün olur.

1.1.2. Fasit Nikâh

Nikâhın rükün ve in'ikad şartlarının tam olmasıyla birlikte sıhhat şartlarında eksiklik veya ihtilaf olmasından dolayı bu nikâh fasit olarak adlandırılır. Nikâhta şahitlerin olmaması ve haram olduğunu bilmezken haram olan bir kadınla evlenmek gibi noksanlıklar bu nikâhın fasit olarak adlandırılmasına sebep olur. Ulema arasında bu nikâhın fasit ya da batıl olduğu konusunda ihtilaf mevcut olmakla birlikte kesin çizgiler çizilmemiştir.³⁴⁶

Fasit nikâh ile yapılan evlilik geçersizdir ve hukuki bir sonuç doğurmaz. Kadın ve erkeğin hemen ayrılmaları gerekir. Eğer ayrılmazlarsa mahkemece ayrılmak zorunda kalırlar. Eşler arasında herhangi bir cinsel birleşme gerçekleşmemişse yapılan evliliğin bir hükmü yoktur. Ancak eşler arasında birleşme meydana gelmişse, bu nikâha mehr-i misil ile mehr-i müsemma, talak iddeti, nesep ve hürmet-i müsahare³⁴⁷ hükümleri bağlanır.³⁴⁸

1.1.3. Batıl Nikâh

Bizzat rükünlerinde ve in'ikad şartlarından herhangi birinde eksiklik olan nikâhtır. Müslüman bir kadının gayri müslim bir erkekle evlenmesi ve mümeyyiz olmayan bir çocuğun evlenmesi örnek olarak verilebilir. Batıl nikâhın kuruluş şartlarında eksiklik olduğu için yapılan evlilik geçersiz olur ve hiçbir bağlayıcılığı yoktur. Kişiler cinsel ilişkiye girsin girmesin derhal ayrılmaları gerekir. Ayrılmazlarsa mahkeme kararıyla zorla ayrılırlar. Batıl

³⁴³ Nuri Kahveci (2017), *İslam Aile Hukuku*, Hikmetevi Yayınları, İstanbul, bs.2, s.121.

³⁴⁴ Vehbe ez-Zuhayli, age, c.7, s.95.

³⁴⁵ Atar, agm, c.33, s.116.

³⁴⁶ Vehbe ez-Zuhayli, age, c.7, s.109; Atar, agm, c.33, s.116.

³⁴⁷ Eşler arasında evlilikten dolayı oluşan hısımlık; Hamza Aktan (2009), "Sıhriyet", *TDV İslam Ansiklopedisi*, c.37, s.111.

³⁴⁸ Bilmen, age, c.2, s.34-35; Atar, agm, c.33, s.116; Kahveci, age, s.159.

nikâhta, sahih nikâhta olduğu gibi mehir, nafaka, nesep, iddet ve miras gibi hukuki sonuçlar uygulanmaz. Bir kısım fukahaya göre cinsel ilişki gerçekleşmişse kadına mehr-i misle denk gelecek şekilde bir tazminatın ödenmesi uygun olur.³⁴⁹

1.1.4. Mevkuf Nikâh

Mevkuf kelimesi ile akitlerde başkasının izninin ya da onayının olması kastedilir.³⁵⁰ Mevkuf nikâh, evlilik akdinde kuruluş, rükün ve sıhhat şartlarının tam olmasına rağmen nefâz yani yürürlülük şartlarında eksiklik değildir. Mevkuf olarak gerçekleşen nikâh icazet sahibinin onayına kadar fasit olarak kabul edilirken onaydan sonra sahih hale gelir. Mevkuf nikâh, akıl sağlıklı ve karar verebilme kabiliyeti yerinde olan fakat yaşı tutmayan reşit olmamış bir çocuğun kendi başına yapmış olduğu nikâhın velisi tarafından onaylanana kadar bekletilmesidir.³⁵¹

1.1.5. Gayri Lazım Nikâh

Bu nikâh akdinde lüzum yani bağlayıcılık şartlarında eksiklik vardır. Akıl sağlıklı yerinde olan ergenlik çağına erişmiş bir kadının kendi dengi olmayan bir kimse ile evlenmesi gayri lazım nikâh 'tır. Denklikten kaynaklı eksikliklerde velinin nikâh akdini feshetme yetkisi vardır.³⁵² Bu akitte taraflar arasında herhangi bir bağlayıcılık yoktur. Fesih hakkına sahip kişinin cinsel ilişkiye girmeksizin nikâhı feshetmesi sonucu hukuki bir sonuç ortaya çıkmaz. Ancak cinsel ilişki gerçekleştiği takdirde feshe kadar geçen zaman diliminde sahih nikâh şartları oluşur. Eğer kadın hamile ise fesih hakkı ortadan kalkar.³⁵³

1.1.6. Üzerlerinde İhtilaf Olan Bazı Fâsit Nikâh Türleri

1.1.6.1. Mut'a Nikâhı

Mut'a nikâhı, aralarında dini yönden evlenmelerine engel olmayan bir erkek ile kadının maddi bir bedel karşılığında belirli bir zaman dilimi içerisinde evli kalmaları, karı-koca hayatı yaşamalarıdır.³⁵⁴ Bu nikâh türü geçici olmakla birlikte cahiliye devrinde uygulanan nikâh çeşitlerinden bir tanesidir. Amaç aile kurmak ve çocuk sahibi olmak değil,

³⁴⁹ Vehbe ez-Zuhayli, age, c.7, s.112; Atar, agm, c.33, s.116.

³⁵⁰ Kahveci, age, s.162.

³⁵¹ Vehbe ez-Zuhayli, age, c.7, s.108-109; Atar, agm, c.33, s.116; Kahveci, age, s.162.

³⁵² Mehmet Akif Aydın (1985), İslam-Osmanlı Aile Hukuku, *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları*, İstanbul, s.31.

³⁵³ Kahveci, age, s.163; Atar, agm, c.33, s.116.

³⁵⁴ Serahsi, age, c.5, s.152; Bilmen, age, c.2, s.6; İbrahim Kâfi Dönmez (2006), "Mut'a" *TDV İslam Ansiklopedisi*, c.32, s.174.

cinsel manada erkeğin kadından faydalanmak istemesidir.³⁵⁵ Ancak bu nikâh ile oluşacak birliktelik sonucu bir çocuk dünyaya gelirse o çocuk kadına ait olur ve anneye nispet edilerek anılır.³⁵⁶

Mut'a nikâhının uygulanışı cahiliye devrine dayandığı için Hz. Peygamber bu uygulamayı tedrici olarak yani zamana yayarak yasaklamıştır.³⁵⁷ Yine Hz. Peygamber Mut'a nikâhına İslam'ın ilk dönemlerinde bazı savaşlarda askerleri sıkıntıya sokmamak için savaş sebebiyle³⁵⁸ izin vermiş olsa da daha sonra tamamen yasaklamıştır.³⁵⁹ Hayber gazvesinde³⁶⁰ ve Veda haccında³⁶¹ Hz. Peygamberin Mut'a nikâhını açıkça yasakladığı belirtilmiştir. Hz. Ömer'de halifelğinde Mut'a nikâhının meşruiyetine dair söylemlerde bulunan kişilere karşı bu nikâha teşebbüs edenleri zina işlemiş gibi sayarak recmedeğini açıklamıştır.³⁶²

Mezheplerde Mut'a nikâhını, Şia caiz görürken³⁶³, cumhur icma ile batıl saymıştır.³⁶⁴ Mâlikîler, Mut'a nikâhını batıl sayarak İbn Abbas'ın görüşlerinde önce caiz olduğunu daha sonra yasak olduğunu açıklamasından³⁶⁵ dolayı bu durumu şüpheli görmüş ve Mut'a nikâhı yapan kimselerin cezalandırılmasında had cezasının uygulanmayacağını belirtmişlerdir.³⁶⁶ Şâfîliler, Mut'a nikâhının belirli bir zaman aralığı ile sınırlandırılmasından sebep bu nikâhı batıl saymıştır. Çünkü zaman ile sınırlandırılan nikâh asli amacı olan aile kurma ve çocuk sahibi olmanın dışında cinsel arzu ve isteklere hizmet etmektedir.³⁶⁷ Hanbelîlerde, veli ve şahitler huzurunda olsun veya olmasın belirli bir zamanla sınırlandırılarak ve Mut'a lafzı³⁶⁸ kullanılarak yapılan nikâh akdi batıldır. Bu nikâh ile birliktelik yaşayan kişiler arasında mirasçılık bağı oluşmazken çocukları olursa çocuğun nesebi babaya bağlı olur. Ayrıca bu kimselere had cezası değil ta'zir cezası uygulanır. Hanefîlerde de, Hanbelîlerde olduğu gibi Mut'a nikâhı batıldır.³⁶⁹

³⁵⁵ Ali Osman Ateş (2021), İslam'a Göre Cahiliye ve Ehl-i Kitap Örf ve Adetleri, Beyan Yayınları, İstanbul, bs.3, s. 332-333.

³⁵⁶ Adem Apak (2017), Kur'an'ın Geliş Ortamında Arap Toplumu (Sosyal, Kültürel ve İktisâdi Hayat), Kuramer Yayınları, İstanbul, bs.1, s.237.

³⁵⁷ Tirmizî, "Nikâh", 29.

³⁵⁸ Cezîrî, age, c.4, s.85.

³⁵⁹ Müslim, "Nikâh", 3.

³⁶⁰ Buhârî, "Nikâh", 32

³⁶¹ Ebû Davûd, "Nikâh", 13.

³⁶² İbn Mâce, "Nikâh", 44; Serahsi, age, c.5, s. 153; Ateş, age, s.335.

³⁶³ Detaylı açıklama için bk. Dönmez, "Mut'a", c.32, s. 174-180.

³⁶⁴ Vehbe ez-Zuhayli, age, c.7, s.117; Bilmen, age, c.2, s.25.

³⁶⁵ Tirmizî, "Nikâh", 28; Ateş, age, s.340.

³⁶⁶ Cezîrî, age, c.4, s.86.

³⁶⁷ Cezîrî, age, c.4, s.86-87; Vehbe ez-Zuhayli, age, c.7, s.118.

³⁶⁸ Mut'a lafzı: "Bir erkeğin bir kadına beni kendi vücudundan yararlandır demesi veya kadının belirli bir mal karşılığında seni kendimden faydalandırırım demesidir": Cezîrî, age, c.4, s.87.

³⁶⁹ Cezîrî, age, c.4, s.87-88.

1.1.6.2. Şiğar (Berdel) Nikâhı

Şiğar nikâhı; mehir vermeksizin bir erkeğin kızını ya da kız kardeşini başkasının kızı veya kız kardeşiyle karşılıklı değiştirmesi ile gerçekleştirilen nikâhtır. Hanefîlere göre mekruh olan Şiğar nikâhında kadınların birbirleri için mehir sayılmaları fasittir ancak kadınlara mehr-i misil tayin etmek ile nikâh caiz olur. Şâfiîlere göre Şiğar nikâhı Hz. Peygamberin yasaklamasından³⁷⁰ ve mehrin kadının uzvundan faydalanılması üzerine kurulması yani kadınların cinsel uzuvlarında bir ortaklık oluşturulmasından dolayı geçersizdir. Eğer cinsel birleşme söz konusu olursa mehr-i misil gerekir. Hanbelîlere göre kadınların ikisine de mehir tayin edilirse veya mehir tayin edilen kadının nikâhı sahih olur. Mehr ödenmezse nikâh batıldır. Mâlikîlere göre bu nikâh batıldır ve cinsel temas olsun olmasın nikâh feshedilir. Cinsel birleşme gerçekleşirse kadına mehr-i misil verilir.³⁷¹

1.1.6.3. Hülle Nikâhı

Bir kimsenin üç talak ile boşandığı eşiyle tekrar evlenebilmesi amacıyla yapılan nikâh türüdür. Hülle nikâhın da üç talakla boşanan kadın iddet süresini bekledikten sonra başka bir kimseyle sahih bir nikâh ile evlenir ve bu evlilik boşanma veya ölümle sonuçlandıktan sonra kadın tekrar iddet süresini bekleyerek eski eşiyle yeniden evlenebilir.³⁷²

Cahiliye devri uygulamalarından olan hülle nikâhında erkekler herhangi bir boşama sınırı olmadan ve iddet süresi beklemeden eşleriyle tekrar birlikte olabiliyorken kadının istismar edilmesine, zulme uğramasına, toplumun en önemli kurumu olan aile yapısının bozulmasına ve gereksiz yere boşanmalara engel olunması amacıyla Kur'ân'da boşanma üçle sınırlandırılmış³⁷³ ve tekrar birliktelik için gerekli şartlar açıklanmıştır.³⁷⁴

İnsanların ani karar vermeleri ve bir anlık sinirlenmeleri sonucu oluşan boşanmalarda hukuki sonuçlar ortaya çıksa da evliliklerini devam ettirmek isteyen ve zor durumda kalanlar için hülle nikâhı çözüm yolu olarak kullanılmıştır. Ancak nikâh akdinin sahih olması için ikinci evlilikte kişiler arasında anlaşma ve hile olmadan sahih bir şekilde amacına uygun olarak gerçekleşmesi, ikinci koca ve kadın arasında cinsel birleşmenin olması gerekir. Yani eski koca ve yeni koca arasında herhangi bir anlaşma sonucu geçici olarak evlenip boşanma olmamalıdır. İkinci evlilik tamamen doğal olarak gerçekleşerek eşler arasında cinsel temas

³⁷⁰ Müslim, "Nikâh", 60.

³⁷¹ Serahsi, age, c.5, s.105-106; Cezîrî, age, c.4, s.116-117; Vehbe ez-Zuhayli, age, c.7, s.116-121; Hasan Güleç (2010), "Şiğar" *TDV İslam Ansiklopedisi*, c.39, s.142-143.

³⁷² Saffet Köse (1998), "Hülle", *TDV İslam Ansiklopedisi*, c.18, s.475.

³⁷³ Bakara 2/229-230.

³⁷⁴ Saffet Köse (1998), Hülle ve Hüllecilik Konusuna İslam'ın Bakışı, *Mehir Dergisi*, sy.2 s. 43; Bakara 2/229-230.

olmalıdır. Ayrılık ya ölüm ya da anlaşmazlık sonucu boşanma ile gerçekleşirse eski karı koca arasında tekrar bir birliktelik söz konusu olabilir.³⁷⁵ Aksi halde Hz. Peygamber ikinci eş ile cinsel temas olması³⁷⁶ gerektiğini açıklamakla birlikte hülle yapan ve yaptıran erkeklere lanet etmiş³⁷⁷, hülle yapanı kiralık teke³⁷⁸ olarak adlandırmıştır. İslam hukukçularının çoğuna göre üç talak ile boşanan kadının başkasıyla yaptığı nikâh akdi ile eski eşine helal olmaz. Gerçek ve fiili bir evliliğin olması şarttır.³⁷⁹

Genel olarak cahiliye döneminde kadının onurunu ve akrabalık ilişkilerini zedeleyen, haksızlıklara ve zulme sebep olan birçok nikâh türü mevcutken İslam dinin gelmesiyle bu nikâh türleri kaldırılmış ve bir kısmı İslam dininde zina olarak değerlendirilmiştir. İslam dini nikâh ile ilgili yaptığı düzenlerle kadın ve erkek arasındaki adaletin sağlanmasıyla eşlerin birbirlerine karşı sorumluluklarını ve haklarını belirterek iyi bir aile yapısının kurulmasını amaçlamış ve yetiyecek sağlam nesillerin temellerini atmak istemiştir.³⁸⁰ Böylece nesil ve nesep korunmuş olacaktır.

2. NESLİN KORUNMASINDA AİLENİN VE ÇOCUK YETİŞTİRMENİN ÖNEMİ

2.1. Ailenin Önemi

Aile; erkek ve kadının meşru bir nikâhla kurduğu yuvası, insanlığın en temel sosyal kurumu, toplumun çekirdeği ve yapı taşıdır.³⁸¹ Akrabalık bağıyla birbirine bağlanan kişilerin oluşturduğu topluluktur.³⁸² Aile; toplumun sahip olduğu asıl özü kazandıran, muhafaza eden ve geleceğe taşıyan ana unsurdur.³⁸³

Toplumlar ailelerden, aileler kadın ve erkeğin birlikteliğinden oluşur. Aile kurumu ne kadar sağlam ve sağlıklıysa toplumda o kadar sağlam ve sağlıklı olur. Bir toplumun gelenek ve göreneklerini, dini, ahlaki değerlerini, neslini koruması ve nesep karmaşasına mani olması bilinçli ve ahlaklı nesillerin yetiştirdiği aile kurumu ile mümkündür. Ailenin temeli ise geçerli sahih bir nikâh ile oluşturulur. Bu bağlamda İslam dininde nikâhsız oluşturulan birliktelikler

³⁷⁵ Köse, “Hülle”, s.476.

³⁷⁶ Buhârî, “Şehâdât”, 3.

³⁷⁷ Ebû Dâvûd, “Nikâh”, 16.

³⁷⁸ İbn Mâce, “Nikâh”, 33.

³⁷⁹ Köse, Hülle ve Hüllecilik Konusuna İslam’ın Bakışı, s. 44

³⁸⁰ Adnan Demircan (2013), Cahiliye ve Hz. Peygamber Dönemi Uygulamalarıyla Nikâh, *Diyanet İlmî Dergi*, c.49, sy.3, s.39-41.

³⁸¹ Hamdi Döndüren (2016), *Delilleriyle Aile İlmihali*, Erkam Yayınları, s.125.

³⁸² Mehmet Âkif Aydın (1989), “Aile” *TDV İslam Ansiklopedisi*, c.2, s.196.

³⁸³ Fatma Bayraktar Karahan (2019), Günümüz Dünyasında Bir Sığınak: Aile, *Diyanet Aile Dergisi*, Ocak, sy.1, s.6.

yasaklanmış meşru evlilikler teşvik edilmiştir.³⁸⁴ Çünkü nikâhlı birlikteliklerde kişiler bedensel ve zihinsel anlamda hem kendilerini hem de aile fertlerini korumaktadır. Kur’ân’da “*Ey iman edenler! Kendinizi ve ailenizi yakıtı insanlar ve taşlar olan ateşten koruyun...*”³⁸⁵ buyruğuyla insanların ailesine ve kendisine zarar verecek, cehennem azabına düşmelerine, neslin, nefsin ve toplumun itlafına sebep olacak zina vb. her türlü kötülüklerden uzak durması gerektiği anlaşılmaktadır. Öyle ki Hz. Peygamber de malını, dinini, canını ve ailesini savunurken ölen kimselerin şehit olacağını söylemiştir.³⁸⁶

Ailenin varlığını sürdürebilmesi, kadın ve erkeğin arasındaki birliktelik ile gerçekleşir. Kadının ve erkeğin yaratılışındaki temel unsurlardan bir tanesi de birbirlerini tamamlamalarıdır. Kur’ân’da “*içinizden, kendileriyle huzura kavuşacağınız eşler yaratıp; aranızda muhabbet ve rahmet var etmesi...*” ayeti de kadın ve erkeğin birlikte yaşaması gerektiğine dair bir delil olarak gösterilebilir. Aile içinde kadın ve erkeğin güzel geçinebilmesi için huzur ve sükûnet içerisinde aile bağlarını korumak adına muhabbet, merhamet, mahremiyet, adalet, nezaket ve sorumluluk gibi değerlerin ihmal edilmemesi de önemlidir.³⁸⁷

Aile ortamı insanları bireysellikten ve yalnızlık buhranından kurtaran bir ortamdır. Kur’ân’da “*Sizi bir tek candan yaratan, kendisiyle mutlu olsun diye ondan da eşini yaratan O’dur...*”³⁸⁸ beyanıyla mutluluk evliliğe, aile kurmaya ve ayetin devamında ifade edildiği gibi evlat sahibi olmaya bağlanmıştır. Bazı kimseler yalnızlıktan, anne babanın ilgisizliğinden veya aile içinde aile olamamanın vermiş olduğu eksiklikle bunalımlara, sıkıntılara ya da kötü arkadaş çevresiyle cinsel sapkınlıklara yönelerek hem dünyasını hem de ahiretini zayi edebilir.

İnsanın doğumundan itibaren var oluşu ailesi ile mümkün olur. Bir kimsenin tek başına çocuk sahibi olması, çocuğun sperm bankası olarak adlandırılan yerden alınarak babasının belli olmaması veya taşıyıcı anne tutarak ne öncesinde ne de sonrasında çocuk ile arasında bir bağ kurmadan evlat sahibi olmasının konuşulması ve normalleştirilmesi çabası aile yapışana ve neslin ihyasına zarar vermektedir.³⁸⁹ Öyle ki neslin çoğaldığı ve korunduğu, maddi ve manevi değerlerin işlendiği, sevgi, saygı ve fedakârlığın öğrenildiği yer anne, baba

³⁸⁴ Buhârî, “Nikâh”, 2.

³⁸⁵ Tahrîm 66/6.

³⁸⁶ Tirmizî, “Diyat”, 21.

³⁸⁷ Sema Çelem (2019), Aile Olmak, *Diyanet Aile Dergisi*, Ocak, sy.1, s.12-13.

³⁸⁸ Âraf 7/189.

³⁸⁹ Karahan, agm, s.6-7.

ve evlatların bir arada yaşadığı mutlu ve huzurlu bir aile ortamıdır. Unutulmamalıdır ki aile; çocuğun dünyaya dair bir şeyler öğrendiği, aidiyet duygusunu hissettiği ilk yerdir.³⁹⁰

Neslin korunması için aile içi ilişkilerin dini ve dünyevi anlamda çok iyi sürdürülmesi anne ve babanın vazifesidir. Aksi takdirde çevresel faktörlerin uyarıcı etkisiyle çocukların kötülöklere ve sapkınlıklara kayması kaçınılmaz olacaktır. Her anlamda anne ve baba kendileri başta olmak üzere çocuklarını güncel tehditlere karşı muhafaza etmelidir. Bu hususta “*De ki: Şüphesiz hüsrana uğrayanlar, kıyamet gününde kendilerini ve ailelerini hüsrana sokanlardır. İyi bilin ki bu, apaçık hüsranın ta kendisidir*”³⁹¹ ayetinin uyarısı dikkate alınmalıdır.

2.2. Neslin Korunmasının ’da Anne ve Babanın Önemi

Kadın ve erkek arasında geçerli bir nikâh akdi ile oluşturulan ve çocuk nimetiyle bereketlendirilen aile kurumunun korunması için anneye, babaya ve evlatlara düşen bazı görevler vardır. Aile olmak demek vücudun uzuvları gibi olmak demektir. Aile bireyleri bir vücudun organları gibi hayatları boyunca birbirlerine bağılırlar. Bir kişinin yaşayacağı acı ve sıkıntı beden misali aile bireylerinin tamamında hissedilir. Bu bağlamda aile içinde mutluluk ve huzuru sağlamak için aile bireylerinin bazı görev ve sorumlulukları vardır.

Günümüz modern dünyasında aile içinde olması gereken birlik, beraberlik, sevgi, saygı, fedakârlık ve muhabbet bağlarının altı oyulmuş, birbirlerine maddi çıkar güden ve bireyselleşen bireylerin sayılarının artmasıyla aile kurumu yok edilmeye başlanmıştır. İslam dininde ise kadın ve erkeğe hem aile hayatları için hem de kendileri için bazı sorumluluklar yüklenmiştir. Öyle ki sorumluluklarının bilincinde olan ebeveynler ailelerine karşı emanet bilinciyle yaklaşmalıdır. Eşler ve çocuklar birbirlerine emanettir. Emanet ise korunup kollanması gerekli olan şeydir. Hz. Peygamber (s.a.v)’in “*Bakmakla yükümlü olduğu kimseleri ihmal etmesi, kişiye günah olarak yeter*”³⁹² buyruğu ile de ailemize karşı sorumluluk sahibi olduğumuz anlaşılmaktadır.³⁹³

Ebeveynlerin çocuklarını yetiştirirken çağın getirdiklerini de dikkate alması gerekir. Normal evlilikler dışında farklı evliliklerin ortaya çıkması, ahlaksızlıkların normalleştirilmeye çalışılması, hayatın her alanında teknolojinin ve teknolojik aletlerin var olmasıyla da bazı tedbirlerin alınması zorunlu hale gelmiştir. Aile hayatını tehdit eden, çocukların ahlakını ve edebini bozan kısaca bir neslin zayi olmasına sebep olan her türlü unsura karşı anne ve

³⁹⁰ Kübra Çiçekli (2023) , En Güvenli Sığınak Aile, *Diyanet Aile Dergisi*, Mayıs, sy.53, s.16-17.

³⁹¹ Zümer 39/15.

³⁹² Ebû Dâvûd, “Zekât”, 45.

³⁹³ Nimet Keseli Ustabası (2020), Ailede Sorumluluk Paylaşımı, *Diyanet Aile Dergisi*, Mart, sy.15, s.21.

babanın ailesine sahip çıkması, çocuklarına gerekli ilgiyi ve eğitimi vermesi gereklidir. Bu hususta aile içerisinde eşlerin birbirlerine karşı olan ilgi, alaka ve iletişimleri başta olmak üzere çocuklarının eğitimleri neslin korunması için oldukça kıymetli hale gelmiştir.

2.2.1. Eşler Arasındaki İlişkinin Önemi

Her şeyden önce hayatlarını birleştirmeye karar vermiş kişilerin arasında ki sevgi bağı kuvvetli olmalıdır. Sevgi ve saygı çerçevesinde kurulan evliliklerde mutluluğun devam etmesi ve iyi nesillerin yetişmesi için erkeğin ve kadının aile içi ilişkilerinin iyi olması kıymetlidir. Erkek evinin bütün dış işleriyle ilgilenerak ailesine vereceği maddi ve manevi değeri esirgememelidir. Eşinin imanında ve ibadetlerinde eksiklik varsa bunu gidermeye çalışmalı, daima nazik ve kibar olmalıdır. Bu konuda Hz. Peygamber (s.a.v) de, “*Mü'minlerin iman bakamından en mükemmel olanı ahlaki güzel ve ailesine nezaketle muamele edenlerdir, sizin hayırlınız karısına karşı hayırlı olandır...*”³⁹⁴ buyurmuştur. İslam dini erkeklerin eşine veya ailesinde bulunan kadınlara karşı kibar ve nazik muamelede bulunulmasını istemektedir.³⁹⁵

Kadın ise eşine karşı sevgi ve saygı ile bağlanmalı ve sadık olmalıdır. Evin idaresi, çocuklarının eğitimi ve terbiyesinde dikkat etmelidir. Yine Hz. Peygamber (s.a.v) “*Kocası kendisinden razı olduğu halde hangi mü'mine kadın ölürse Cennet'e girer*”³⁹⁶ buyruğu da kadının eşi üzerindeki sorumluluğunu göstermektedir.³⁹⁷ Eşlerin birbirleriyle olan güzel ilişkileri ile önce aile kurulur sonrada tam anlamıyla aile olunur. Eşlerin arasında gelişen bağlılık neticesinde evliliğin meyvesi olarak çocukları dünyaya gelir ve hayatlarında farklı bir boyuta geçerek görev ve sorumluluklarını artırmaları gerekir. Bu bağlamda kişilerin hem ailelerini hem de kendilerinden yetişecek nesillerini koruyup kollamalarının ancak İslam'ın yaşandığı iyi bir aile ortamında çocuklarına verecekleri eğitimle mümkün olmaktadır.

2.2.2. Ailede Çocuk Eğitiminin Önemi

Anne ve babanın vazifesi sadece dünyaya çocuk getirmek değildir. Asıl vazife çocuklarını topluma faydalı ve dini değerlerine bağlı olmaları için yetiştirmektir. Unutulmamalıdır ki çocuklar berrak bir su gibidir hangi kaba konursa onun şeklini alır. Çocuğun hayatında ilk eğitim ve öğretiminin başladığı, örnek aldığı, karakterinin, kişiliğinin ve ahlakının oluştuğu yer ailesidir. İlk öğretmenleri de annesi ve babasıdır. Çocukların ahlak, sevgi, saygı, doğruluk ve dürüstlük gibi iyi hasletleri ilk kazandığı yer aile ortamı olduğu gibi

³⁹⁴ Tirmizî, “Radâ”, 11; Ebû Dâvûd, “Sünnet”, 15; İbn Mâce, “Nikâh”, 50.

³⁹⁵ A.Hamdi Akseki (1969), *İslâm Dini (İtikat, İbadet ve Ahlak)*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, bs.20, s.263.

³⁹⁶ İbn Mâce, “Nikâh”, 4.

³⁹⁷ Akseki, age, s.63.

zararlı alışkanlık, ahlaksızlık ve dinsizlik gibi kötü hasletlerinde ilk olarak kazanıldığı yer yine ailedir. Çünkü çocuklar, iyiyi ve kötüyü ayıramayacak durumda oldukları için aile bireylerinden gördüklerini doğru kabul ederek öylece davranmaya başlayabilirler. Çocuk dünyaya anne ve babasının gözüyle bakarak kişiliğini ve karakterini oluşturur. “*Her doğan fitrat üzere doğar. Sonra anne babası onu Yahudi, Hristiyan veya Mecusi yapar*”³⁹⁸ hadisi de çocukların temiz bir fitrat üzere doğduğunu ve çevresel faktörlerin etkisiyle değişebileceğini göstermektedir.

İslam dininde aile bağları ile oluşturulan ilişkiler sadece dünya hayatı ile sınırlı değildir. Bu birliktelik dünya hayatından sonra ebedi hayatta da devam edecektir. Hz. Peygamber (s.a.v)’ de insanın, öldükten sonra kendisine dua eden hayırlı bir evlattan dolayı amel defterinin kapanmayacağını açıklaması aile içerisindeki bağın dünya da olduğu gibi ahirette de devam edeceğinin göstergesidir.³⁹⁹ Ayrıca “*Ey iman edenler! Mallarınız da çocuklarınız da sizi Allah’ı anmaktan alıkoymasın. Bunu yapanlar mutlaka hüsrana uğramışlardır*”⁴⁰⁰ ayetince çocuk, anne ve baba için nimet olduğu kadar bir imtihan sebebidir.

Ailenin neslini koruyabilmesi için dikkat etmesi gereken en önemli hususlardan bir tanesi çocuklarının eğitimidir. Ahlak eğitimi, din eğitimi ve sosyal bilimlerin eğitimi neslin korunmasında, aile içinde ve toplum nezdinde birliği ve huzuru sağlama açısından önemlidir.

Ahlak; insanın iyi ya da kötü olarak adlandırılmasına yol açan manevi özellikleri ile ortaya koyduğu davranışlarıdır.⁴⁰¹ Çocuklara ahlaki davranışın kazandırılması önce aile bireylerinin neyin iyi ya da kötü olduğunu bilmesiyle gerçekleşir. Çünkü çocuk doğuştan kazanmış olduğu beceri ve içgüdüleri dışında hiçbir şey bilmediği için davranışları doğal olarak etrafından aldıklarıyla ve gördükleriyle şekillenecektir. Çocuğun bir şeyi öğrenmesi ya taklit yoluyla ya da doğrudan anlatmak suretiyle gerçekleşir. Çocuklara iyiyi ve kötüyü, doğruyu ve yanlış anlatarak onlara telkin vermekte bir ahlak eğitimidir. Çocuğun kendisine olan saygısını oluşturmak ve kırmamak adına onur kırıcı ve aşağılayıcı söylemlerden uzak durulması gerekir. Çocuklarda ahlak eğitiminin önemiyle ilgi Hz. Peygamber (s.a.v)’ de “*Hiçbir baba çocuğuna güzel ahlâktan daha hayırlı bir miras bırakmamıştır*,”⁴⁰² “*Çocuklarınıza ikramda bulunun ve terbiyelerini güzel yapın!*”⁴⁰³ buyurmuştur. Aynı

³⁹⁸ Müslim, “Kader”, 22.

³⁹⁹ Tirmizî, “Ahkâm”, 36; Ali Eren (2013), *İslam’da Evlilik Ve Aile Eğitimi*, Sağlam Yayınevi, İstanbul, s. 256.

⁴⁰⁰ Münâfikûn 63/9.

⁴⁰¹ Mustafa Çağrı (1989), “Ahlak”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, c.2, s.1.

⁴⁰² Tirmizî, “Birr”, 33.

⁴⁰³ İbn-i Mâce, “Edeb”, 3.

zamanda neslin korunması için çocuklara verilen ahlaki eğitim verilecek din ve inanç bilgisiyle de ilişkilidir.⁴⁰⁴

Ailede din eğitiminin ilk aşaması bebeğin doğumuyla birlikte ailenin ona güzel bir isim koymasıyla başlar. Daha sonra aile bireyleri din eğitimine sevgi ve şefkatle devam etmelidir. Annenin bebeğini uyuturken söylediği ninnilerin dini motiflerle bezeli olması, evde dini içerikli müziklerin dinlenmesi ve yine evde bulunan tabloların dini temalı olması bile dini eğitimin bir parçasıdır. İlerleyen yaşlarda dini terimlerin çocuğa aşina hale getirilmesi ve günlük hayatta kullanılması, anne babanın dini yaşantısıyla çocuğa örnek olması, uygun yaşa geldiğinde Allah Teâlâ'nın emir ve yasaklarının çocuğa anlatılması ailelerin mutlak sorumluluğu olmalıdır. Bu şuurla büyüyen çocuk Allah'ın emir ve yasaklarını bilir ve gönülden bağlanır. Böylece çocuk büyüdükçe Allah Teâlâ'nın yasaklamış olduğu zina, cinsel sapkınlık, ahlaksızlık ve kötü davranışların içerisine düşmekten kurtulabilir.⁴⁰⁵ Neslin korunması için ailenin başta örnek olma yoluyla çocuklarına verecekleri iyi bir ahlaki ve dini eğitimin kaçınılmaz olduğu açıkça görülmektedir.

2.2.3. Çocukların Zararlı Etkenlere Karşı Korunması

Zararlı alışkanlıklar; insan sağlığını ve yaratılışındaki özelliklerine zarar veren, ahlâkî değerlerini, ailesiyle, toplumla ilişkisini ve neslin korunması ilkesini bozan, yapılması gereken vazifelerin yerine getirilmesini engelleyen olumsuz tutum, davranış, yönelim ve tercihlerdir.⁴⁰⁶

Neslin maddi, manevi, dini, ahlaki ve üreme yönünden korunması için aile bireylerinin çocuklarını içerisinde bulundukları veya bulunma ihtimali olan alkol, sigara, uyuşturucu, kumar, yalan, iftira, dedikodu, gıybet, faiz, sosyal medya, internet ve cinsel sapkınlık vb. bütün zararlı unsurlara karşı korumalıdır. Bu hususta anne ve babanın çocuklarını koruması gereken bazı etkenler:

Alkol ve uyuşturucu; sarhoşluk vererek akıl, vücut ve ruh sağlığını bozmaktadır. Doktorlar, sosyologlar ve psikologlar alkol ve benzeri maddelerin aile ve topluma zarar verdiği hususunda ittifak etmiştir. Kur'ân'da *“Ey iman edenler! İçki, kumar, dikili taşlar, fal*

⁴⁰⁴ Mehmet Zeki Aydın (2003), Ailede Ahlak Eğitimi, Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, c.7, sy.2, s.143.

⁴⁰⁵ Eyüp Şimşek (2004), Çocukluk Dönemi Dini Gelişim Özellikleri ve Din eğitimi, *Din bilimleri Akademik Araştırmaları Dergisi* 4, sy.1. s. 207-220.

⁴⁰⁶ Mehmet Zeki Karakaya (ts.), *Zararlı Alışkanlıklar*, [Erişim: 10.06.2024, <https://www2.diyaret.gov.tr/DinHizmetleriGenelMudurlugu/VaazHizmetleri/Zarar%C4%B1%20Al%C4%B1%C5%9Fkanl%C4%B1klar.pdf>]

okları şeytan işi iğrenç şeylerden ibarettir. Bunlardan kaçının ki kurtuluşa eresiniz”, “Şüphesiz şeytan içki ve kumar yoluyla aranızda düşmanlık ve kin sokmak, sizi Allah’ı anmaktan ve namazdan alıkoymak ister...”⁴⁰⁷ ayetleri ve Hz. Peygamber (s.a.v)’in “Sarhoş eden her şey içkidir ve sarhoş eden her şey haramdır”⁴⁰⁸ hadisi içkinin azının veya çoğunun⁴⁰⁹, bütün türlerinin zararlı olduğunun ve yasaklandığının dini delilidir. Aile efradı çocuklarını ferdi, ruhi, ekonomik, sosyal ve ailevi çöktüşlere, içe kapanık hastalıklı kişiler olmalarına, trafik kazası ve cinayet gibi birçok toplumsal problemlerin ortaya çıkmasına kısaca neslin bozulmasına sebep olan sarhoşluk verici zararlı alışkanlıklara karşı korumalıdır.⁴¹⁰

Sigara; son dönemde ortaya çıkan bir etken olmasından dolayı hakkında herhangi bir nass bulunmamakla beraber son dönem İslam âlimleri sigaranın hükmü konusunda açıklamalar yapmıştır. Sigaranın hükmü açık nass olmasa bile İslam’ın koymuş olduğu genel kural ve ölçüler vardır. Bazı meseleleri bu ölçülere göre değerlendirmek gerekir. Öyle ki sigaranın nikotini ve dumanının insanın bünyesinde kanser, sinir bozukluğu, kalp, damar, böbrek hasatlıkları ve üreme fonksiyonlarının olumsuz etkilemesi gibi birçok zarara yol açtığı bilim insanları tarafından ihtiva edilmektedir.⁴¹¹ Kur’ân’da “...kendi ellerinizle kendinizi tehlikeye atmayın...”⁴¹² ayeti ve Hz. Peygamber (s.a.v)’in “Ne doğrudan zarar verme ne zarara zararla karşılık verme vardır”⁴¹³ hadisi ile temel gayenin kişinin kendisine ve etrafındakilere zarar vermemesi olduğu anlaşılmaktadır. Sigaranın hükmü, hem içene hem de dumanını soluyana zarar vermesi yönünden değerlendirilmelidir. Anne ve babaların nesillerini koruyabilmeleri için önce kendileri sigara içmeyerek örnek olmalı ve içilen arkadaş ortamlarından çocuklarını uzak tutmaları gerekir.

Kumar, insanları Allah Teâlâ’yı zikretmekten alıkoyarken aynı zamanda insanlar arasında kin ve nefret tohumları ekerek ailede ve toplumda huzurla birlikte nesli de bozmaktadır. Yine Müslüman kumar yoluyla kazancını şansa ve tesadüfe değil alın terine bağlamalıdır. Başkalarının mallarını meşru çizgilerin dışına çıkarak almak ve yemek ise haramdır. Kur’ân’da kumar vb. uygulamaların şeytan işi bir pislik olduğu beyan edilmiş,⁴¹⁴

⁴⁰⁷ Mâide 5/90-91

⁴⁰⁸ Müslim, “Eşribe”, 73-74.

⁴⁰⁹ Tirmizî, “Eşribe”, 3.

⁴¹⁰ İlmihal 2 İslam ve Toplum (2013), İçecekler, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, bs.21, s. 65.

⁴¹¹ Age, s.67-68.

⁴¹² Bakara 2/195.

⁴¹³ İbn Mâce, “Ahkâm”, 17.

⁴¹⁴ Mâide 5/90-91.

gönül hoşnutluğuna dayalı ticaretin yapılması istenmiştir.⁴¹⁵ Nesli korumak için ebeveynlerin paralarını kumar ile kazanmamaları ve çocuklarına kötü örnek olmamaları gerekir.

Sosyal Medya, dijital Platformlar, internet ve televizyonun kullanımında dikkatli olunması gerekir. Çünkü neslin ahlakının ve inancının korunması için oldukça önemlidir. Evler insanların mahremi olmakla birlikte hep birlikte yaşanan, aile olma bilincine kavuşulan ve hayata bakışın şekillendiren yerdir. Evlerin dışarıdan gözükmemesine karşın kullanılan duvarlar ve perdeler nasıl mahremiyet hissiyle doğrudan ilişkiliyse, internet ortamında paylaşılan çocukların resim ve videoları da bir o kadar mahremiyet hissiyle ilişkili olmalıdır. Ebeveynler çocuklarının mahremiyetlerini, ev hallerini ve aile içi ilişkilerini afişe etmemelidir. Evlerin etrafındaki taşın duvarlar kaldırılıp camdan duvarlar örülmemelidir. Aileler, kendileri ve çocukları için sosyal medya, internet vb. bütün dijital mecraların kullanımı konusunda bilinçli olmalıdır.⁴¹⁶

İnternet kullanımının faydası olduğu kadar zararı da vardır. Ebeveynlerin, genç ve çocukların karşılaştığı büyük problem sosyal medya veya yazılı görsel dijital mecra bağımlılığıdır. Bu bağımlılık dijital zorbalığa sebep olmaktadır. İnsan aklını örten, anlama ve kavrama yeteneğinden mahrum bırakan bağımlılıkların hepsine karşı çıkan İslam, insana dünya hayatında daima sorumluluk bilinciyle davranmasını öğütler.⁴¹⁷ Anne ve babaya düşen görev ise teknolojik gelişmelerden uzak kalmamak ve sorumluluğun farkında olarak gerekli sınırları belirlemektir. İnternet gibi çok geniş bir mecrada sapkınlıklara ve zararlı yönelimlere karşı çocukların yalnız ve savunmasız bırakılmaması gerekir.⁴¹⁸

Teknolojinin kullanımından kaynaklı olarak aile içi ilişkiler de etkilenmektedir. Çocukların huzursuzlanması, sıkılması, durmaması ve ebeveynlerin işlerinden dolayı teknolojiyi “çocuk bakıcısı” olarak kullanması ilerleyen süreçte problem çıkartabilir. Çocukların denetimsiz bir şekilde izledikleri veya oynadıkları oyunlar ahlak anlayışlarını bozarken aile bireylerinden kopuk vaziyette vakit geçirmeleri kaygı uyandırmaktadır. Teknolojinin ve sosyal mecraların kullanımında aile çocuklarını göz önünde tutarak ne yaptıklarını görmeli, onlara karşı denetim yaparak kurallar koymalı, akıl ve beden sağlığı için süre takibi yapmalıdır.⁴¹⁹

⁴¹⁵ Nisâ 4/29.

⁴¹⁶ Mustafa Çuhadar (2019), Medya Okur Yazarlığı, *Diyanet Aile Dergisi*, Ağustos, sy.8, s.4-9.

⁴¹⁷ Kaan H. Süleymanoğlu (2023), Yeni Nesil Şiddet Dijital Zorbalık, *Diyanet Aile Dergisi*, Eylül, sy.57, s. 5-9.

⁴¹⁸ Cihan Uluç (2021), Uzmanına Sorduk, *Diyanet Aile Dergisi*, Aralık, sy.36, s.10-13.

⁴¹⁹ Senem Eren (2017), Sanal Dünya ve Değişen Aile İçi İlişkiler, *Diyanet Aile Dergisi*, Mayıs, s.16-17.

Sosyal medya, dinlere ve toplumların dini inançlarına, değerlerine, ahlak anlayışlarına karşı çıkmamanın farklı bir yolu olarak da kullanılmaktadır. Sosyal ağlarda tüneyen şeffaf kötülük depresyon ve kişilik bozukluğu yaşayan kişilerin sorunu haline gelmiştir. Dijital dünyanın sosyal bağımlılığına karşı neslin korunması için ebeveynler kendileri başta olmak üzere çocuklarını her geçen gün farklı kılıkla ortaya çıkan tehlikelere karşı korumalıdır.⁴²⁰

Çocuklarda, sosyal medya ve internet mecralarının kontrolsüz kullanımı ahlak yozlaşmasına sebep olmaktadır.⁴²¹ Öyle ki internet insanın kendisine ve başkalarına fayda vermek dışında, kullanıma bağlı olarak zararda vermektedir. Neslin korunması için internet kullanımında ailenin bilinçli olması gerekir. Çünkü internet imkânıyla insanlar cinsel sapkınlıklarını özendirmekte, para karşılığı bedenini sergileyip satmaktadır. Oynanan oyunlardan, çocukların izlediği çizgi filmlerden spor müsabakalarına kadar her alanda dinsizleştirme ve cinsiyetsizleştirme propagandaları sürdürülmektedir. Ayrıca inançsız kimseler Müslüman kimseleri saptırmak için dini materyalleri kullanarak ateizm ve deizm gibi farklı dinsizliklere karşı ilgi uyandırma çabasına girmişlerdir. Dijital mecralar ve televizyon, çocukların teslim edileceği “online dadı” olarak kullanılmamalıdır. Çünkü profesyonelce hazırlanan dizi, film ve oyun gibi içeriklerin sapkınlığa alet edildiği görülmektedir. Temel amaç, sapkınlığı küçük yaşlara kadar indirgeyerek meşrulaştırmaktır. Çocuklar istismar edilerek, Allah Teâlâ’nın yarattığı fitrata göre değil kurgulanmış fitrata göre büründürülmek istenmektedir.⁴²² Bu tutum ve davranışlardan çocukların etkilenecek cinsel sapkınlıklara yönelmemesi ve imanlarında şüphelere düşmemesi kısaca neslin korunması için ailelerin gerekli önlemleri almaları gereklidir.

⁴²⁰ Adnan Bülent Baloglu (2021), Sosyal Ağlara Tüneyen Şeffaf Kötülük, *Diyanet Aile Dergisi*, Aralık, sy.36, s.5-9.

⁴²¹ Lamia Levent Abdul (2020), Sosyal Medya ve Değişen Değerler, *Diyanet Aile Dergisi*, Mart, sy.15, s.5-9

⁴²² Çuhadar, agm, s.4-9.

SONUÇ

Kur'ân-ı Kerîm; içerisinde ibadet, muamelat, tevhit, ahlak, insan, aile, toplum ve peygamber kıssaları gibi birçok konuyu içinde barındıran, herhangi bir bölgeye ya da toplumu değil tüm insanlığı ilgilendiren, insanoğlunu şeytanın vesveselerinden ve kötülüğün karanlığından kurtaran ve insanlara doğru yolu göstererek hem dünyada hem de ahirette ebedi saadete ulaşmaları için gönderilmiş son ilahi kitaptır. Bu bağlamda neslin korunması da bu amaçla Kur'ân'da yer alan konulardan biridir.

Neslin korunması ile birey, aile ve toplum içerisinde mutluluk ve huzurun devamlılığı sağlanır. İnsanların Allah Teâlâ'nın çizmiş olduğu sınırların dışına çıkmasının dünya ve ahirette karşılığının olacağı unutulmamalıdır. Dünya hayatında neslin korunması ilkesine zarar veren zina, eşcinsellik ve bunlar gibi cinsel sapkınlıklarla birlikte doğacak çocuğun dünyaya gelmeden evvel annesi ve babası tarafından aralarına üçüncü kişilerin alınması ya da çocuğun kürtaj ile hayatına son verilmesi hem doğacak çocuk açısından hem de ebeveynler açısından psikolojik ve sosyolojik sorunlara yol açacaktır. Yine insan klonlama çabası ile nikâhsız kişiler arasında hücre alış verişi yaparak dünyaya çocuk getirmeye çalışmasının da toplum ahlakına ve insan onuruna zararı olacaktır. En önemli husus ise nesil bozulacak nesep karışacaktır. Bu bağlamda ahiret hayatında ise Allah Teâlâ'nın yasaklamış olduğu cinsel yönelimlere meyleden, dini ve ahlaki yapıyı bozan kimselere ceza verileceği Kur'ân'da açıkça beyan edilir.

İnsanların ailevi ve toplumsal hayatlarını koruyabilmesi nesillerini korumalarıyla bağlantılıdır. Neslin korunması ise yine Kur'ân'ın ve Hz. Peygamber (s.a.v)'in önderliğinde Allah Teâlâ'nın emir, uyarı ve yasaklarına uymakla gerçekleşir. Cinsel arzu ve istekler insanların doğasında olan hissiyatlardır. Ancak neslin ve nesebin korunması geçerli nikâh akdiyle kurulmuş birlikteliler ile gerçekleştirilir. Neslin korunmasında ki temel yapı taşı, nikâhlı birliktelik sonucu oluşturulan aile ortamında çocukların ahlaki ve dini yönden yeterli olarak yetiştirilmesiyle gerçekleştirilir. Böylece toplumun hem ahlaki hem de dini disiplini korunmuş olacaktır.

Günümüzde artan sosyal medya, internet vb. dijital mecraların faydası olduğu kadar zararı da vardır. Bu mecralar içerisinde bir takım insanlar, para karşılığı mahrem olan bedenini sergilemekte ve kendilerinin düştüğü cinsel sapkınlıkları özendirmektedir. Bir kısmı ise insanların zihinlerini bulandırarak dini inançlarını bozmaktadır. Anne ve babanın buradaki sorumluluğu başta örnek olma yoluyla çocuklarına ahlâkî ve dinî eğitimi vermeleridir.

Dünya ve ahiret hayatında mutluluğa ulaşabilmek adına insanlar hem kendilerini hem de aile bireylerini kendilerine maddî ve manevî anlamda zarar verme ihtimali olan bütün etkenlere karşı korumak zorundadır. Aksi halde dünya ve ahiret hayatının zayi olması kaçınılmaz olacaktır. Kur'ân ve Sünnet 'in yolundan ayrılmamak insanların ve toplumların psikolojik, sosyolojik ve ekonomik düşebilecekleri bütün zorluklara karşı korumaya yetecektir. Unutulmamalıdır ki dünya hayatı gelip geçicidir. Nefsin arzu ve isteklerinin esiri olarak dünya hayatının heba edilmemesi gerekir.

Sonuç olarak çalışmamızda, neslin korunmasına zarar veren unsurları sıraladıktan sonra yine nesli korumak adına alınması gereken tedbirleri anlatmaya çalıştık. Böylece neslin korunması ilkesi bağlamında müstakil bir çalışma ortaya koymaya çalıştık. Neslin korunması ilkesi hususunda yapmış olduğumuz çalışmanın daha sonra yapılacak çalışmaların kapsamını belirlemeye yardımcı olacağı ümit edilmektedir.

KAYNAKÇA

- Abdul, Lamia Levent.** (2020). Sosyal Medya ve Değişen Değerler, *Diyanet Aile Dergisi*, Mart, sy.15, s.5-9
- Abdülbaki, Muhammed Fuat.** (1944). *El Mu'cemü'l Müfrehes Li Elfazi'l Kur'âni'l Kerim*, Daru'l Hadis, Kahire.
- Ahmed b. Faris, Ebü'l-Hüseyin.** (1979). *Mu'cemu Mekayisi'l-Luğa*, (Thk.) Abdüsselam Muhammed Harun, Daru'l-Fikr, Beyrut.
- Akseki, A.Hamdi.** (1969). *İslâm Dini (İtikat, İbadet ve Ahlak)*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara.
- Aktan, Hamza.** (2009), “Sihriyet”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, c.37, s.111-112.
- Alkış, Alpaslan. & Tabak, Tayyibe.** (2021), Yapay Embriyo Üzerindeki Müdahalelerin İslam Hukuku Açısından Değerlendirilmesi, *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sy.38, s. 89-119.
- Altinköprü, Tuncel.** (2007). *Genç Erkek Psikolojisi ve Cinselliği*, Hayat Yayınları, İstanbul.
- Apak, Âdem.** (2017). *Kur'ân'ın Geliş Ortamında Arap Toplumu (Sosyal, Kültürel ve İktisadi Hayat)*, Kuramer Yayınları, İstanbul.
- Apaydın, Çağla.** (2022). LGBTI+ Nedir? [Erişim: 09.11.2023, <https://madalyonklinik.com/podcast/lgbti-nedir/>]
- Arık, Fatma.** (2014). *Lgbt Bireylerin Stigma Yaşantıları ve Eşit Yurttaşlık Talepleri*, Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kadın Çalışmaları ve Toplumsal Cinsiyet Ana Bilim Dalı, Antalya.
- Atar, Fahrettin.** (2007). “Nikâh”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, c.33, s.112-117.
- Ateş, Ali Osman.** (2021). *İslam'a Göre Cahiliye ve Ehl-i Kitap Örf ve Adetleri*, Beyan Yayınları, İstanbul.
- Atik, M. Kemal.** (1988), Kur'ân'da Lût Kavmi ve Düşündürdükleri, *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, sy.2, s.287-308.
- Aydın, Erdem.** (2006). Taşıyıcı Annelik İle İlgili Etik Sorunlar, *Türk Jinekoloji ve Obstetrik Derneği Dergisi*, 3(1), s.19-25.
- Aydın, M. Akif.** (2013). İlmihal 2 İslam ve Toplum, *Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları*,

Ankara.

Aydın, Mehmet Akif. (1985). İslam-Osmanlı Aile Hukuku, *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları*, İstanbul.

Aydın, Mehmet Âkif. (1989). “Aile” *TDV İslam Ansiklopedisi*, c.2, s.196-200.

Aydın, Mehmet Zeki. (2003). Ailede Ahlak Eğitimi, *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 7(2), s.125-158.

Baloğlu, Adnan Bülent. (2021). Sosyal Ağlara Tüneyen Şeffaf Kötülük, *Diyanet Aile Dergisi*, Aralık, sy.36, s.5-9.

Başoğlu, Tuncay. (2011). “Ta’zir”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, c.40, s.198-202.

Bayar, Mesut. (2020). Neslin Korunması İlkesinin Kapsamına Dair Bir İnceleme, *Düzce Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 4(2), s.128-143.

Bayraktar Karahan, Fatma. (2019). Günümüz Dünyasında Bir Sığınak: Aile, *Diyanet Aile Dergisi*, Ocak, sy.1, s.5-8.

Bedir, Lokman. (2017). *Kur’ân-ı Kerîm’de İnsanın Ruhlar Âleminde Ahirete Hayat Yolculuğu*, Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Beşer, Faruk. (2000). “İlkâh”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, c.22, s.115-117.

Beyhâki, Ahmed b. Hüseyin. (1937). *Sünenü’l-Kübrâ*, Daru’l Fikir, Beyrut.

Bilmen, Ömer Nasuhi. (Ts.). *Hukuku İslamiyye ve Istılahatı Fıkhiyye Kamusu*, Bilmen Yayınevi, İstanbul.

Boynukalın, Ertuğrul. (2013). “Makâsidü’ş-Şeria”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, c. 27, s.423-427.

Boynukalın, Mehmet. (1995). *İslam Hukukunda Zina Suçu Ve Cezası*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Bölümü İslam Hukuku Ana Bilim Dalı, İstanbul.

Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâîl. (2006), *Sahîhu’l Buhârî*, Dâru İbn Kesir, Beyrut.

Cambridge Dictionary (2023). *Gay*, [Erişim: 09.11.2023, <https://dictionary.cambridge.org/tr/s%C3%B6zl%C3%BCk/ingilizce/gay>]

Cambridge Dictionary. (2023). *Heterosexual*, [Erişim: 06.12.2023,

<https://dictionary.cambridge.org/tr/s%C3%B6zl%C3%BCk/ingilizce-t%C3%BCrk%C3%A7e/heterosexual>]

Cambridge Dictionary. (2023). *Lesbian*, [Erişim: 09.11.2023, <https://dictionary.cambridge.org/tr/s%C3%B6zl%C3%BCk/ingilizce/lesbian>]

Cezîrî, Abdurrahmân b. Muhammed. (2003). *Kitabü'l-Fıkh ale'l-Mezâhibi'l-Erbâa*, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut.

Çağrı, Mustafa. (1989). “Ahlak”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, c.2, s.1-9.

Çeker, Orhan. (1993). “Çocuk Düşürme, İslam Dininde Çocuk Düşürme”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, c.8, s.364-365.

Çeker, Orhan. (1998). “Hünsa”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, c. 18, s.491-492.

Çelem, Sema. (2019). Aile Olmak, *Diyanet Aile Dergisi*, Ocak, sy.1, s.12-13.

Çiçekli, Kübra. (2023). En Güvenli Sığınak Aile, *Diyanet Aile Dergisi*, Mayıs, sy.53, s.16-17.

Çolak, Özlem. (2009). *Eşcinsellere Yönelik Nefret Suçları ve Toplumun Bu Suçlar Kapsamında Faile ve Mağdura Yönelik Tutumları*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul.

Çuhadar, Mustafa. (2019). Medya Okur Yazarlığı, *Diyanet Aile Dergisi*, Ağustos, sy.8, s.4-9.

Dalmış, Arzu. (2023). *Psikiyatri Terimler Sözlüğü* [Erişim: 09.11.2023, <https://arzdalmis.com/tr/psikiyatri-sozlugu/e>]

Demircan, Adnan. (2013). Cahiliye ve Hz. Peygamber Dönemi Uygulamalarıyla Nikâh, *Diyanet İlmi Dergi*, 49(3), s.21-42.

Demircan, Ali Rıza. (2011). *İslam'a Göre Cinsel Hayat*, Ensar Neşriyat, İstanbul.

Dımeşki, Abdülgani El-Guneymi El-Meydani. (2014). *El-Lübab Fi Şerhi'l – Kitab*, (Thk.) Said Bektaş, Daru'l Beşairu'l İslamiyye, Beyrut.

Din İşleri Yüksek Kurulu. (2009). *Dondurulmuş Sperm veya Embriyonun Kocanın Ölümünden Sonra Kullanılması*, [Erişim: 27.05.2024, <https://kurul.diyanet.gov.tr/Cevap-Ara/Karar/38334/dondurulmus-sperm-veya-embriyonun-kocanın-olumunden-sonra-kullanilmasi>]

Din İşleri Yüksek Kurulu. (2014). *Taşıyıcı Annelik Uygulaması ve Böyle Bir Yolla Doğan Çocuğun Annesi, Nesebi, Mirası, Mahremiyeti ve Velayetinin Dini Hükümü Hakkında*, [Erişim:02.01.2024, <https://kurul.diyamet.gov.tr/Cevap-Ara/Karar/4482/tasiyici-annelik-uygulamasi-ve-boyle-bir-yolla-dogan-cocugun-annesi-nesebi-mirasi-mahremiyeti-ve-velayetinin-dini-hukmu-hakkinda>]

Din İşleri Yüksek Kurulu. (2017). “Doğum Kontrolü ve Kürtaj / Kürtaj yaptırmak caiz midir?”, [Erişim: 01.01.2024, <https://kurul.diyamet.gov.tr/Cevap-Ara/999/kurtaj-yaptirmak-caiz-midir>]

Din İşleri Yüksek Kurulu. (2017). “Tüp Bebek Yöntemi İle Çocuk Sahibi Olmak Caiz midir?”, [Erişim: 02.01.2024, <https://kurul.diyamet.gov.tr/Cevap-Ara/996/tup-bebek-yontemi-ile-cocuk-sahibi-olmak-caiz-midir>]

Din İşleri Yüksek Kurulu. (2017). *Tüp bebek yönteminde rahme yerleştirilmeyen fazla embriyoların yok edilmesi caiz midir?* [Erişim: 27.05.2024, <https://kurul.diyamet.gov.tr/Cevap-Ara/1333/tup-bebek-yonteminde-rahme-yerlestirilmeyen-fazla-embriyolarin-yok-edilmesi-caiz-midir>]

Diyanet İşleri Yüksek Kurulu. (2018). *Fetvalar, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları*, Ankara.

Döndüren, Hamdi. (2016). *Delilleriyle Aile İlmihali*, Erkam Yayınları, İstanbul.

Dönmez, İbrahim Kâfi. (2003, Gün. 2020). “Maslahat”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, c. 28, s.79-94.

Dönmez, İbrahim Kâfi. (2006). “Mut’a” *TDV İslam Ansiklopedisi*, c.32, s.174-180.

Dönmez, İbrahim Kâfi. (2006). “Nesep”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, c. 32, s.573-575.

Duman, Hilal. (2002). İslam Hukukunda Hünsa (Çift Cinsiyetliler), *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 6(1), s.295-318.

Dülger, Murat Volkan. (2013). Yasa Dışı Sınır Ötesi Sağlık Sektörü: Organ Ticareti, Taşıyıcı Annelik ve Sperm Bağışı, *Sağlık düşüncesi ve Tıp Kültürü Dergisi*, sy.26, s.68-73.

Ebû Dâvûd, Süleymân b. el-Eş‘as el-Ezdî es-Sicistânî. (2010). *Süneni Ebu Davud*, (Thk.) Muhammed Avvame Daru’l Yüsra, Daru’l Minhac, Beyrut.

Enes, Malik B. (1994). Muvatta, (Çev.) Ahmet M. Büyükçınar, Doç. Dr. Vecdi Akyüz, Ahmet Arpa, Dr. Durak Pasmaz, Abdullah Yücel, Beyan Yayınları, İstanbul.

- Eren, Ali.** (2013). *İslam'da Evlilik Ve Aile Eğitimi*, Sağlam Yayınevi, İstanbul.
- Eren, Senem.** (2017). Sanal Dünya ve Değişen Aile İçi İlişkiler, *Diyanet Aile Dergisi*, Mayıs, s.16-17.
- Ez- Zuhayli, Vehbe.** (1985). *El-Fıkhu'l İslami Ve Edilletuhü*, Darul Fikir, Dimeşk.
- Ezheri, Ebi Mansur Muhammed b. Ahmed.** (1994). *Tezhibü'l-Luğa*, (Thk.) Abdüsselam Harun, Kahire.
- Ferahidi, el Halil Bin Ahmed.** (2003). *Kitabul Ayn Muretteben Ale Hurufil Mucem*, Daru'l-Kütübi'l- İlmiyye, Beyrut.
- Fırat Üniversitesi.** (2022). Toplumsal Cinsiyet Nedir? [Erişim: 07.10.2023, <https://gazete.firat.edu.tr/toplumsal-cinsiyet-nedir.html>]
- Firüzabadi, Mecdüdin Muhammed b. Yakub Eş-Şirazi.** (1980). *El-Kamasu'l-Muhit*, Mısır Genel Kitap Heyeti, Mısır.
- Gazâlî, Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed b. Muhammed.** (1997). *El-Mustasfâ min ilmi'l-usûl*, Müessesetü'r- Risale, Beyrut.
- Gölpınar, Selmin ve Arda, Berna.** (1995). Tıbbi Etik Açısından Doğum Öncesinde Cinsiyet Belirlenmesi, *Türkiye Klinikleri Tıp Etiği-Hukuk-Tarihi Dergisi*, , 3(2), s. 85-89.
- Görgülü, Ülfet.** (2010). Taşıyıcı Annelik-Fıkhi Bir Bakış, *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi*, sy.15, s.197-208.
- Görgülü, Ülfet.** (2018). Fıkıhta Cenin Hukuku, *M.Ü. İlâhiyat Fakültesi Vakfı Yayınları*, İstanbul.
- Güleç, Hasan.** (2010). “Şiğar” *TDV İslam Ansiklopedisi*, c.39, s.142-143.
- Gülsüm M, Ak M, Bozkurt A.** (2009). “Psikiyatrik Açıdan Evlilik Ve Cinsellik”, *Psikiyatriye Güncel Yaklaşımlar*, 1(1), s.68-79.
- Günay, Hacı Mehmet.** (2010). Günümüz Fıkıh Problemleri, *Eskişehir Anadolu Üniversitesi İlâhiyat Ön lisans Programı*, (Ed.) Hacı Mehmet Günay, Eskişehir.
- Günenç, Halil.** (2012). Günümüz Meselelerine Fetvalar, Yasin Yayınevi, İstanbul.
- Hammad'il- Cevheri, Ebu Nasır İsmail b.** (2009). *Tacu'l-Lügati Ve Sihahi'l-Arabiyye*, (Thk.) Muhammed Muhammed Tamir, Daru'l-Hadis, Kahire.
- Hin, Mustafa & Buğa Mustafa & Şerbeci, Ali.** (1996). *El-Fıkhu'l-Menhecî alâ Mezhebi'l-*

İmam eş-Şâfiî, Darul Kalem, Beyrut.

Hökelekli, Hayati. (1993). “Cinsiyet”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, c. 8, s.21-24.

https://www.academia.edu/33766458/Cinsel_Y%C3%B6nelim_ve_Cinsel_Kimlik_Ayr%C4%B1m%C4%B1.]

Hürriyet Kelebek. (2019). Biseksüellik nedir? Biseksüel ne demektir? [Erişim:08.12.2023, <https://www.hurriyet.com.tr/kelebek/hayat/biseksuellik-nedir-biseksuel-ne-demektir-40615580>]

İbn Manzûr, Ebû'l-Fazl Cemâleddin Muhammed b. Mükerrrem b. Ali El-Ensâri. (1994). *Lisanu'l-Arab*, Daru's - Sadır, Beyrut.

İbn. Mace, Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezîd el-Kazvînî. (1998). *Sünen*, (Thk.) Dr. Beşşar Avvad Maruf Daru'l, Beyrut.

İlmihal 2 İslam ve Toplum. (2013). *Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları*, Ankara.

İnceler, Halime. (2011). “Cinsiyet Sapmaları Ve Sosyal Yapımızdaki Etkileri”, *İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi*, sy.23, s.109-136.

İslam Konferansı Teşkilatı Uluslararası İslam Fıkıh Akademisi. (1986). “*Tüp Bebek*”, [Erişim: 02.01.2024, <https://iifa-aifi.org/en/32254.html>]

İslam Konferansı Teşkilatı Uluslararası İslam Fıkıh Akademisi. (1990). *Gereksiz zigotlara ilişkin karar*, [Erişim: 23.06.2024, <https://iifa-aifi.org/ar/1797.html>]

İslam Konferansı Teşkilatı Uluslararası İslam Fıkıh Akademisi. (1985). “*Süt Bankaları*”, [Erişim: 23.06.2024, <https://iifa-aifi.org/ar/1584.html>]

İslam Konferansı Teşkilatı Uluslararası İslam Fıkıh Akademisi. (1997). “*İnsan Klonlama*”, [Erişim: 24.06.2024, <https://iifa-aifi.org/ar/2013.html>]

J. Mocionis, John. (2012). *Sociolgy/Sosyoloji*, (Çev.) (Ed.) Vildan Akan, Nobel Yayıncılık Ankara.

Kabakçılı, Osman. (2021). Hz. Şuayb Kıssasının Ahlak İlkeleri Açısından Analizi, *Bülent Ecevit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, c.8, sy.1, s.111-125.

Kabasakal, Esmâ. & Bozkurt, Ömer. (2019). Türkiye'de Anne Sütü Merkezi Girişimlerinin Değerlendirilmesi ve Sistem Önerisi, *Journal Of Contemporary Medicine*, 9(4), s.417-423.

Kâhtani, Müsfir b. Ali b. Muhammed. (2008). “ *İslam Hukukuna Göre Anne Rahminde*

Sakat Olan Çocukların Kürtaj Yoluyla Düşürülmesinin Hükmü", (Çev.) Abdullah Kahraman Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 12(1), s.439-484.

Kahveci, Nuri. (2017). *İslam Aile Hukuku*, Hikmetevi Yayınları, İstanbul.

Karakaya, Mehmet Zeki. (ts.). *Zararlı Alışkanlıklar*, [Erişim: 10.06.2024, <https://www2.diyaret.gov.tr/DinHizmetleriGenelMudurlugu/VaazHizmetleri/Zararlı%C4%B1%20Al%C4%B1%C5%9Fkanlı%C4%B1klar.pdf>]

Kaşıkcı, Osman. (2007). "Radâ" TDV İslam Ansiklopedisi, c.34, s.384-386.

Katz, Jonathan Ned. (2020). The invention of heterosexuality, *Routledge International Handbook of Heterosexualities Studies* Routledge, s.61.

Keleş, Ekrem. (2003). Genetik Kopyalama Üzerine Bir Değerlendirme, *Diyanet Aylık Dergi*, Aralık, s.12-19.

Keskin, Mehmet. (2016). Şâfiî Fıkhi (Hanefî Mezhebi İle Mukayeseli), *Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları*, Ankara, 1. Baskı, c.2, s.194.

Koru Ankara Hastanesi. (2022). "Kürtaj Hakkında Bilmeniz Gereken 4 Bilgi", [Erişim: 01.01.2024, <https://www.koruhastanesi.com/kurtaj-hakkinda-bilmeniz-gereken-4-bilgi-2960-5>]

Koru Ankara Hastanesi. (2022). *Kürtaj Hakkında Bilmeniz Gereken 4 Bilgi*, [Erişim: 01.01.2024, <https://www.koruhastanesi.com/kurtaj-hakkinda-bilmeniz-gereken-4-bilgi-2960-5>]

Koten, Yüksel. (1996). *Üniversite Öğrencilerinde Cinsel Tutum Ve Davranışlar İle Sosyoekonomik Durum Ve Psikiyatrik Semptom Dağılımının Karşılaştırılması*, Uzmanlık Tezi, Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi, Psikiyatri Ana Bilim Dalı, Edirne.

Köse, Saffet. (1998). "Hülle", *TDV İslam Ansiklopedisi*, c.18, s.475-477.

Köse, Saffet. (1998). Hülle ve Hüllecilik Konusuna İslam'ın Bakışı, *Mehir Dergisi*, sy.2, s.43-50.

Köse, Üzeyir. (Eylül 2017). Eşcinsellik Ve İslam Ceza Hukukundaki Durumu, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, sy.52, s.383-404.

Kudame, Ebu Muhammed Abdullah b. Ahmed b. Muhammed. (1969-1989). El-Muğni, Mektebetü'l-Kahire, Kahire.

Kudame, el-Makdîsî. (2018). Umdet'ül Fıkhi Fi'l Mezhebi'l Hanbelî, (Tsh.) Ebu Selman

Abdülhakim, Neda Yayınları, Konya.

Kudûri El-Bağdadi, Ebu'l-Hasen Ahmed. (1997). *Muhtasari Kuduri*, Daru'l-Kitabu'l-İlmiyeh, (Thk.) Kamil Muhammed Muhammed Uveyzi Beyrut.

Kul Uçtu, Arzu. & Özer, Nebahat. (2015). Anne Sütü Bankası, *Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 4(2), s.593-596.

Kur'an Yolu Türkçe Meal ve Tefsiri. (2012). (Çev.) Heyet, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara.

Kurtubi, Ebi Abdullah Muhammed b. Ahmed b. Ebi Bekr. (2006). *El- Camiu Li- Ahkami'l Kuran*, Müessesetü-l Risale, Beyrut.

Mâverdi, Ebü'l-Hasan Ali b. Muhammed b. Habîb El-Basri. (1994). *El-Havi'l-Kebir Şerhu Muhtasari'l Müzenî fî Fıkhi Mezhebi'l-İmâm es-Şâfiî*, (Thk.) Şeyh Ali Muhammed Muavviz & Âdil Ahmed Abdülmevcûd, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut.

Medical Park. (2024). *Tüp Bebek Nedir? Tüp Bebek Tedavisi*, [Erişim:02.01.2024, <https://www.medicalpark.com.tr/tup-bebek-nedir/hg1787#:~:text=G%C3%BCn%C3%BCm%C3%BCzde%20en%20s%C4%B1k%20tercih%20edilen,ile%20uygulanan%20yapay%20d%C3%B6llenme%20tekni%C4%9Fidir>]

Merğınani, İmam Burhaneddin Ebu'l-Hasan Ali b. Ebî Bekr. (1417). *El-Hidâye Şerhu Bidâyeti'l Mübtedî, İdâretü'l-Kur'an ve'l-Ulûmi'l İslâmiyye*, Karaçi.

Metin, Sevtap. (2012). Yörüngesinden Çıkan Tabiat: Etik, Sosyal, Psikolojik Ve Hukuki Görünümleriyle Taşıyıcı Annelik, *Sağlık Hukuku Makaleleri 2*, İstanbul Barosu Yayınları, s.7-53.

Mevsuat'ul-Fıkhiyye. (1990). *Vizâratü'l-Evkâf ve's-Şuûni'l-İslâmiyye*, Kuveyt.

Mustafa Koç (Ed.). (2014). *Vankulu Lügati*, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, İstanbul.

Müftüoğlu, Ömer. (1997). *Kur'an'da Hz. Lût ve Kavmi*, Eskişehir İslami İlimler Vakfı Yayınları, Eskişehir.

Müslim, Ebü'l-Hüseyn b. el-Haccâc b. Müslim el-Kuşeyrî en-Nisabûrî. (2006). *Sahihu Müslim*, (Thk.) Nazar Muhammed El- Fariyabi, Daru Tayyib, Riyad.

Nevevi, İmam Muhyiddin. (2012). *Sahih-i Müslim Şerhi El-Minhac*, (Çev.) M. Beşir

Eryarsoy, Karınca & Polen Yayınları, İstanbul.

Öğüt, Selman. (2009). “Sihâk”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, c. 37, s.169.

Özay, Hilal. (2016). İslam Hukuku Açısından Cinsiyet Değiştirme, *Gaziosmanpaşa Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 4(1), s.1-36.

Özay, Hilal. (2019). İslam Hukukunda Transseksüel veya Travesti Olmanın Hükümü, *İlahiyat Tetkikleri Dergisi*, sy.51, s.207-234.

Öztürel, Adnan. (1981). Trasseksüalizm İle Hermafrodizimde Yasasal Tıpsal ve Adli Tıp Problemleri (Kadınlaşan Erkekler, Erkekleşen Kadınlar, İki Cinsliler) , *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 38(1), s.253-292.

Öztürk, Kıymet. (2016). *İslâm Hukukuna Göre Süt Bankacılığı*, Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

Paçacı, İbrahim. (2007). Klonlama ve Kök Hücre Çalışmalarının İslâm Dini Açısından Değerlendirilmesi, *Usul İslam Araştırmaları Dergisi*, 7(7), s.35-60.

Pekdemir, Şevket. (2015). İslam Hukukuna Göre Anne Sütü Bankaları, *The Journal of Academic Social Science Studies*, sy. 40, s.537-554.

Rağıb El-İsfahani, Ebü'l-Kasım Hüseyin b. Muhammed. (1997). *El-Müfredat fî Garibi'l-Kur'ân*, Mektebet'ü Nizâr Mustafa el-Bâz, Mekke.

Râzî, Ebû Abdillâh (Ebü'l-Fazl) Fahrüddîn Muhammed b. Ömer b. Hüseyin. (1981). Tefsir-i Kebir ve Mefatihü'l –Gayb, *Daru'l Fikr*, Beyrut.

Ru'aynî El- Hattab, Ebî Abdillah Muhammed b. Muhammed b. Abdurrahmân. (1995). *Mevâhibü'l-Celîl li Şerhi Muhtasari Halîl*, Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut.

Sağırıcı, Esad Muhammed Said. (2016). *El- Fıkh'l-Hanefîyyü Ve Edilletuhü*, Dar'ul-Kelim'ut-Tayyib, Dimeşk-Beyrut.

Semerkandi, Alâeddin Muhammed b. Ahmed. (1984). *Tuhfetu'l-Fukahâ*, Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut.

Serahsi, Ebu Bekr Muhammed b. Ebu Sehl Ahmed. (1989). *Kitab'ül Mabsut*, Daru'l Marife, Beyrut.

Sipahi, Yıldırım. & Gürbüz, Gülberk. (2022). İslam Hukukunda Cinsel Tabiat, *Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 3(2), s.101-133.

Süleymanoğlu, Kaan H. (2023). Yeni Nesil Şiddet Dijital Zorbalık, *Diyanet Aile Dergisi*, Eylül, sy.57, s. 5-9.

Şâfî, Muhammed b. İdris. (2001). *El-UMM*, (Thk.) Dr. Rıfat Fevzi Abdülmüttalip, Daru'l-Vefa, Kahire.

Şah, Umut. (2011). Türkiye'deki Gençlerin Cinsel Yönelimlere İlişkin Sosyal Temsilleri, *Türk Psikoloji Yazıları*, 14/27, s.92.

Şahin, Nurten Zeliha. (2015). İslam Hukuku ve İnsan Hakları Bağlamında Eşcinsellik Sorunu, *Ekev Akademik Dergisi*.

Şâtıbî, Ebû İshak İbrahim b. Mûsâ b. Muhammed el-Lahmî. (1997). *El-Muvâfakât fî usûli 'ş-şerîa*, (Thk.) Ebû Ubeyde Meşhûr b. Hasan Âli Selman, Dâru İbn Affân, Kahire.

Şıpka, Şükran. (2023). *Taşıyıcı Annelik Ve Getirdiği Hukuki Sorunlar*, [Erişim:02.01.2024, https://www.turkhukuksitesi.com/makale_537.htm]

Şimşek, Ayşe. (2014). İslam Hukuku Açısından Taşıyıcı Annelikte Meşruiyet Tartışmaları, *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi*, sy.24, s.241-266.

Şimşek, Eyüp. (2004). Çocukluk Dönemi Dini Gelişim Özellikleri ve Din eğitimi, *Din bilimleri Akademik Araştırmaları Dergisi* 4, sy.1. s. 207-220.

Şirbini, Şemsüddin Muhammed B. Hatib. (1997). *Muğni'l- Muhtac İla Ma'rifeti Maani Elfazi'l-Minhac*, (Thk.) Muhammed Halil Itani, Daru'l-Ma'rife, Beyrut.

Taberi, Ebu Cafer Muhammed B. Cerir. (1996). *Taberi tefsiri*, (Çev.) Kerim Aytekin, Hasan Karakaya Hisar Yayınevi, İstanbul.

Taberi, Ebu Cafer Muhammed B. Cerir. (1996). *Taberi tefsiri*, (Çev.) Kerim Aytekin, Hasan Karakaya, Hisar Yayınevi, İstanbul.

Tenuhi, İmam Sahnun b.Sa'id, (1994). *Müdevvenetü'l- Kübra İmam Malik b. Enes*, Daru'l-Kütübü'l-İlmiyye, Beyrut.

Terzioğlu, Hülya. (2016). Toplumsal Cinsiyet Anlayışına Katkısı Bağlamında Dini Söylemin Etkisi, *Kader Kelam Araştırmaları Dergisi*, 14(2), s.541-558.

Tirmizî, Ebû İsâ Muhammed b. İsâ. (1996). *El-Cami'ul Kebir*, (Thk.) Dr. Beşşar Avvad Mâruf, Daru'l Ğarbi'l İslam, Beyrut.

Turan, Süleyman. (2014). Günah, Hastalık Ya da Alternatif Bir Yaşam Biçimi mi? Modern Yahudi Mezheplerinde Homoseksüellik Konusunda Yaşanan Kırılmalar, *İstanbul Üniversitesi*

İlahiyat Fakültesi Dergisi, sy. 30, s.135-172.

Turan, Süleyman. (2018). *Sınırlarda Dolaşmak Dinlerin Eşcinselliğe Bakışı*, Okur Akademi, İstanbul.

turkcerrahi.com. (2024). *Embriyo*, [Erişim: 27.05.2024, <https://www.turkcerrahi.com/tip-sozlugu/embriyo/>]

Tüfekçi, İbrahim. (2013). İslam Hukukuna Göre Gebeliğin Sonlandırılması, *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 45(45), s.111-154.

Tümer, Günay. (1996). “Fuhuş”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, c.13, s.209-211.

Türk Dil Kurumu Sözlükler. (2023). *Gey*, [Erişim: 09.11.2023, <https://sozluk.gov.tr/>]

Türk Dil Kurumu Sözlükleri. (2023). *Cinsiyet*, [Erişim: 29.10.2023, <https://sozluk.gov.tr/>]

Türk Dil Kurumu Sözlükleri. (2023). *Lezbiyen*, [Erişim: 09.11.2023, <https://sozluk.gov.tr/>]

Türk Dil Kurumu Sözlükleri. (2023). *Biseksüel*, [Erişim: 08.12.2023, <https://sozluk.gov.tr/>]

Türk Dil Kurumu Sözlükleri. (2023). *Eş Cinsel*, [Erişim: 09.11.2023, <https://sozluk.gov.tr/>]

Türkan, Mustafa. (2018). Makâsidü’ş-Şeria İle İlgili Eserlerde Zarûriyyâtın Tertibi Sorunu, *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 17(34), s.439-460.

Türkçe Kur’ân Mealleri. (2023). Nur Suresi 31. Âyet Türkçe Mealleri, [Erişim: 28.12.2023, <https://www.kuranmeali.com/ÂyetKarsilastirma.php?sure=24&âyet=31>]

Türkiye LGBTİ Birliği. (2023). Transseksüel Nedir, Ne Değildir?, [Erişim: 19.12.2023, <https://lgbti.org/transeksuel-nedir-ne-degildir/>]

Udeh, Abdülkadir. (1968). *Et-Teşriü’l-Cinai*, Daru’l- Kitabu’l- Arabi, Beyrut.

Uluç, Cihan. (2021). Uzmanına Sorduk, *Diyanet Aile Dergisi*, Aralık, sy.36, s.10-13.

Ustabaşı, Nimet Keseli. (2020). Ailede Sorumluluk Paylaşımı, *Diyanet Aile Dergisi*, Mart, sy.15, s.20-21.

Uzunpostalıcı, Mustafa. (1993). “Cenin” , *TDV İslam Ansiklopedisi*, c. 7, s.369-370.

Vanlıoğlu, Ahmet. (1992). Zina ve Zararları, *Diyanet İlim Dergi*, Ekim-Kasım-Aralık, c.28, sy.4, s.37-52.

Yaman, Ahmet. (1998). Klonlama Ya Da Genetik Kopyalamaya İslam Hukuku Açısından

Bir Yaklaşım, *Diyanet İlmi Dergi*, 34(2), s.21-41.

Yaşaroğlu, Kamil. (2003,Güncellenme 2020). “Livata”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, c. 27, s.198-200.

Yıldırım, Duran Ali. (2016). *Kur’ân’a Göre İnsanın Yaratılışı*, Çimke Yayınevi, Konya.

Yılmaz, Hasan Kamil. (2006). Zaruriyyat-ı Diniyye ve Sağlam Aile Yuvası, *Altınoluk Dergisi*, Mayıs 2006, sy.243, s.5-6.

Yokmaç Çelik, Nermin. & Çelik, Safa. (2014). Milk Banking in Turkey: Review, *Türkiye Klinikleri Tıp Etiği-Hukuk ve Tarih Dergisi*, 22(1), s.33-37.

Yüce, Aydın Deniz. (2017). “Cinsel Yönelim ve Cinsel Kimlik Ayrımı”, s.1, [Erişim:03.10.2023,https://www.academia.edu/33766458/Cinsel_Y%C3%B6nelim_ve_Cinsel_Kimlik_Ayr%C4%B1m%C4%B1]

Zehebi, İmamül Hafız Şemsüddin. (1990). *Kitabül-Kebair*, (Thk.) Dr. Üsame Muhammed Abdülazim Hamza, Darü’l Feth, Kahire.